

FRANCISCI ANTONII
PHILOSOPHI ET MEDICI
LONDINENSIS

PANACEA

AUREA

SIVE

Tractatus duo de ipsius

AURO POTABILI,

*Nunc primum in Germania ex Londi-
nensi Exemplari excusi,*

Operâ

M. B. F. B.

JACOBUS SERENISS. REX ANGL.

*Numquid ego ANTONIUM puniam,
quia Deus illi benedixit.*

HENR. NOLLIUS.

MEDICINAM UNIVERSALEM

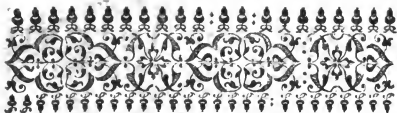
*negant multi, sed ij plerumq, id faciunt, qui
ipsam assequi non valent.*

HAMBURGI

Ex Bibliopolio FROBENIANO. ^{pe.}

ANNO clō lō cxliix.

*D. HENRICUS PETRÆUS No-
sologia Harmon. Tomo II. in Dissert-
tat. inaugurali, pag. 22.*

TALE opinor esse aurum FRANCISCI AN-
TONII Londinensis in Medicina Docto-
ris, cujus fama haud ita pridem increbruit,
quod absque omni corrosivo in formam
mellis redactum est, quoque summo cum
successu in gravissimis morbis, & opinione
hominum desperatis, uti se scribit, cujus do-
ses complures Magnifico nostro Rectori D.
D. Hartmanno, Socero meo colendissimo
ad faciendam probationem, ut & Clariss. D.
D. Mosano, Archiatro Principali, Patrono
meo observandissimo transmissæ sunt, apud
quos id vidi, deque eo sermones con-
tuli, imo & ipse cum maximo
fructu probavi.

PRÆFATIO.

LECTORI S.

Amus tibi, benevole Lector, Tractatus duos FRANCISCI ANTONII, Viri integerrimi, & in Philosophiâ Hermeticâ versatissimi, Londini primum editos, nunc autem in Germania recusos. Neque enim alibi potius Sapiëntia Adamica & Hermetica honore iteratæ editionis litari debebat; qua pulsa ferè aliis regionibus in nostram patriam hoc ultimo seculo cum puriore religionis formulâ immigravit. Itaq; & olim JOSEPHUM QUERCETANUM, virum nunquam sine laude nominandum, è Galliâ (qua tantum non ejectus fuit odii publico & improbißimo SCro. collegii Medici Parisiensis, post editum Tractatum de Auro Medicina Universalis subjecto) evocatum maximis honoribus apud Illustriss. Hassia Landgraviûm condecoravit: & nunc simillimo fato Fr. Antonium à Londinensibus Medicis pessimis indignissimisque modis habitum, qua potest, fovet atq; complectitur. De cujus Auro Potabili, uti

PRÆFATIO.

de ceteris rebus omnibus non idem omnes sentiunt: multi etiam mendaciis & convitiis infestantur. Quæ est fors fatalis rerum optimarum, cum impossibile sit & bonum esse, & placere pluribus. Itaque hodie plerisque videas, cum vel nomen Medicinæ Universalis audiunt, ringi, excandescere, insanire: non secus quam si ruina & perniciēs omnibus Pharmacopoliis ab Hermeticis esset metuenda. Qui quidem veri Philosophi nunquam hac mente vel Aurum potabile, vel aliam ullam Panaceam commendarunt, ut intelligi vellet aliorum medicamentorum usum esse supervacuum. Scilicet singuli quotidie Solem Planetasque comedunt (ignoscant Dogmatici cum Hermeticis loquenti) nec eam tamen causam ab aliis cibis & liquoribus abstinere: quomodo etiam Sol metallicus seu Aurum potabile minime solum agris commendatur aut adhibetur. Princeps & monarcha Planetarum est Sol æthereus; sicut aurum inter metalla: Planete, quadam Solis vasa sunt pro materia varietate aliam atque aliam vim sortita; non otiosa, non supervacua, quomodo nec alia Medicina inutiles, etsi Auro potabili suus locus & bonos concedatur. Quin sicut Dogmatici, cum Cor, aurum illud microcosmicum, fontem vitæ & balsami radicalis ac soterii pronuntiant.

PRÆFATIO.

nunciant, non idcirco vim naturalem Hepatis, aut rationalem Cerebri damnant: ita nec Hermetici sive Metallica sive Vegetabilia cetera corpora, cum Solem mineralem depradicant. Nulli etiam sincero Hermetico tam facilis jactura sue frontis visa est aliquando, ut omnes morbos, quotquot aeternum duratura mortalitatis conditione miseros nos exercent, sive Auro, sive quo alio pharmaco, certa fide, successuq; ἀναμειβόμενον πείσσει pelli posse predicaret. id quod tamen velut Schola Hermetica scitum passim illius adversarii jactant accusantq;. Scilicet tam absurdi esse possunt Verbi Naturæq; secretarii, ut superbiß. pollicitatione credere mortales jubeant, nullo matricum, agrorum, materiarumq; discrimine, semina excipi, adolescere & provenire? Qui nō nesciunt aliter respondere semen sparsum in arenam, aliter in glebam pinguem aut etiā saxa? Qui observaverint bigamum priore matrimonio sterilem, posteriore, mutato jam agro, matrice, materia, optatos conjugii fructus decerpere? Qui passim videant Verbum Dei, panaceam animarum unicā, nunc spinis suffocari, nunc in saxis perire, nunc à volucribus diripi, alibi provenire? Qui experimentis didicerint, Auram regeneratam, tincturam Phyzicam, Lapidem Philo-

PRÆFATIO.

Isophorum (Christi Jesu, lapidis divini & Theosophici, unicū ac excellentissimum typum) transmutare metalla, ligna, folia, pannos non transformare? Non depuduerunt ergo sic Hermetici, qui sciant formas sive semina non induci in materiam penitus ineptam, ut spondere velint legibus Natura contraria, putentq; ullū dari Medicamentum, quo morbi citra exceptionem aboleantur. Atqui & hoc illi credunt, singulari Divins providentiæ consilio morbis affligi permultos, adversus quos nulla Medicamenta opẽ sint allatura. Quæ res est altissimis Majestatis Divinæ tenebris involuta, & quam nulla Semeiotice indaget, nulla Pharmacia evertat. Nec pudet hic fateri Hermeticos suarum Medicinarū imbecillitatẽ, postquā (fide Ferneli) inductus à Diabolo morbus à Dogmaticis Parisiensibus utcunq; doctissimis nullā vi pharmacorū depelli potuit. Non est n. consilium adversus Altissimum, qui creatis Medicinis vires adimit, sicut igni in fornace trium puerorum: & quomodo, quæ servi, negotiorum nostrorum actores, nobis invitis fecerint, nihil agunt nec obligant. Quid? an ignorabunt Hermetici, sicut vitia animi corroborata usu, inducunt necessitatem peccandi, suntq; omnī culturā discipline & virtutis asperiora: ita, morbos corporis in cōsuetudinem primū, deinde

PRÆFATIO.

*in Naturam etiã abire ; vivis interim ac spirantibus hominibus, non aliter quàm arbores medullitus exesas & cariosas frondere tamen ac virere conspiciamur ? In quem statum postquam res est deducta, parum præstabit generosissima quacung, Panacea : nec idcirco tamẽ nominis sui prerogativa excidet : certẽ nõ magis, quàm vel homo rationale animal desinit desiniri, quia, stultorum plena sunt omnia ; vel DEI verbũ regenerandi, immutandi, illuminandiq, potentia, spoliatur, quia infiniti reprobi & maledicti inveniuntur. Itaq, cum tam modestè de suis phar-
macis sentiant veri Hermetici, certẽ Christiani hominis officium obliviscuntur penitus, qui alienum sensum affingunt innocentibus, & vapulare jubent sobriè loquentem Philosophiam. Nam si qui fortè magniloqui, gloriosi, eruscatores, scioli, in DEUM & Naturam jejuni alia crepant & mentiuntur ; non sunt illi de catu nostro, nec privata improbitate nocere debent publica ipsius Philosophia integritati. Veri Hermetici, Medicina Universalis titulum iis rebus tribuunt, quæ potentiã complectuntur inferiorum corporum virtutes : etsi omnes agrotos non restituant in eum, unde exciderunt, sanitatis gradum. Quin, sicut cephalica, splenetica, cordialia, ma-
(A) 4 lactica,*

PRÆFATIO.

lactica, epulotica, sarcotica, nominis sui jacturā non faciunt, licet apud Titium aut Sejum titulo suo non responderint: ita Aurum potabile verè ac Philosophicè preparatum, etiamsi aliquando effectū frustretur vitio agrotorum, non desinit tamen esse quod audit. Boni sagittarii est scopū ferire sæpius, quia semper non potest. Ut nugæ agant adversarii διωαμιν καθολικῶν, Auro potulento derogantes, quia non omnes agros sanitati aqualiter restituat. Hoc autem solum est quod queritur, & quo demonstrato tipulā leviores sunt omnes obrectatorum disputationes: Utrum dico Aurū vim universalem restituendi balsamū, sedem & sanitatis & morborū, Naturā & divinitus inditam habeat: deinde si Aurū potulentum, quod artifex aliquis commendat, verè & philosophicè sit preparatum. Qua duo cum ratione & experientia comprobata munitaq; sunt, salva res est, vicimus: constatq; Medicamento sua auctoritas, & Artifici cuicunque suus bonos ac existimatio. Ac de Auri quidem viribus in Medicina piget congerere quæ ipsi Dogmatici annotarunt, suntq; partim à Franc. Antonio in rem præsentem adducta. Qui cum omnes uno ore fateantur, Aurum præcipuā virtute ante omnia creata pollere Cor & balsamū confor-

PRÆFATIO.

(a) 5. 10. 1944 1944

PRÆFATIO.

mendaret. Ergo cum catholica auri vis in curandis humani corporis morbis posita sit extra controversiam, de Artificis & Philosophi, cujus tractatū geminū publicamus, siue sapientia, siue integritate restat dispicere. Scio permagni nominis viros censuisse Aurum in formam potabilem (sic ut in metallum ullā artis curiositate reformari amplius nō possit) nunquam, quantumvis connitantur homines, iri redactum. Qua in sententiā fuit Julius Scaliger, quā & tanto viro libenter condonamus, & non magis miramur in talem hominē cadere potuisse, quam quod aliquando Roma pluit lapidibus. Æqua est mortalitatis conditio, cui omnes sunt obnoxii, errare, labi, impingere: quam quisquis dedignatur aut erubescit, is vero parum reverenter Divina Majestatis consortium affectat. Scilicet sicut Augustino ignoscimus, cum negat Antipodas; ita nos Scaligeri, quantumvis alias magnum & subtile iudicium, at in hac Philosophia parte crudum & cæcum, nec moramur, nec protervè deridemus. Vanum & otiosum est rationibus dimicare, ubi sensus & experientia testes habentur omni exceptione majores. Quin sicut post detectas novas macrocosmi oras, & certa experimenta navigantiū, fidem derogamus umbraticis superioris ævi Doctoribus, qui Zonam torridam inhabi-

PRÆFATIO.

tari, & orbem nisi tripertitū negabant : ita nos in Hermetica Philosophia sensu & usu edocti, vanas & quidlibet adstructuras destructurasq; λόγολαχίας negligimus. Eodem loco habemus temerariū nonnullorum judiciū, quibus persuasum est Aurum nisi per corrosiva destrui ac solvi posse : qui nimis benignam materiā sui traducendi præbent hominibus, qui alienas culpas operosè student refutare : palamq; faciunt nec solidam nec veram corporum Naturalium notitiā se habere. Atqui in vera & antiquissima Philosophia æternū & immutabile axioma est, nullum corpus esse, quod non suum liquorem habeat, quo solvatur, non secus atq; glacies in aquā calefacta : unde, cum Aurum corrosionis expers fateantur ipsi Dogmatici, certe liquorem sive menstrū ejus proprium, diversæ naturæ esse pernegamus. Quin illud palam edicimus, Philosophicas aquas, quibus Sol metallicus dissolvitur, citra ullum incommodū, non secus atq; fontana solet, bibi posse. Ut inscite facundiam suam fatigent in Auro potabili insectando, qui nil nisi corrosiva somniant & scribunt. Erat ex hoc numero nuper Hamburgi quidam Empiricus ex mercatore, qui temere & in alieno foro de Auro potulento nimis inscite pronuncians, solo risu à me multari crebatur : quod illum sua inscitia vel sic satis

P R Æ F A T I O.

*puniret. Afferebat autem abesse non posse, quin
 menstruum, quo Aurum tabescit ac dissolvitur,
 similiter viscera hominis liquefaceret. Scilicet
 tam stultè & barbarè loqui eos par est, qui lu-
 mine Naturæ nō collustrati, audent nihilominus
 de illius maximis arcanis litigare: nesciantq̃,
 fulmen dura comminuere & emollire, mollibus
 parcere; gladiū pecuniamq̃, liquefacere, intactis
 oculis aut vaginā. Ac mihi quidem hominis in-
 docti insulsum iudiciū tunc audienti succurebat,
 simillimo modo delirare eos, qui negant salia in-
 usum Medicum recipienda, quia vermes ipsa oc-
 cidant: ignari acetarius deinceps pariter ipsis
 abstinendum, quod oleo ungantur, quod est per-
 eraptorium omnium insectorum. Sed nihil nobis
 nunc rei est cum manifestè insanis: quos in tan-
 ta Naturæ luce, per veros Hermeticos dudū re-
 stitutā, cæcutire adhuc non certè miramur ma-
 gis, quam quod post cœlestis Doctrinæ reparati-
 onē infinitos adhuc reperire est, qui alia quavis
 amplecti malint. De Franc. Antonii Auro, ut
 sententiam nostram exponamus, id quidē potius
 est, & vero prorsus necessarium. Ac inprimis il-
 lius vires quod attinet, sunt illæ infinitis experi-
 mentis virorum illustriū & clarissimorū hæte-
 nus abundè comprobata, tot etiam tamq̃, admi-
 rabiles, ut Antonianum Aurum potabile jura-*

PRÆFATIO.

meritoq; Medicina Universalis nomen sibi possit vindicare. Quod si qui post illius solis metallici usum penitus non convaluerunt, eos quidem meminisse par est, neq; solē astralē verno suo ad nos appulsu solere ad vitam revocare, qua transacta hyemis frigore penitus fuerunt enectā: nullamq; esse Medicinā, qua singulis certissimo eventu ac ope possit adhiberi. Nec agrē ferre debebunt, qui non ilicō ab assumpta hac Medicinā cōvalescunt: quin potius usum illius continuent, cogitentq; Aurum astrale sive solem athereum non statim ubi ver appetit, sed astate primum & autumno, fruges, poma, uvasq; producere. nimirum non eadem celeritate sanant Medici & Apostoli. Et si vero experimenta ab auctore ipso fideliter publicata satis esse poterant ad exprimendum ruborem illius adversariis, imponendamq; fibulam fatali quorundam pseudo-Hermeticorū & pseudo-Dogmaticorum calumniandi libidini, interest tamen publicē non ignorari, quid de Antonio Reges & Principes sentiant. Serenissimus certe Britannia Rex, cujus vel sola auctoritas & respectus aeternum silentium imponere poterat obrectatoribus, oblato ipsi ab Apuleis & Lucianis Londinensibus inficetis. libro contra Antonium vulgato, hanc memorabilē vocem edidit: Quid vero tandem est in isto libro, quod fa-

PRÆFATIO.

ciat ad rem & cōtra Antonium? aut num-
 quid ego Antonium puniam, quia Deus illi
 benedixit? *Quibus verbis melior spongia in-
 dignissimo mendacissimoq; famosi libelli auctori
 non poterat obtingere: quem quidem hominem
 suo loco ac tempore nos nec Medicinā nec Gram-
 maticam didicisse palam faciemus, utcumq; ipse
 in utraq; palmam omnibus aut praripuisse, aut
 ambiguum saltem fecisse velit videri. Vivit et-
 jamnum illustrissimi Principis ac Dni. Domini
 Mauritii Hassiæ Landgravii, Herois sapientiss.
 & doctissimi conjux, qua singulis Nundinis
 Francofurtensibus non parvam Auri preparati
 portionem per Equitē Anglicum, virum diver-
 sis legationib. celebrem, cōemit ab ipso Antonio:
 certe non factura iterato tantos sumtus, si aut
 Guineus vera scripsisset, aut ipsa se deceptam
 comperisset. Quod si ex fructibus arbor digno-
 scitur, scito nostri Salvatoris, quis dubitet aurū
 Antonianū sine vitio malāq; fide preparatum?
 Id quod deinceps nec ipsi Londinenses adversa-
 rii poterunt negare, postquam publico Examine
 in Aula Regia, mensibus superioribus Auri ab
 Antonio coram Collegio Dogmaticorum soluti
 Veritas sive ars fuit explorata & comprobata.
 De quo præstat ipsum Antonium audire, cujus Epi-
 stolā nuper ad nos datam, integrā subjiciemus.*

PRÆFATIO.

S.

PErgratæ mihi fuerunt tuæ literæ, mi M., antequam ad me delatæ. Per eas te incolumem & optatum portum satis oportune attigisse intelligo. Tu de meis rebus, ut manifestè apparet, valde es sollicitus: ego in tuis non ero negligens. invenies omnia parata ad tuum beneplacitum. Meministi, ni fallor, quæ fuerint hic acta ante tuum discessum in aula regia de solutione auri ad Regis nostri Mandatum. Omnia erant perducta ad finem usque cum tu mecum ibidem adesses: restabatque nihil nisi examinatio facum. Multas fecerunt illi moras, & examen ultimum subterfugiebant, cum animadvertissent ea, quæ prius in Magisterio præcesserant; nec apparebat in fecibus ulla auri quantitas insoluta: unde veritati manifestæ contradicere non valuerunt. Tandem tamen inviti & importunitate nostra compulsi, adduxerunt illuc secum operarios duos, vocatos apud nos *Goldschmieds* quorum ars consistit in depuratione ac separatione auri atque argenti ab aliis metallicis corporibus, cum aquis fortibus aut per testam. Illi examinationem facum aggressi sufflarunt illas super testam cum plumbo, ut moris est, & in examinatione tandem novem solummodo invenerunt auri grana, quæ nostro Regi obtulerunt; Portio autem auri ad solutionem dispositi hæc fuit, Uncia una, drachmæ duæ, scrupuli duo, & grana octo; fiat jam computatio de reliquo. Hoc pro certo prædicare poteris. Quod reliquum est, mitto, ut coram tibi communicem: post paucos etenim dies ero semper in expectatione tui redditus. Mea conjux & tota mea familia te salutant, ac bene tibi ac feliciter optant. Vale, vir dilecte. & me amare perge: ego te vicissim amabo. Datæ Kal. Jul. 1618.

Tuus, aut non suus

FRANCISCUS Antonii.

Vicis

PRÆFATIO.

Vicit ergo coram Rege serenissimo in conclavè Ducis Illustriss., prasente Dogmaticorum Collegio Philosophia Hermetica ; vicit Veritas : cui, quod initio diximus, hic honor iterata editionis, & in Germania præcipuè debebatur. Quanquã nos hoc officium etiam hospitalitati & privatis meritis Auctoris debuimus, quibus nos domi sue superioribus Mensibus ultra affecit. Faxit Pater Domini nostri IESU CHRISI, ut quotquot ingenium & aptum & dignum sacris Naturæ mysteriis explorandis sunt sortiti, tam hos, quam alios tractatus legant ad Dei gloriam, commodum proximi, privatumq; animæ, corporis & fortunarum emolumentum. Aut n. me fallunt omnia, aut intelligent demum facile esse omnibus veris Philosophis & Virgilii ramum aureum, & Homeri Nepenthes invenire. id quod tamẽ de Antonii auro Tirones nolim accipere ; quippe quod necdum ad tantã perfectionem, nec gradum & sphaeram tam sublimem est exaltatum. Fruere tamen hoc tantisper, mi Lector, & Auctori mihiq; precibus tuis ad DEUM dignam gratiam repende. Hamburgi die ult.

Julij 1618.

(8): (8)

MEDICINÆ CHY-
MICÆ, ET VERI PO-
TABILIS AVRI AS-
SERTIO,

Ex LUCUBRATIONIBUS
FRANCISCI ANTONII LONDI-
NENSIS, IN MEDICINA
DOCTORIS.

*Ille curru sublimis eat ;
Me mea quies animi secura
Consciarecti, reddat beatum.*

JACOBO D. G. MAGNÆ
BRITANNIÆ, FRANCIÆ, ET
HIBERNIÆ REGI, PIO, PRU-
DENTI, ET SEMPER AU-
GUSTO.

OMINUM, STUDIA
*in temporum revoluti-
onibus miras subiere
mutationes. Medicina
ipsa aliquandò sincerius
quandoque remissius fuit tractata, ut
annales ferunt. Tempore suo Hippo-
crates Artem banc negligentiam muti-
lam reperit: quam ille in ordinem re-
degit, restauravitq: restitutam, rur-
sus inquinarent posteriores: Ita sensim
sine sensu pristina Philosophia splendor
omnis evanuit. Singulis tamen semper
in am.*

in ætatibus singuli sunt reperti, quos in
abditâ Natura intromisit Deus pulsan-
tes acriter: videlicet, veri diligentissi-
mâ inquisitione, perseverantiâ in ince-
pto, & oratione piâ. Hæc sunt illa me-
dia quibus nituntur Philosophi, & mul-
tis mediis assueti, ab exiguis princi-
pijs ad summa pervenerunt. Idem &
nobis censeo faciendum qui humana
salutî invigilamus, ut intueamur Na-
turam in intimis suis visceribus. Tum
demum apparebit, quàm mirificè crea-
tæ res majestatem Creatoris nobis ex-
plicant. Liceat jam mihi (Serenissime
Rex) in Medicinis exercitato, pro te-
nuitate meâ, illa de Medicina coram
Celsitudine vestra palam effari, quæ ex
propriis lucubrationibus petita, in pu-
blicum patriæ meæ emolumentum per-
magis interesse confido. Sis mihi etiam
propitius (ô Rex) ut sub tuæ Majestæ-

*tis tutela ac patrocínio, pauca hac exire, atque in vulgus emanare liceat. Hac in recessum majora fortasse apparebunt, quàm primâ fronte promittunt. Sed qualia aut quanta sint, quoties cupieris in viva practica demonstrare paratus sum. Veram ideò illam, atque antiquissimam Hermeticam Medicinam diu sepultam tenebris, jamq; emergentem, pro Regio tuo munere ac multiplici doctrina subleves: ut omnibus patris patriæ muneribus perfundus, vitam longam felicemq; ducas, & perennem gloriam pro benemeritis erga bonas artes posteris relin-
quas.*

Ne jaceat sine patrocínio virtus.

Post multos & ineffabiles labores, vigilias, sumptus, præparationum fide-
li exercitatione continuâ, quasita ego
omnia ad optatum tandem perduxî fi-
nem auspicante Deo. Interea, nihil sinistri præ-
sagiente animo, debitam mercedem expectans,
frustraneos deploro labores. Ego triticum se-
minavi: Inimicus homo Loliam in terram no-
stram inspersit. Ita rei bene gestæ comitem esse
tristitiam cerno. Hanc igitur Apologeticam,
querelam in lucem emisi, justam (ut spero) &
honestam. Primum, ut me vindicem ab impo-
sturæ crimine. Dein, ut industria, perfectio, ve-
ritas, atque experientia nostra certa manife-
stentur omnibus. Non sum equidem nescius,
reperiri paucos inter eruditos, qui hanc Philo-
sophiæ partem non irrideant. Cæterum expe-
rientia practicæ, veritatem Theoriæ corrobora-
rat in omni disciplina. Itaque cohortor omnes,
ne pulcherrimam rerum experientiam temere
rejiciant. Non vos unquam poenitebit (ô viri
sanguine & virtutibus generosissimi) ista per-
legere, & vera esse scire. Sub breviusculo ser-
mone totum hoc negotium comprehensum es-
se volumus, ne tædio vobis esset prolixa ora-
tio. Non expecto ut liber evadam a censoribus
maledicis ac invidis. Sed nil eos moror, Gratū
erit omnibus (nil metuo) Naturæ ac Artis ami-
cæ providentiâ, duos mortalium languores
benignè posse refocillari.

Virescit vulnere virtus.

A 3

CAP. I.

CAP. I.

Potabile Aurum, an sit.

CAP. II.

*Potentissima Medicina vis latet in
Metallis.*

CAP. III.

*Inter Metalla Aurum summum obti-
net in aëstruenda vera Medicina.*

CAP. IV.

*Mysterium Auri solvendi, & per A-
lembicum elevandi.*

CAP. V.

*Petit Author publicum examen fieri
veritatis hujus Mysterij per oculos testes,
aut silentium imponi oblatrantibus sempi-
ternum.*

CAP. VI.

*Quod Aurum potabile universalis
Medicina dici mereatur.*

CAP. VII.

*De multiplici usu ac viribus nostri po-
tabilis Auri.*

CAP. I.

CAP. I.

Potabile Aurum, an sit.

VRVM, SOLIDISSIMVM
: illud corpus ac primum Metallum,
ignis furiosam flammam non per-
timescens, aëris corruptioni resis-
tens, ærugini terræ, & aquæ putre-
factioni: an humano labore ac artis ministerio
ita subigi possit, ut tutò intra humanum corpus
sumatur: præterea, ut etiam in Medicinam sa-
lubrem evadat, & summarum virium (ut polli-
centur Chymici) iudicium jam pridem est valde
anceps apud eruditos. Confligunt de hoc mili-
tes, & ubi steterit victoria in ancipiti esse cre-
dunt plurimi. Non assentiuntur Platonici, non
Peripateticæ scholæ.

Picus Mirandula nobilis ille Comes, & Phi-
losophiæ sacris initiatus, nec non rationum ar-
gutijs plurimum pollens, Peripateticis astipula-
ri videtur. Ille adversus auri æstimationem,
nonnulla produxit in mediũ, qualia sunt hæc.

Quòd à Medicis antiquioribus, multa ma-
gis laudata sint quam Aurum, quæ humani cor-
poris temperamento prodesse dicunt magis, &
laudata magis ad vitam refocillandam.

Quòd plures à Plinio vituperationes Auri,
quàm

quàm laudationes esse perscriptas animadvertit.

3. Quòd sapores & odores omnium Metallorum sint quodammodo foetidi, ex sententia Magni Alberti generatim data.

4. Quòd Aurum sordet, & tingit manus, & contrectantes inquinat, propter Sulphur quod ei admiscetur.

5. Quòd Dioscorides nullius ex Auro Medicinæ protulerit experimenta.

6. Quòd ingrato sint sapore Metalla omnia, & odore sulphureo, & ideò quod non possint quoquo modo non obesse ijs, qui ægri decumbunt: tantum abest, ut abeuntem animam suo delinimento retineant.

7. Quòd nulla Metalla nutrant, cum nequeant concoqui, sic ut in carnem vertantur & sanguinem; Inepta igitur penitus ad medicandum.

Hæc præcipua sint eorum, quæ à *Mineralis* producuntur in redargutionem Medicæ estimationis Auri. *Plinius* autem ac *Dioscorides*, de quibus mentio fit, in Chymicorum officinis nunquam versati, commune iudicium secuti sunt: & de Auro crudo sententiam tulerunt, veluti & Magnus ille Albertus, sapores atque odores omnium Metallorum meritò vituperans. Sulphur enim extraneum (quod verum est) in generatione Metallorum superveniens, Metallicis corporibus profundius immiscetur, & tenacius ijsdem adhæret: nec est Aurum, licet perfectissi-

fectissimum sit Metallum, immune aut liberum ab omni maculâ. Medica autem omnis vis, non in Auro illo crudo licet obrizo cernitur, ubi crassa sua materia desultat, & fæculentia in profundo adhæret: sed ubi corporea sua moles debita præparatione subacta fuerit, Metallica etiam forma omnino destructa, non tantum, superficie tenuis ne recrudescaz materia, sed verè Philosophicè, ut spirituale corpus evadat, & irreducibile, aut frustra fudas. In Basilica Chymica nuper edita sic scriptum reperies: Faten- tur vulgares Medici Aurum Cor confortare, quod non de communi Auro mortuo aspectu saltem Cor exhilarante, sed de Philosophico, Vivo, Regenerato, plus quam perfecto, & in omni liquore solubili audiendum.

Adde insuper quod *Mirandula* ipsemet confiterur, se illa perstrinxisse non decernendo, sed disputando: quando Potabili Auro utuntur quidam ad omnes tollendas ægitudines, atque ad vitam quantum per vires naturæ licet prorogandam. Egi (inquit) causam eorum qui Aurum potabile vellent dispendere: quod quidem ego colligere maluerim, & optarem egregiè posse ad nostri corporis aliorumque salubritatem. Præcipuè cum constet Antonium Chirurgum nostrum superioribus annis matronam ex foro Cornelij Phthisi moribundâ, paucis diebus ab ipsa tabe liberam sanitati pristinæ restituisse, solo potabili Auro, quod ex ipsius patris Nicolai confecerat disciplina.

Apparet ex his, quod licet *Mirandula* ambiguus quodammodo hæsitare videatur, ne forte Peripateticis contrarium sentire dicatur, manifesta tamen experientia evictus, istius Philosophiæ veritatem planissimis verbis confirmavit: veruntamen sub hac cautela, quod inter mille mortalium myriadas pauci sint reperi, qui potionis aureæ conficiendæ sci jgnariq; fuerint.

Descendamus ad alios etiam, qui singulis in ætatibus maximè claruerunt, Philosophos æquè ac Medicos. Omnis enim Philosophica disciplina usq; dum per suum effectum dignoscatur, Philosophantium testimonio vera esse comprobatur.

Raymundus Lullius summus ille Philosophus, pius, & Christianæ religionis strenuus propugnator, in intima illa Naturæ secreta ita penitus introivit, ut nihil intentatum reliquerit, usque dum ad supremum præparationis Auri gradum pervenerit. Multa eius monimenta apud nos extant, in quibus comprehenditur integrum magisterium veræ ac Philosophicæ solutionis Auri, ac totius eius regiminis, ut redigatur tandem in formam potabilem, & re vera medicinalem: idq; sub continua quadam orationis serie. Interea tamen genuinæ præparationis scopum, & *Raymundus* ipse, & Philosophi similiter omnes ænigmaticè tantummodò insinuarunt: occultaverunt autè pro eorum posse secretum ipsum, ne indignis patefieret. Practicum

cum posuerunt omnes sub diversis regimīnibus, multiplicibus imbibitionibus ac distillationibus ut expedit. Solidum enim hoc corpus licet perenni madefactum gurgite, nullam omnino solutionem admittit. Sed si terram hanc nostram pluvia atq; imbres sæpius ac copiosius humectent, & illam Sol suo calore & fervore iterum desiccet, successu temporis solutionis fructus prodibunt, & emollescet materia mellis instar. Mellea hæc substantia Catholicon est Remedium, & potest bibi, & sumi, in vino, brodio, aqua stillatitia, aut liquore quocunque: ut plenariè in libro suo de Conservatione vitæ humanæ tractavit,

Arnaldus Villanovanus eodem tramite insistent delineavit Spagyricum processum Auri & Argenti simul. Vna est enim eademque linearis via in utroque artificio. Quod inter Sophistas & vulgares Artistas in usu non est. Eorum solutivum appropriatum ad Aurum, nullum habet cum Argento commercium, nec è contra.

Petrus Andreas Matthiolus celeberrimus Germaniæ Medicus, petitioni Andreæ de Blawen satisfaciens in Epistola quadam quæ extat, respondet in hæc verba: De facultatibus Auri potabilis, dubium non est quin ex sint maximæ. Ausim dicere, neminem Medicum absolutè esse posse, imò ne mediocrem quidem, qui in hac nobilissima distillandi scientia non sit exercitatus. Id cum alibi, tum imprimis in
Chroni-

Chronicis Morbis est animadvertere, ubi tota massa sanguinea in universo venarum ambitu corrupta est, & referta multorum Morborum seminariis. Hi (inquam) citra Metallica devinci vix possunt. Ea enim sola, vi ignis ita attenuantur, eamq; penetrandi vim acquirunt, ut habitum totius corporis facile permeent: cum interea cæteræ plantæ eousq; ignem non sustineant. Ac qui ejusmodi Morbos citra scientiam res Metallicas tractandi aggrediuntur, ij plerunque re infecta, cum magno dedecore, & suo, & Artis Medicæ desistunt.

Andreas de Blaven Med. Petro Andree Matthiolo, S. P. D.

Sæpius sum admiratus, plurimos ætatis nostræ summos Medicos, Naturæque indagatores acerrimos, qui cum in materia Medica cognoscenda & explicanda plurimum navarunt operæ & laboris, interea tamen Aureæ illius aquæ, magni in primis, & nunquam satis laudati Remedij, mentionem omnino nullam faciunt. Quam tamen adeò nobis commendarunt ex veteribus quidam, ut cæteris eam omnibus Medicamentis facile prætulerint. Quippe qua, vires utut illæ langueant, restituantur in tantum, ut rejuvenescere utentes, vigoremque inde incredibilem facultatum omnium corporis recipere videantur. Ejus rei causam, an in difficultate eius aquæ parandæ, quod in conficiendo Chymicos labores requirat, quos pauci sciunt,

vel

vel tanquam sordidos abhorrent; an in avariti-
am & sumptuum parsimoniam referam, dubi-
to. Complures certè esse scio, qui cum ipsi rem-
ita arduam, vel ignaviâ, vel mentis hebetudine
non valerent assequi, conatus in ea aliorum in-
dustriorum hominû summopere contemnant
& elevent. Quorum ego impudentem & insci-
am temeritatem deploro, &c. & in sequentibus
hæc superaddit: Unicè detestandi videntur
zoili isti, qui viros bonos, cum, ut vitæ usuique
mortalium consulant, plurimum diligentia, cu-
ræ, laboris, & sumptuum, in inquirendis hisce,
Naturæ secretioribus Medicinis conferant, in-
vide eos ridendi, mordendi, ac carpendi finem
nullum faciunt: neque tamen ipsi interea, me-
liora in lucem restituunt. Hæc nostra jam res
agitur. Sed meliora spero.

*Nec vis ulla adigat præclaro absistere capto.
Virtutis Regnum viret, æternumq; virebit.*

Josephus Quercetanus.

Miræ actiones proficiscuntur ab Aurò,
cum est spirituale, & mole corporis exutum.

Aurum in conservanda hominis vita &
valitudine, & Animalia, & Plantas superat, quia
constantiores spiritus habet quàm plantæ aut
Animantes.

In Auto summa est propugnandæ vitæ
nostræ, & conservandæ Medicina.

Nihil sub Cœlo invenias magis homoge-
neum, magisq; simile, ac tenuioris substantiæ,
tempe-

temperatioris naturæ, corruptioni seu putrefactioni minus noxium, quam pura Metallorum substantia.

Marsilius Ficinus.

Aurum ante omnia probo, tanquam omnium rerum temperatissimum & à corruptione tutissimum. Calorem naturalem cum humore mirificè temperat, humores à corruptione sanat. Veruntamen oportet durissimam Auri substantiam subtiliorem facere, penetratque facillimam.

Joannes Fernelius.

Aurum temperatissimum, ad naturæ robur, & affectus Melancholicos, ad exoletum Stomachum, ad Cardiacos, & præter rationem mæstos, efficax.

Author Demogorgon.

Aurum permanens in substantia Metallica, etsi aqua vitæ quam maximè subtilietur, nullam penitus affinitatem aut convenientiam aliquam adipiscitur propinquam carni humanæ, nisi corrupta prius forma dura, & redacta ad ipsius materiam primam sufficienter purificatam & digestam. Nam sic acquirit hanc affinitatem & convenientiam cum corpore humano, quam etiam cæteri cibi & Medicinæ præservativæ possident, quas tamen hæc longè præcellit in virtute.

Bernhar.

Bernhardus Penotus.

Aurum absque omni corrosivo præparatum, absque periculo omni ac nocumento humanum corpus sanat, omnem Morbum contagiosum pellit.

Quando Aurum venit in corpus, & à nostro Balsamo apprehenditur, tunc clarificat Balsamum sanguinis, à fumo malevolarum stellarum.

Cardanus in lib. De Subtilitatibus.

Aurum est res arcana perfectissima, temperamento æquali, ac mirabili proportionem Elementalium virium composita: cui nullum corpus mixtum æquiparari potest. Vulnus cum illo factum non inflammatur.

Aurum habet vim confortandi & exhilarandi Cor. Namque per venas Meseraicas ad Hepar, tandem ad Cor, inde per universum corpus facillimè transfertur. Desiccatur superfluitatem omnem à substantia Cordis, & spiritus suam claritate illuminat, confortat suam soliditate, temperamento suo temperat sanguinem, præservat putredini resistens, eundemque purgans; domat Melancholiam & Maniam, vires ac spiritus exoletos resarcit.

Hieronymus Rubeus lib. de Distillationibus.

Nihil valentius puto ad diuturnam incolumentumque

memque vitam servandam, iusto Perfectorum Metallorum usu, quod substantia sint nequaquam corruptibili, & quæ plurimum duret.

Aurum temperamento, si quid aliud, humano simile est: eamque ob causam calore suo ferè Cœlesti, vires nostri corporis, vitalem potissimum, earumque sedes, nempe Cor, Cerebrum, Iecur, roborat, sanguinis ac spirituum substantiam puriorem illustrioremque reddit.

Rubens præterea memorat juvenem, quendam: qui cum infirma admodum esset valetudine, & assiduis penè Morbis tentaretur, innumeris generibus remediorum expertis, Auri cujusdam potabilis usu ita convaluit, ut Septuagenarius juvenibus vix cederet. Cumque veneris desideria insurgerent, ejus usum intermittere coactus fuit.

*Jacobus VVeckerus Basiliensis in
Antidotario suo.*

Aurum Cor, & vitalem facultatem mirum in modum corroborat. Inferitur Medicamentis, quæ atrabiliaris competunt Morbis. In ore contentum, anhelitus graveolentiam tollit. Cardiacæ, Melancholiæ, Cordis palpitationi, Morbo attonito, Comitiali, Elephantiaco medetur. Adhæc, spiritus animales, vitalesque recreat.

Si recte conficiatur Aurum potabile, mirabiles utilitates affert. Nam tenuitate substantiæ solidas fibrarum partes altius penetrare potest,

test, & per omnes expandi; sinceritate temperamenti, calorem nativum excitare ac tueri; densitate ac tenacitate, humidum radicale ac primigenium solidius ac firmitus reddere, nec cito absumatur.

Julius Palmarius.

Julius Palmarius Parisiensis Medicus, ad annum sexagesimum suæ ætatis totus Medicinæ Dogmaticæ incubuit, & in usitatis Pharmacis spem omnem reposuit. Tandem vero ad Metallica vel invitus confugit, in exemplum Joannis Fernelij præceptoris sui. Cujus laboris ac sedulitatis nunquam me pœnitebit (inquit *Palmarius*) quicquid calumniatores obganniant malevoli.

Ille in libro suo quem de Elephantiasi inscripsit, in hæc verba epilogizat: Omnium Remediorum Elephantiacorum vires superat Catharticum nostrum Metallicum, acrem omnem ac ferinam humorum omnium malignitatem mirè obtundens, ac nihilominus blandè ad eò alvum solvens, ut pueris & prægnantibus tutò dari possit. Constat autem ex Hydrargyro & Auro sic permistis atque immutatis longa maceratione, ut vim Catharticam assequatur. Vna autem atque eadem opera, & pituitam, & grossos omnes humores expurgat, & calidam atque siccam viscerum constitutionem emendat. hæc ille.

Osvv aldus Crollius.

Auro Natura non contemptibiles indidit vires, quas qui scit erüere & Arte tractare, concipiet Aurum quod mortuum & sterile videbatur, vivum esse & prægnans: unde verus Philosophus mirabilem, & omnibus expetendam, concinnabit medelam, quæ humanorum corporum Morbis incurabilibus affectorum omnia vitia tollet.

Mitto jam Paracelsum, eiusque testimonium copiosissima supellectile ditatum. Ejus invisum nomen multorum aures haud facile ferunt. Ego igitur illum de industria mitto, ne fortè quis existimet ab illo uno novitatis avido fundatam esse hanc Philosophiam, ut Dogmatici falsò calumniantur. Imò multis retrò seculis claruerunt Philosophi, quibus hæc placita gratissima fuere.

Caricter, ut in Evonymi thesauro.

Aurum potabile bibitum, Cordi lætitiæ præstat, ejusque vires auget, & Morbos repellit: Senectutem retardat, humores augens natos: Omnes corporis partes illæsas tuetur: Leporam curat: sanguinem mundat, hæc in genere. Ad particulares tandem descendit Morbos, singulis à Capite ad Calcem tua specifica assignans, quæ transmutant operandi vim ab uno membro in aliud juxta vehiculi proprietatem.

Ut Ga.

Ut Capitis dolori, cum aqua Betonica.

Scotomiz & vertigini, cum decocto Buglossi & Melissæ.

Lethargo, cum aqua ardenti & Lilijs.

Memoriam corruptam, cum fœniculi decocto & Acororum potatum restaurat.

Melancholiam submovet, omnemque amentiam cum aqua boraginis.

Facit ad Morbum attonitum, cum aqua ardenti.

Cum Prœniæ albæ radice Luna deerefcente decocto, ad Morbum Comitiale.

Ad membrorum mollitiem, cum aqua Salviæ stillatitia, aut decocto ex ea.

Ad distillationes seu Rheumatismos, cum Iridis aqua.

Ad fluxum sanguinis narium, cum aqua Scabiosæ.

Valet & Tussi, cum aqua Capillorum Veneris.

In sputo sanguinis, cum Plantaginis aqua.

In Phthisi, cum aqua Mellis, & Lacte.

In dolore & abscessibus Pulmonis, cum aqua Cancrorum fluvialium.

In tremoribus Cordis, cum aqua Melissæ, & Buglossi.

In dolore ventriculi, cum aqua Menthæ, vel ipsius decocto.

In Calida dispositione, cum Rosacea, aut Myrtillorum aqua.

In Dyſenteria, aut ventris tormine fluoreq;
cum aqua Plantaginis.

In Coli dolore, cum Ardenti aqua.

In Vermium paſſionibus, cum zedoariæ decocto, aut Abſinthij.

In Hepatis tumoribus, aut obſtructione, aut aqua intercute, cum aqua Scariolæ & Hepaticæ in cauſa calida: in cauſa frigida cum Spicæ Nardi decocto, aut Cinamomi.

In Ictero Morbo, cum aqua Caprifolij, vulgò Periclimenos nuncupati, aut ſero Caprino.

In Lienis paſſionibus, cum aqua Fraxini, aut Tamaricis.

In Renum paſſionibus, oppilatione, & lapide, cum Tribulorum marinorum, aut Raphani, Alkakengi, aut Pimpinellæ, aut pulvere Philanthropos ſeu Aparinæ.

In Stranguria, & Renum ulceribus, cum Caprillo lacte.

In Menſium ſuppreſſione, cum aqua Sabinæ aut Matricariæ.

Auxilium ſterilitati præſtat, cum aqua Nepetæ & Lavendulæ.

Arthriticis, Morbo articulari, Podagricis, Iſchiadicis, Chiragricis, & extenuatis, cum aqua ardenti, aut Paralyſis, aut Lavendulæ.

Peſtilenti feбри, cum Acetoſæ, aut Bugloſſi & Scabioſæ.

Avene

A veneno præservat, & veneno affectos, morfosque à Cane rabido curat, cum aqua Tormentillæ, Dictamni albi, & Bistortæ, aut aqua radicis Pæoniæ.

Febres quotidianas, tertianas, quartanas, in accessione seu Periodi principio exhibitum, cum aqua Scolopendrij.

Vagas & erraticas, Causumque cum serapio violato delet.

Utq; unico dicatur verbo, asserunt, Aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in humano corpore, omnesq; ferè pellerè morbos. De ipso autem in magnis Morbis scrupulum exhibendum censent: in mitioribus, scrupuli dimidium: in parvis, ad duorum granorum hordei pondus, decuplo decocti ipsi miscendo.

Vt autem potabile nostrum Aurum juxta præscriptas hæc regulas proportionè ac pondere justo debite administrari possit, æquum erit ut hoc Aurum quodammodo induretur, & aptum reddatur solutioni in quocunque liquore. Quod & nos paratum habemus, ne quid desit, quod ad tanti Mysterij complementum, maximè in capitalioribus morbis spectare videatur.

Martinus Rulandus.

Mart. Rulandus in suis curationum Centuriis mentionem facit sæpius de Spiritu vitæ Auræ (quem nominat) Cujus vires & effectus

varios quos in Morbis perſanandis præſtitiffet, annexo Catalogo commemorat. Cujusmodi ſequuntur.

Alvum conſtipatam ſolvit.

Aperit & purgat Membrorum, venarum, meatuumq; omnium orificia obſtructa.

Bilem utramque, Pituitam, & aquoſitates expurgat.

Calorem nativum confortat.

Calculos veſicæ & Renum frangit & educit.

Capitis Morbos Phlegmaticos,

Colicam frigidam & flatuoſam ſanat.

Cordi prodeſt, & corroborat omnia principalia membra.

Hydropem omnem, Aſcitem, Anaſarca, tympanitem repellit.

Inappetentiæ medetur.

Ingenium acuit.

Juventutem conſervat.

Lingæ Paralyſim ſanat.

Lienem, ejusque affectus corrigit.

Morbos Chronicos & contumaces,

Morſus Canis rabidi ſanat.

Menſes retentos citat.

Mulieres fecundas reddit.

Peſtem ſanat.

Stomachi ardorem,

Spaſmum,

Stranguriam aufert.

Tormina ventris,

Tristi.

Tristitiam pellit.

Tussim diuturnam, veterem, & recentem removet.

Veneno resistit.

Ventriculi flatum, ardorem, & alia mala depellit.

Vomitum compescit & sedat.

Istæ, & istiusmodi plures recensentur facultates secretæ in Aureo suo spiritu, quem confecerat *Martinus Rulandus Medicus*.

Tædium foret & supervacaneum Philosophantium testimonia ulterius prosequi. Nostra hæc oratio longius æquo (quod vereor) exspatiatur. His supersedendum censeo, brevitati studens.

E contra *Erastus Medicus* alioquin celeberrimus, quæ de Auro Potabili traduntur, fabulas esse, & Impostorum nugas clamat. Sed non ferat quis iudicium temerè de ignotis. Ille non Aurum solummodò & Argentum, cæteraque Metalla, sed Gemmas etiam, Margaritas, Corallium, omnia denique subterranea ac fossilia, eò quòd vitam non participant (ut ille vult) è Medicorum familia exterminat. Nullam enim *Erastus* aliam agnoscit in rebus creatis vitam, quàm quæ manifestè vegetans est aut spirans, ut etiam Peripateticis placet. Sed nihil est corporale ex creatis rebus omnibus, quod non habeat in se latentem quendam spiritum Divinū donum, alienum quid à corporea mole, quæ ad agendum penitus est inepta.

In ipsa Mundi fabrica, ubi primùm terræ facies & interiora eius viscera rebus singulis obvestita sunt, Spiritus Domini perlustravit omnia, in Cœlis, supra terram, in Mari, & in terræ visceribus ad eius centrum usque penetrans: & hoc Spiritu singula sunt repleta, & erant omnia valdè bona. Nihil superfluum invenitur, nil diminutum, nec quicquam Numinis expers. Divinitus est igitur infusus rebus omnibus suus quidam Spiritus, qui continet in se occultè creatæ rei potentiam, vim, virtutem, vitam, qualem Deus posuit in creaturis suis.

Mineralia autem præ alijs rebus omnibus, occultiori quodam modo viventia sunt: ut ferri in Magnete, in Gagate palearum attractio nobis demonstrat. Et quamvis ista rerum Metallicarum vita crassiori quadam cohibeatur materia, potest tamen arte secerni, & in lucem afferri, ad perpetranda miracula in humano corpore.

Eraſtus ille, longâ verborum serie demonstrare contendit, in vita carentibus, qualia sunt (inquit) superius cōmemorata Metallica, Gemmæ, Margaritæ, Corallium, lapides, & hujusmodi, nihil esse in illis utile quod Medicamenti rationem obtineat, cum virtus Medicinalis in vitâ solâ consistat, vegetabili scilicet aut animali. Quantò satius ac melius sensit *Petrus Severinus Danus* Philosophus ac Medicus in Idea sua Medicinæ Philosophicæ, sub his verbis.

Perfectissimorum corporum Balsami & consideratæ

sideratæ proprietates, tam duris corporum, carceribus continentur, ut favorem & benevolentiam, quâ humanæ Naturæ debent, demonstrare non possint. Ita Corallorum, Perlarum, Gemmarum, Auri & Argenti, reliquorumque Metallorum virtutes, dolent se frustra in mundanam provinciam venisse, & Mortalium sceleratam temeritatē continenter accusant, quòd tantarum prædestinationum immemores, ad quas Naturæ providentia destinabantur, in peregrinos & infames usus, tantarum rerum Majestatem commutaverint. Impuritatem pellis, inscitiam mentis tegere coguntur, & dolosa superbiæ, avaritiæ, luxuriæ, perfidiæ, adulterij, discordiæ, & mortis ministeria subire. Hoc est, in non naturalem usum res transferre, iniquas usuras exercere. Inventi sunt qui folia Auri Electuarijs & Tabulatis miscuerunt, qui pulveres Corallorum, Perlarum, & Gemmarum ad confortationes Cerebri & Cordis magna simplicitate exhibuerunt. Infelix mortalitas: inutilibus quæstionibus & disputationibus vitam traducimus. Naturæ præcipuos thesauros, in quibus gravissimorum morborum Medicinæ ab Altissimo collocatæ sunt, intactos relinquimus. Nec ipsi solum relinquimus, sed alios inquirere volentes, prohibemus, impedimus, condemnamus, irridemus, & mille ludibriis afficimus. Hæc ille.

Non enim ad servilem solummodò usum creavit Omnipotens suprema illa corpora. Non

B 5

(inquam)

(inquam) ad explendam cupiditatis sitim, non ad ornatum, non ad pompam, aut ad superbiam ministeria. Altiora sunt Arcana, quæ in eorum abyſſo recondita latent.

Præterea contra Eraſtum illum, liceat mihi opponere Joſephum Quercetanum Medicum, nuperrimè respondentem ad phantaſmata illa Anonymi cujuſdam Pariſienſis, ſub nomine (ſcilicet) ſexaginta Medicorum Pariſienſium, uno eodemque Morbo laborantium. Ille fuſius hæc omnia exaravit.

Operæ pretium eſt (inquit ille) oculis obſicere, quantus & quam pretioſus fuerit auxiliorum Metallicorum uſus apud antiquos, quibuſque modis Antidotos ſuas illi exornarunt ac locupletarunt, quas præ omnibus commendatiſſimas habuerunt, ut citra tamen præparationem ea Metallica Remedia uſurparent. Nihilominus negari non poteſt, quin vires majores ea aſſequantur, ac efficacius agant, ſi ſolertis Chymici induſtria depurata, abjectis ſupervacaneis fecibus noxiis potius quam utilibus, in uſum ſic ritè præparata revocentur.

Et quamvis ſpecie verboque tenus Galenicorum ſchola, Mineralia non ſine impio & ingrato faſtu à ſua præctica deteſtetur: tamen in gravioribus Morbis omni vegetabiliura dereliſto ſubſidio, ad Mineralia confugit, licet ea temerè, ignaviter, & proinde inutiliter uſurpet.

In Antidoto quæ Aurea Alexandrina dicta eſt,

cta est, hæc Metallica recensentur: Sulphur, Aurum, Argentum, Saphirus, Smaragdus, Jaspis.

In Antidoto è, Rosis quem valere dicunt adversus Stomachi calorem, Iecoris, Lienis, Pulmonis, omnemque calidam totius corporis intemperiem. Cardiacis item, nec non ad omnem animi defectum ex caliditate ortum: inter cætera Metallica recipiuntur hæc; Aurum, Jaspis, Sulphur, Cristallus.

Antidotus è lapide radiante, ad omnes Melancholicos affectus ac Cardiacos celebratissima est: In quam ingrediuntur Aurum, nec non lapis lazuli.

Antidotus Mirepso vindicata, quæ Dysentericis, ac Coliacis summè est utilis, lapidem hæmatitem, Sulphur vivum, Alumen scissile, & ustam Calcitidem excipit.

Antidotus quæ Triphæra dicitur, è ferro, frigiditati & humiditati ventriculi atque inflammationi, nec non frigidis & putridis humoribus è ventriculo, universoque corpore expurgandis conferens: stomomatis ferri libram unam admittit, quæ ferè reliquorum ingredientium pondus ex aromatibus adstringentibus ac roborantibus constitutum superat.

Huc annectuntur Antid. Argyrophora dicta, Antid. quæ Ecloge nuncupatur, hoc est selecta. Quidam etiam ex optimis Mithridaticarum compositionibus habent, Sulphur, Nitrum & adustum Plumbum.

Antid. è zinzibere intromittit lapidem lazuli.

zuli, lapid. Armenium, Antimonium & Aurum: in deliquiis animi aut Cordis defectibus maxime utilis, ut ipsi venditant.

Si illi Medici, crudis ejusmodi Medicamentis, noxijs potius quàm utilibus, commendantur ac laudantur, cur nos tanto Artificio, tamque salubri præparatione eorum virus infringentes ac innoxia prorsus, imò summæ efficaciz ac utilitatis ea reddentes, ab imperito isto Anonymo novitatis impudentissimè insimulemur?

Hæc ego ad literam transtuli ex responsione Quercetani ad Anonymum illum, qui usque adeò aspernatur auxiliorum Metallicorum administrationem: nec meliora his dare possum. Quin & Erastus ipsemet hæc omnia vel invitus confitetur sub finem sui tractatus: ubi agnoscit Galenum ipsum, & posteriores etiam in quibusdam confectionibus miscuisse Aurum ad hilaritatem excitandam & mœstitiam pellendam. Quid reliquum est igitur quod in hac causa defensionis indigeat? Standum (ni fallor) judicijs tùm antiquorum tùm recentium Medicorum, Dogmaticorum simul ac Chy-
micorum, qui unanimi consensu
admittunt in Medicinam.

Metallica auxi-
lia.

CAP. II.

*Potentissima Medicina vis latet
in Metallis.*

Satis jam dictum arbitror (quantum huic proposito inservire videatur) Remedia Metallica admittenda esse in Medicam familiam. Proximum erit ut doceamus, istiusmodi auxilia debite præparata, validissimas obtinere vires in tota Medicina, tum ad valetudinem conservandam, tum ad Morbos profligandos.

Ad tuendam sanitatem Medicinæ conservativæ debent multum durabiles esse, & à corruptione remotæ. Siquidem Natura non dat quod in se non habet: nec quicquam de seipso potest exerere, nisi id ipsum etiam in se continet. At vero in usitatis Pharmacis ac vegetabilibus plerisque; extinguitur omnis naturæ vigor. Quædam enim uno eodemque anno enascuntur, maturescunt, & putrent: florescunt quædam jam, mox proximâ disparerent horâ. Nimis igitur invalidæ sunt hæ species ad prorogandam in valetudine humanam vitam.

Idem de rebus Animalibus sentiendum est, licet in his interitus etiam dum tardior esse soleat, nec tam repente eorum consumantur ignes.

Mineralia autem longissimæ sunt ætatis.
Diu

Diu in his Natura operatur antequam perfectionem suam assequantur. Diu in Cœlesti obedientiâ ac spiritualitate permanent: durante quo termino, virtutes Cœlestes de Cœlo continuo descendentes, penetrant in hæc inferiora, & vim præstantissimam infundunt in ipsum Metallicum radicale: unde Metalla, omnia Elementata facile superant. Ipsorum radicale humidum adeo constans est ut corrumpi nequeat. Nihil igitur materiâ Metallicâ magis durable est: & per consequens sanitatis conservativum maximum.

Jam verò quod ad Morbos profligandos attinet, quibus humanum genus solet esse obnoxium, nihil valentius esse puto, justo rerum Metallicarum usu. Permeabiles illæ sunt ad remotissimas corporis partes, ad quas usitatis Pharmacis non patet aditus: & pervicacissimos affectus ex altioribus impuritatibus excitatos temperant ac solvunt. Siquidem Metallorum spiritus subtiles, strenuè adoriuntur fortissimas quascunque obstructions, omnium penè Morborum radices. Eligenda est igitur hujusmodi materia præ cæteris rebus omnibus, & præparanda in Medicinam & cibum suavissimum, ad sanitatem tuendam, & vitam absque ægritudine sustentandam, quantū pervires naturæ licet.

CAP. III.

Inter Metalla Aurum summum obtinet in adstruenda Medicina vera.

Metalli.

M Et alla septem ex Astrologorum suffragiis septem principalioribus membris humani corporis specificè respondent Singulis illis membris singula Metalla appropriata sunt: Aurū nobilissimū corpus, nobilissimo mēbro destinatur, eiq; inservit, cordi videlicet, quod domiciliū est vitæ. Cor scaturigo est vitalis spiritus & sanguinis, omnibus reliquis membris motum & vigorem impertiens. Hic vigent natus ille calor & humidum primigenium fomentum vitæ: & ex hoc solo fonte illa primò derivantur: dein in alia etiam emanant membra Cordi famulas & ministras. Hunc igitur calorem fove, & humore nutri, ad refocillandam humanam vitā, & spiritus ac vires corroborandū. Nativus iste calor non plus æquo fervidus, sed omninò temperatus est. Nā si excessivus esset, humorem cito absumeret: si diminutus, extingueretur ilico ab humore. Humor similiter radicalis non phlegmaticus, sed totus homogeneus & essentialis esse debet, qui pabulum vitæ ministrat. Nullo autem modo eis consuli melius potest, quàm ipsis Auri qualitatibus. Aurum maximè homogeneis constat partibus, & in summo gradu temperamenti exultat. Natura sagax ita contemperavit in hoc corpore calidum frigidum, & humidum siccum, ut nihil redundet aut deficiat, quod verum temperamentum minuat. Unde ab igne non comburitur unquam: quia unum Elementum protegit

tegit aliud adversus ignis pugnam. Tale quid digestibile factum, ut humanis spiritibus obtemperet, vitalem in cordis centro calorem, cum humore nativo fovet & adauget, eundemque participant cum Corde reliqua membra jugali fœdere. Aurum igitur jure optimo principatum obtinet. Et (ut uno dicatur verbo) quascunque in corpus humanum vires, operationes, functiones, reliqua omnia Metalla in se habent; has omnes Essentia Auri exequitur sola. Quin & leprosum corpus humanum invertit totum sicuti intestinum in Macello, ut ipsissimis verbis utar. Hauriamus igitur ex hoc fonte saluberrima Medicamina, si perfectam sanationem gravissimorum languorum moliri velimus.

Obiectio.

Sed arbitrantur plurimi, Hermeticam illam antiquam sobolem & Spagyricam prolem, penitus esse jam extinctam: & hoc tantum Mysterium Hermeticæ disciplinæ Naturæque lumen, in elapsis tantummodò ætatibus reluxisse putant; nostram hanc, umbras solummodò rerum comprehendere,

Pauca vident hodiè prisci vestigia veri:

frustra igitur & inutiliter desudare homines in hisce Arcanis inquirendis.

Solutio.

Sciant autem & confiteantur omnes, quod semina in sapientiæ thesauris absconsa, temporibus

us & nationibus destinata fuisse in omni se-
culo ex statuto Dei decreto. Hæc Dei Magnalia
Deo ipso dependent, qui cui vult elargitur, &
trahit. Quod liberum est igitur Dei donum,
minime hominibus eripere non debent.

Jam tandem tempestivum videtur descen-
dere ad res proprias nostras. Quoniam igitur
c subjectum quod nobis jam præ manibus
, tractatus hujus suggessit argumentum : &
oniam hæsitare scio quam plurimos, utrum
edicamentum illud nostrum, quod Auri po-
tenti nomine insigniri voluimus, sit ex Auro
rizo præparatum (ut publicè datur) aut con-
itium quid (quod illi clamitant) ex vitriolo,
is oleo, Sale Tartari, aut similibus : operæ
tium duxi, & omninò necessarium, hunc o-
ibus ex animo scrupulum ut evellam.

Primum igitur (agendum est enim cum
ilosophis, & cum iis qui in hac provincia per
quos fortasse annos militarunt) totius regi-
nis nostri quo utimur in hoc Magisterio, nos
cimen hic ponemus, Theoriam simul ac Pra-
ctica : ut sciant artis filij & Mysteriorum naturæ
agatores, non esse hæc inanis ostentationis
libria, non imposturæ insignia : *nec aliande-
petita, quam ex ipsis Spagyrica artis principis-
is*: quæ ut cæterarum rerum Elementatarum
nium, ita & ipsius Auri solidissima docet dis-
cipere membra, & Essentiam eius evocare, ut
nanis spiritibus tandem obtemperet. Gra-
a opus languentibus ægrotis : ingratum for-

casse ijs quibus displicent hi conatus. Tu tamen perge,

Quo superum decreta vocant & sancta voluntas.

Tu quoque presenti qui nos hoc munere donas.

Et celsum Dux prodixit iter,

*Qui reclusos natura aditus, qui sacra recludit
Atria, & amissa restauras Artis honores,*

—— — surgentem agrius herbam

Horrentes inter spinas, tribulosq; feroces,

Irrora:

Informis non semper hyems Saturnia fundat

Frigora, & argenti contristet Sydere terras;

Sic mihi lata seges plenis florebit aristis.

Liceat mihi cum Philosopho sic carminibus
perorare.

CAP. IV.

*Mysterium Auri solvendi, & per
Alembicum elevandi.*

COrpus Auri solidum, indiget præparatione longâ, atque operatione continuâ: ut primò calcinetur, postea solvatur. Calcina-
cinatum enim corpus quod solidum prius erat, jam discontinuum evadit, & velut impalpabile quo ad tactum, magis quàm prius solutionis susceptivum. Non calcinatum solu-
tionem

tionī nimis erit contumax. Neque tamen cum rebus corrodentibus, aut humanæ naturæ infestis calcinationem moliri debemus: ut vulgò fieri solet, per aquas (nimirum) fortes, ex vitriolo, Alumine, Nitro, & similibus. Ablutiones enim licet vigesies repetantur, venenatas impressiones aquarum fortium auferre nequeunt. In verâ ac Philosophica calcinatione, nullæ recidivæ sunt cruditates, aut venenatæ impuritætes vomitionum, resolutionum, palpitationum Cordis procreatrices. Cavendum semper ne ex hujusmodi malitiâ, aliquid in medicando damni patiamur.

Calcinarum hoc corpus Spagyrico ritu in vase vitreo collocamus: cui affundimus aquam Cœlicam Raymundinam dictam: quam protinus ebullire conspicias, & in altum ascendere absque alio calore. Cessante ebullitione, & juncturis peroptimè clausis ne quid respiret, in temperato calore per aliquot dies statuimus. Ita sensim aqua hæc nostra flavo colore tingitur, ac si Croco perfunderetur. Quod clarum est evacuamus in aliam ampullam per inclinationem cautè ne turbentur fæces. Aliam affundimus aquam priori similem iteratis semper vicibus, usq; dum ulterius non coloretur aqua. Omnes coloratas has aquas simul collectas, per lentissimum Balnei calorem edistillamus. Exit aqua clara (ut prius) Materia Auri soluta, subsidet in vitri fundo Mollis instar, solubilis in quocunque liquore.

C 2

Dura

Dura illa compages jam soluta est, & Metallica Auri forma omnino destructa: adeo ut in nullum ulterius Metallum reduci possit. Interim tamen nullâ ignis violentiâ devastari potest hæc substantia, aut in favillam aduri, quod perfectionis Auri certissimum est signum. Ista enim solutio, est sub conservatione suæ speciei, & est solennis ac verè Philosophica, non corrosio illa sophistica & vulgaris. Præterea suum humidum primigenium conservatur integrum, quia nostrum hoc agens Auro ipso contemperatum in natura est, non contra naturam, ut sunt aquæ fortes, quæ non omnino sunt de intentione Philosophorum. Ex contrariorum enim conjunctione commixtioneque corrumpuntur semper Essentiæ rerum, vincente prædominanteque contrario. Vera autem ac Philosophica illa solutio fieri semper consuevit cum rebus in natura temperatis: ita non irritatur natura Auri, nec vim ullam, aut violentam inimicitiam persentiscit.

Temperatum id quod requiritur in hac Philosophia ita complexionatum quid est, ut hoc ipsum recipiat & incorporaretur cum eo cui fuerit adjunctum, sic ut veterem & suam complexionem haudquaquam patefaciat amplius, sed virtutes illius tantum quod ei fuerit adjunctum. Et ob hanc causam Mercurius Philosophorum cognominatur, & Mercurio Planetæ assimilatur. Recipit quamcunque impressionē veluti cera, & omnium horarum dicitur esse
homo.

homo. In sphaera Ignis, igneam vim edit: in sphaera Aëris, aëream: & sic in reliquis. Atque in hoc elucidatur etiam illud Raymundi, in confectione Medicinæ suæ secretissimæ atque universalis; ubi cum aqua sua Cœlica uno eodemque Menstruo, centum quadraginta trium specierum selectissimarum Essentias evocat: Mineralium (nimirum) Animalium, ac vegetabilium rerum. Ut ex Auro, Gemmis, Margaritis, Corallis, & Ambra: ex terra sigillata & Bolo: ex Silicibus combustis: ex Ossibus, Cornibus, Radicibus, Stirpibus, Frondibus, Seminibus, fructibus: ex humano sanguine: ex Saccharo, Melle, Manna, ex Terebinthina: ex Gummis, & succis plurimis: Istarum specierum omnium Animas, Tincturas, Essentias evocat, & suas illis participat reciprocè vires, unde & earum etiam operationes adauget. Disrumpit solidissima Auri & Argenti membra: & teneros Rosarum flores, Gariophyllorum & Anthos, consimili attritu, & eodem planè artificio, non corrumpit, adurit, aut inficit. Expertus ista loquor de proprio nostro Menstruo verè Raymundino, cujus adeò amicabile & blanda est solutionis actio in rebus omnibus ac singulis, ut agens universalis dici mereatur. Robustissima enim quæcunq; corpora cum debilissimo, temperat in uno gradu. Hoc est illud de quo Crollius, sic loquitur: Aqua sapientiæ Philosophorum una est, quæ omnia Metalla ac lapides ab impuro puncti quaternarij coagulationis vinculo Philosophicæ & natu-

raliter liberat : nec est sub Cœlo modus alius dissolvendi Philosophicè corpus Solis, quàm per universale menstruum Mercuriale Philosophorum totius Naturæ secretissimum. Insequentibus etiam addit. Qui dei benignitate, fontem universalis Menstrui attingit, ille ex Philosophorum veridico relatu poterit non solum omnia ac singula Metalla, verum etiam lapides tam nobiles quàm ignobiles, ac Minerales etiam ejusdem beneficio naturaliter & radicaliter in sua tria resolvere, qui resolutus & potabilis liquor regeneratus, separatis sponte in fundo facibus, postea à pie-docto Medico usibus humanis pro sua voluntate & arbitrio secundum Morbi exigentiam legitimè accommodari, & stupendo successu administrari potest. Atque hæc de Menstruali agente nostro dicta sint, ne calumniandi ansam capret quispiam ex solutione nostrâ. Nos corrosiva quæcunque è nostro Magisterio exterminamus, & quæ contra Aurum complexionata sunt omnia.

Sed ut meum propositum non destruat, ulterius progrediendum censeo. Namque hic primus est tantummodò operationis gradus: verus tamen ac Philosophicus, tutus in medicando ac salutaris. Nos in via tantummodo perfectionis potionis aureæ etiamdum insistimus.

Diducas (alios adhuc) rivos facundo è fonte beatos.

Quantas autem in curandis Morbis sustineat
Aurum

Aurum vires sub ista mellis forma existens, ab eventu clarum est, & aliorum judicijs hoc relinquo. Nos enim per annum integrum & amplius eodem usi sumus optimo cum successu, in gravissimis Morbis, & hominum opinione desperatis, antequam transire fecimus per Alembicum tincturam ipsam separatam a corpore.

Proximum igitur regimen est juxta Spagyricum processum, ut separatio fiat Spiritus a corpore: nimirum ut tinctura elevetur, & per Alembicum transeat in recipiens vas. Ita purum, quod est anima, separatur ab impuro, id est, corpore. Nam virtus activa & potentissima vis, in Tinctura duntaxat existit. Hoc ut dextre fiat sic progredimur.

Coloratas illas superius commemoratas aquas, non in Balneo distillamus (ut supra) usque; dum deveniat Aurum in formam mellis, sed per cineres elevamus, quæ fortiores sustinent ignitionem. Ita anima Auri, quæ in spiritu dicti menstrui hospitatur (vehiculo inquam suo proprio) veluti in ventre venti portatur. Ascendit in caput Alembici, & guttatim decedit in recipiens vas sub colore rubicundissimo. Terram autem Auri in vase fundo conspicies, nigram & siccam veluti rem mortuam, spongiosam, item & levem. Non tamen projicias has terras quæ sunt nigrae & siccae, ut suadet Philosophus.

Distillatum hoc Menstruum, & una cum Essentia Auri mixtum, in cucurbita vitrea munda, cum suo Alembico ac recipiente, juncturis

optimè sigillatis collocamus in Balneo tepido. Blando hoc calore distillabitur tibi aqua clarissima. In vitri fundo remanebit tinctura, quam optas. Tincturam hanc per vini spiritum solvimus: spiritum separamus alternis vicibus: & in hunc modum colorem illius clarificamus (ut Philosophi verbis utar) hoc est, ad gradum puritatis summæ exaltamus. Hæc est vera tinctura Auri à Philosophis tantopere decantata, quâ nos fruimur, & manavit ab altissimo. Hæc tinctura summum in expurgando, renovando, restituendo, universi corporis sanguine mysterium continet (ut in Archidoxis habetur.) Est etiam Essentia ipsa Auri, sic dicta, quia tinctura rubea tracta separataque fuit à suo corpore, ut habetur in libro de Contracturis, ubi Paracelsus discrimen ponit, inter Potabile Aurum sic simpliciter dictum, & essentiam Auri, quæ in altiori gradu collocatur, & in longè minori do- si exhibetur.

Altera enim illa Mellea substantia cujus prius memini, quæ continet in se Spiritum simul ac Corpus auri, quæ nondum per Alembicum transiit, Potabile Aurum nuncupatur, à Philosopho, eò quòd redigatur in substantiam quæ bibi potest, una cum alijs spiritibus & liquoribus. Nullam igitur nobis imposturæ notam inurere debetis (ô viri laureati) si eodem nos utamur titulo, qui utramque possidemus: primam scilicet solutionem Auri in mellis formam redactam, solubilem in quocunque liquo-

tc ve-

re veluti mel ipsum, & revera potabilem, uti solum Mel; atque Tincturam, Animam, sive Essentiam ipsam Auri separatam à suo Corpore, atque in altiori præparationis gradu existentem, & Potabilem etiam.

Objectio.

Sed instant plurimi, qui fidenter affirmant Potabile Aurum nullum esse aut nuncupari debere, nisi post completum Elixir, sive lapidem Philosophorum, in quo est materia sanitatis ac divitiarum simul. Utrunque enim ex eodem fonte fluit. Et cum Crysopejam sive Argentopejam non agnoscant prudentiores, altiorisque ingenij homines, de Auro etiam potabili sententiam dicunt.

Solutio.

De Metallorum quidem Metamorphosi, ex omnigena Philosophorum lectione inquirere licebit. Quod Medici est ego tracto: reliquum in suo valore maneat. Et licet non desint plurimi qui existiment in Auro semen esse Auri ad propagationem aptum,

Nam simili semper frondescet virga Metallo:

ut cecinit ille.

nos tamen illa ad quæ vocati non sumus relinquimus, & alijs commendamus, qui otij gratiâ res novas tractant: & dicimus, quod una est Alchymica intentio ad transmutationem, altera ad Medicinam tantum; ut patet ex diversis re-

giminibus, & signis demonstrativis in utroque opere apparentibus. Medicus suum probè exequitur munus, si ponderosum Auri corpus leve reddat: durum emolliat: si indigestibile, digestioni obedite faciat, & humanis spiritibus obtemperans: si Metallicam Auri formam exuat, novamq; inducat irreducibilem. Longè aliud requiritur ad projectionem Metallicam, de quo non est hic ulterius disputandi locus. Nobis sat sit docuisse, Artem potionis Aureæ conficiendæ veram esse & certam: Potionem similiter ipsam summam esse Medicinam.

CAP. V.

*Petit Author publicum examen fieri
veritatis hujus Mysterij per oculos testes, aut
silentium imponit oblatrantibus
sempiternum.*

Subvereor ne hæc quæ dixi omnia, tanquàm inanis ostentationis ludibria condemnaverint ij, qui norunt quàm multi nobilitate, opulentiâ, eruditione, atque acumine, conspicui, in eadem quâ nos Spagyricorum provinciâ per tot annos militarunt, frustra tamen & inutiliter desudarunt, ut ab eventu clarum est. Mirum igitur quod ego, non electus unus, sed relictus ex omnibus, id mihi pollicear, quod alijs multò melius (quod fateor) undique instructis concessum non est: unde & impossi-

re eximia reus esse existimor. Quid jam agendum, ut me expediam à tanti criminis suspicione? Scio ego quantis fluctibus me objecerim. Sed esto: fluctibus superatis, leviori posthac utemur remigio. Quare, ut me ab omni suspicione liberem, nihil mihi magis in votis est, quàm ut tres, quatuor, aut plures (quò testatior fiat veritas) adversarij mei hujus Mysterij spectatores constituentur; cum quibus totidem alios judicio æquè maturo, ingenijs autè paulo mitioribus, adesse, rei quæ gerendæ interesse velim. In quorum conspectu, nisi quod in me suscepi, nullo fraudis fucò adhibito, effectum dederò, ac Mysterium verbis jam initum re complevero, nullam deprecò infamiam. Quod si non impetravero, illud saltem opto, & (quod æquum est) postulo, ut liberior in posterum veritati fiat transitus.

Tu, si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti; si non, huius utere mecum.

Hæc si imposturam ullam sapiant, detegant eam ejus æmuli, aut in posterum semper contescant. Clam (quod scio) indies me petunt criminibus suis falsis. Sed non est ex omnibus qui me imposturæ coram redarguit. Indixi bellum apertum: veritas non querit angulos, nec metu poenas. Non sum ego multum sollicitus, ut iisce viris bonis satisfaciam, quibus (mehercle) non persuadebo unquam, etiamsi persuasero. Vobis autem Britannia Magnæ inclyta soboles, qui nobili stirpe nati, verâ nobilitate clari

estis,

de locis
affectis.

estis, vobis (inquam) hæc scripta sint: vobis & feritur, & metitur: vestra interest hæc novisse. Interest (inquam) quia vestra tunc res agitur, paries ubi proximus ardet. In Particularibus insistere nolo. Recordemini tamen mecum (si placet) perijsse hac ætate plurimos, quibus Cathartica propinarunt, ipso Morbi statu etiamdum in Naturæ silentio requiescente. Interni enim Morbi occultas habent plerunque generationes atque invisibiles: juxta illud Galeni. Partes licet corporis in superficie constitutæ, una cum affectuum Idea facile sensibus deprehendantur: tamen qui in imo corpore latent affectus, exercitatum ratione virum desiderant. Sed licet maximè exercitatus sit Medicus, quandoque tamen bonus dormitat Homerus. Indicationes Morborum sæpenumero diu silent, & omnes humani sensus obstupescunt; miramurque sæpius ex levibus occasionibus, tantas symptomatum calamitates supervenisse. Quid igitur agendum Medico ineunte Morbo accersito, ubi sensuum subtilitates adhuc deficiunt? Si omnino destituatur æger Medicinali levamine, dejicitur ille citò ad tristitiam & desperationem. Medicus etiam in opprobrium ducitur & contemptum. Regendus fortasse infirmus juxta præscriptos veterum Canones, rebus temperatis, & temperamento finitimis, quæ vel non immutant corpus, aut si immutant, nociva impressio corrigi possit facillimè, ut suadet Arnaldus de Villa nova. Sed nec hoc tutum erit consilium

filium semper. Venenosi Morbi sæpissimè infestant: & populariter debacchante Peste licebit æternere, non infimam solummodò plebeculam, sed illustres familias Peste contaminatas, primariosque Cives divitiis affluentes, Pestilentia vis adeò cita est, & occasio præceps, ut nullam omninò admittat moram. Præcipuum sit igitur in Medico qui ægrotum curat, ut Cor benè defendat; postea Morbum strenuè aggredia-
tur.

Variolæ similiter, Morbilli, & hujusmodi omnis interna lues, protinus protrudenda est ad exteriora, rebus ad id appropriatis, ne venenum Cor ipsum petat, & subito interimat. Omnis autem purgativa facultas, venenum ad interiora trahit, & amicam ebullitionem (quæ fit quandoque Naturæ solo impetu vigoreque strenuo) impedit ac retardat, unde retro fluit infestans virus. Triste fatum decumbenti, ubi sic delinquitur. Tua igitur jam res agitur quisquis sis: venenosi enim morbi ubique grassantur, etiam in ipsa Aula Regia; nec hisce Remedijs obtemperant latitantes illi Morbi: Intenditur potius eorū virus. Quanto satius ac tutius consuluit nobis in his Sever. Danus, ubi (inquam) ingruentis Morbi judicium fuerit adeò anceps. Si occultas (inquit ille), Morborum provincias accedere velimus, internas & constantes rerum proprietates scrutemur, quales sunt in supremis illis corporibus: Auro, Argento, Gemmis, Margaritis, Corallis: hisce comitibus, du-
cibus

cibus ac nuncijs, occultas Morborum radices inueniemus, & inventas placidè auferemus. Tutum est consilium: acquiescite in hoc, ut benè sit cum ægrotis vestris. Sed displicent hi conatus, requiruntur labores, vigiliæ, ac sumptus. Redibit tamen vobis semper cum fœnore & labor & sumptus. Novas autem curationum Ideas in Medicinam introducere consentaneum esse non iudicatis. At hæc disciplina antiquissima est longeque verissima. Ab ipso Hermete Trismegisto, proximè post diluvium originem duxit. Hæc est illa vera Medicina quam Dei eloquia laudatam volunt: non autem culinaria altera ars quam plebecula admiratur, quæ tamen nec laboriosa est, nec profundè quæsita:

Auriferos (autem) inter rivos Neptunia Thetis.

Ducit lata choros, vitreisq; exultat in undis.

latenter enim quiescit in Auro præcipuus Naturæ thesaurus: hunc erueret nos conamur veluti ex imis terræ penetralibus, ad perpetranda miraculosa in sanatione Morborum: quem adepti, eccum Medicinam quæ occultos morbos prorumpere cogit, manifestos extirpat.

Apta sunt hæc arma & congrua ad quamcunq; militiam: tuta, jucunda, & summarum virium.

CAP. VI.

*Quod Aurum Potabile universalis
Medicina dici mereatur.*

ESt quædam universalis curandi ratio apud Philosophos, quæ maximè universalis & suprema nuncupatur. Materia hujus operis gradus excellentioris est, quàm aliorum omnium Arcanorum: quorum quidem virtutes, vires, & proprietates continere dicitur omnes & præcellere. An hæc Medicina parari possit, in controversiâ vocatur quæstio. Optanda esset universalis illa, sed paucis concessa fuit. Eam nos in valore suo relinquimus. Alia sunt intermedia Arcana, universalia tamen Remedia, sed subalterna. Hæc valdè appropinquant ad proprietates & condiciones universaliu Curationum, & æmulantur ipsas. Capitales illi Morbi, quorum Monarchia inexpugnabilis censetur à plurimis, hisce remedijs sapissime obtemperant. Hujus ordinis Arcana quæ ex Aurò prolucita fuerint, ex testimonio omnium Philosophorum pretiosissima sunt & summarum virium, si Spagyricâ arte ritè præparentur. Essentia Auri quæ potabilis est in omni liquore, ex disciplina *Ray. Lully*, confert unicuique pro quacunq; infirmitate, ut habetur in libro suo de conservatione vitæ humanæ, & in libro Mercuriorum, & libello Elucidarij. Et valet ad omnem

nem humanam infirmitatem, ut apparet in libro de Medicina secretissima. Huic sententiæ adstipulantur alij etiam Philosophi. Adæquat (inquiunt) humores inæquatos: Vitales omnes spiritus mirificè roborat: & infinitis alijs dotibus ornatur Aurum, quæ in particulari Medicina non cernuntur unquam. Illa erroris plena est: altera omninò secura. In Particulari sanatione fructus solummodò tolluntur: Symptomata, Paroxysmi, dolores mitigantur: excrementorum evacuationes instituuntur (unde debilitatur natura ut plurimum, idcirco corroborationes adjunguntur) sed fixioris Morbi radices vix extirpantur unquam. Seminales Morborum tincturæ recidivæ fiunt, & novos per intervalla cruciatus excitant. Particularis tamen sanatio cum universali Medicina adjuta, universalis curationis officio sæpè fungitur, impuritatum radices consumendo, & nativam virtutem confortando.

Universalis autem ac perfecta sanatio illa dicitur, ubi operationes non sunt evacuationes illa usitata & excrementitiæ, quasi Crapulâ laboraret, copiosiores fortasse quàm vires facile ferunt: sed ubi illa absolvuntur quæ desiderantur, ejectiones spontaneæ & humanæ naturæ consentaneæ, per sedes, per urinam, per sudorem, per insensibilem transpirationem: quæ quidem omnia perficiuntur cum una eademq; Medicina, resolvendo, consumendo, dissipando impuritates morbosas, & corroborando, consoli-

consolidando, custodiendo innatum Microcosmi vigorem. Istiusmodi curationes omnes, quæ roboratione, sedatione, & mitigatione absolvuntur, tutissimæ sunt, præstantissimæ, & altissimæ. Tales omnino exercentur operationes in poculento Auro, cujus spiritualis vis à corporea mole libera, altius penetrat, locisque distantibus facillè actiones imprimit, collapsas spirituum vires refocillat, corroboratque innatum robur adversus internum hostem quemcunque demum Morbum. Merito igitur inter universales Medicinas annumeratur.

CAP. VII.

*De multiplici usu ac viribus nostri**Potabilis Auri.*

HÆc de Potabili Auro medicinali tantum (non illo transmutatorio) à Philosophis decantata sunt. Nostrum autem Magisterium ex Auro de quo jam habetur quæstio, quantas & quales sustineat vires, in profligandis morbis, & atrocioribus affectibus contemperandis, probatione non indiget ulteriori, quam oculari experimento & quotidiano. Non desunt ubiq; locupletissimi testes, in Aula Regia; in Civitate hac celeberrima; denique per universam Britanniae nostræ Insulam.

Dirum illud vomitionis malum, ubi omnia Vomitum com-
ingesta pascit.

D

Vomit-

tum com-

ingesta pascit.

Dura illa compages jam soluta est, & Metallica Auri forma omnino destructa: adeo ut in nullum ulterius Metallum reduci possit. Interim tamen nullâ ignis violentiâ devastari potest hæc substantia, aut in favillam aduri, quod perfectionis Auri certissimum est signum. Ista enim solutio, est sub conservatione suæ speciei, & est solennis ac verè Philosophica, non corrosio illa sophistica & vulgaris. Præterea suum humidum primigenium conservatur integrum, quia nostrum hoc agens Auro ipso temperatum in natura est, non contra naturam, ut sunt aquæ fortes, quæ non omnino sunt de intentione Philosophorum. Ex contrariorum enim conjunctione commixtionēque corrumpuntur semper Essentiæ rerum, vincente prædominanteque contrario. Vera autem ac Philosophica illa solutio fieri semper consuevit cum rebus in natura temperatis: ita non irritatur natura Auri, nec vim ullam, aut violentam inimicitiam persentiscit.

Temperatum id quod requiritur in hac Philosophia ita complexionatum quid est, ut hoc ipsum recipiat & incorporaretur cum eo cui fuerit adjunctum, sic ut veterem & suam complexionem haudquaquam parefaciat amplius, sed virtutes illius tantum quod ei fuerit adjunctum. Et ob hanc causam Mercurius Philosophorum cognominatur, & Mercurio Planetæ assimilatur. Recipit quamcunque impressionē veluti cera, & omnium horarum dicitur esse
homo.

homo. In sphæra Ignis, igneam vim edit: in sphæra Aëris, aëream: & sic in reliquis. Atque in hoc elucidatur etiam illud Raymundi, in confectione Medicinæ suæ secretissimæ atque universalis; ubi cum aqua sua Cœlica uno eodemque Menstruo, centum quadraginta trium specierum selectissimarum Essentias evocat: Mineralium (nimirum) Animalium, ac vegetabilium rerum. Ut ex Auro, Gemmis, Margaritis, Corallis, & Ambra: ex terra sigillata & Bolo: ex Silicibus combustis: ex Ossibus, Cornibus, Radicibus, Stirpibus, Frondibus, Seminibus, fructibus: ex humano sanguine: ex Saccharo, Melle, Manna, ex Terebinthina: ex Gummis, & succis plurimis: Istarum specierum omnium Animas, Tincturas, Essentias evocat, & suas illis participat reciprocè vires, unde & earum etiam operationes adauget. Disrumpit solidissima Auri & Argenti membra: & teneros Rosarum flores, Gariophyllorum & Anthos, consimili attritu, & eodem planè artificio, non corrumpit, adurit, aut inficit. Expertus ista loquor de proprio nostro Menstruo verè Raymundino, cujus adeò amicabile & blanda est solutionis actio in rebus omnibus ac singulis, ut agens universalis dici mereatur. Robustissima enim quæcunq; corpora cum debilissimo, temperat in uno gradu. Hoc est illud de quo Crollius, sic loquitur: Aqua sapientiæ Philosophorum una est, quæ omnia Metalla ac lapides ab impuro puncti quaternarij coagulationis vinculo Philosophicè & natu-

raliter liberat : nec est sub Cœlo modus alius dissolvendi Philosophicè corpus Solis, quàm per universale menstruum Mercuriale Philosophorum totius Naturæ secretissimum. Insequentibus etiam addit. Qui dei benignitate fontem universalis Menstrui attingit, ille ex Philosophorum veridico relatu poterit non solum omnia ac singula Metalla, verum etiam lapides tam nobiles quàm ignobiles, ac Minerales etiam ejusdem beneficio naturaliter & radicaliter in sua tria resolvere, qui resolutus & potabilis liquor regeneratus, separatis sponte in fundo facibus, postea à pie-docto Medico usibus humanis pro sua voluntate & arbitrio secundum Morbi exigentiam legitimè accommodari, & stupendo successu administrari potest. Atque hæc de Menstruali agente nostro dicta sint, ne calumniandi ansam capret quispiam ex solutione nostrâ. Nos corrosiva quæcunque è nostro Magisterio exterminamus, & quæ contra Aurum complexionata sunt omnia.

Sed ut meum propositum non destruat, ulterius progrediendum censeo. Namque hic primus est tantummodò operationis gradus : verus tamen ac Philosophicus, tutus in medicando ac salutaris. Nos in via tantummodò perfectionis potionis aureæ etiamdum insistimus.

Diducas (alios adhuc) rivos facundo è fonte beatos.

Quantas autem in curandis Morbis sustineat
Aurum

Aurum vires sub ista mellis forma existens, ab eventu clarum est, & aliorum judicijs hoc relinquo. Nos enim per annum integrum & amplius eodem usi sumus optimo cum successu, in gravissimis Morbis, & hominum opinione desperatis, antequam transire fecimus per Alembicum tincturam ipsam separatam a corpore.

Proximum igitur regimen est juxta Spagyricum processum, ut separatio fiat Spiritus a corpore: nimirum ut tinctura elevetur, & per Alembicum transeat in recipiens vas. Ita purum, quod est anima, separatur ab impuro, id est, corpore. Nam virtus activa & potentissima vis, in Tinctura duntaxat existit. Hoc ut dextrè fiat sic progredimur.

Coloratas illas superius commemoratas aquas, non in Balneo distillamus (ut supra) usque dum deveniat Aurum in formam mellis, sed per cineres elevamus, quæ fortiores sustinent ignitionem. Ita anima Auri, quæ in spiritu dicti menstrui hospitatur (vehiculo inquam suo proprio) veluti in ventre venti portatur. Ascendit in caput Alembici, & guttatim decedit in recipiens vas sub colore rubicundissimo. Terram autem Auri in vasis fundo conspicias, nigram & siccam veluti rem mortuam, spongiosam, item & levem. Non tamen projicias has terras quæ sunt nigrae & siccae, ut suadet Philosophus.

Distillatum hoc Menstruum, & una cum Essentia Auri mixtum, in cucurbita vitrea munda, cum suo Alembico ac recipiente, juncturis

optimè sigillatis collocamus in Balneo tepido. Blando hoc calore distillabitur tibi aqua clarissima. In vitri fundo remanebit tinctura, quam optas. Tincturam hanc per vini spiritum solvimus: spiritum separamus alternis vicibus: & in hunc modum colorem illius clarificamus (ut Philosophi verbis utar) hoc est, ad gradum puritatis summæ exaltamus. Hæc est vera tinctura Auri à Philosophis tantopere decantata, quâ nos fruimur, & manavit ab altissimo. Hæc tinctura summum in expurgando, renovando, restituyendo, universi corporis sanguine mysterium continet (ut in Archidoxis habetur.) Est etiam Essentia ipsa Auri, sic dicta, quia tinctura rubea tracta separataque fuit à suo corpore, ut habetur in libro de Contracturis, ubi Paracelsus discrimen ponit, inter Potabile Aurum sic simpliciter dictum, & essentiam Auri, quæ in altiori gradu collocatur, & in longè minori do-
si exhibetur.

Altera enim illa Mellea substantia cujus prius memini, quæ continet in se Spiritum simul ac Corpus auri, quæ nondum per Alembicum transit, Potabile Aurum nuncupatur, à Philosopho, eò quòd redigitur in substantiam quæ bibi potest, una cum alijs spiritibus & liquoribus. Nullam igitur nobis imposturæ notam inurere debetis (ô viri laureati) si eodem nos utamur titulo, qui utramque possidemus: primam scilicet solutionem Auri in mellis formam redactam, solubilem in quocunque liquo-

rc vc.

re veluti mel ipsum, & revera potabilem, uti solutum Mel; atque Tincturam, Animam, sive Essentiam ipsam Auri separatam à suo Corpore, atque in altiori præparationis gradu existentem, & Potabilem etiam.

Obiectio.

Sed instant plurimi, qui fidenter affirmant Potabile Aurum nullum esse aut nuncupari debere, nisi post completum Elixir, sive lapidem Philosophorum, in quo est materia sanitatis ac divitiarum simul. Utrunque enim ex eodem fonte fluit. Et cum Crysopejam sive Argentopejam non agnoscant prudentiores, altiorisque ingenij homines, de Auro etiam potabili sententiam dicunt.

Solutio.

De Metallorum quidem Metamorphosi, ex omnigena Philosophorum lectione inquirere licebit. Quod Medici est ego tracto: reliquum in suo valore maneat. Et licet non desint plurimi qui existiment in Auro semen esse Auri ad propagationem aptum,

Nam simili semper frondesceat virga Metallo:

ut cecinit ille.

nos tamen illa ad quæ vocati non sumus relinquimus, & alijs commendamus, qui otij gratiâ renovas tractant: & dicimus, quod una est Alchymica intentio ad transmutationem, altera ad Medicinam tantum; ut patet ex diversis re-

C 5

gimini-

giminibus, & signis demonstrativis in utroque opere apparentibus. Medicus suum probè exequitur munus, si ponderosum Auri corpus leve reddat: durum emolliat: si indigestibile, digestionem obedire faciat, & humanis spiritibus obtemperans: si Metallicam Auri formam exuat, novamq; inducat irreducibilem. Longè aliud requiritur ad projectionem Metallicam, de quo non est hic ulterius disputandi locus. Nobis sat sit docuisse, Artem potionis Aureæ conficiendæ veram esse & certam: Potionem similiter ipsam summam esse Medicinam.

CAP. V.

*Petit Author publicum examen fieri
veritatis hujus Mysterij per oculos testes, aut
silentium imponit oblatrantibus
sempiternum.*

Subvereor ne hæc quæ dixi omnia, tanquam inanis ostentationis ludibria condemnaverint ij, qui norunt quàm multi nobilitate, opulentiâ, eruditione, atque acumine, conspicui, in eadem quâ nos Spagyricorum provinciâ per tot annos militarunt, frustra tamen & inutiliter desudarunt, ut ab eventu clarum est. Mirum igitur quod ego, non electus unus, sed relictus ex omnibus, id mihi pollicear, quod alijs multò melius (quod fateor) undique instructis concessum non est: unde & impossu-

re eximia reus esse existimor. Quid jam agendum, ut me expediam à tanti criminis suspicione? Scio ego quantis fluctibus me objecerim. Sed esto: fluctibus superatis, leviori posthac utemur remigio. Quare, ut me ab omni suspitione liberem, nihil mihi magis in votis est, quàm ut tres, quatuor, aut plures (quò testatior fiat veritas) adversarii mei hujus Mysterij spectatores constituentur; cum quibus totidem alios judicio æquè maturo, ingenijs autè paulo mitioribus, adesse, rei què gerendæ interesse velim. In quorum conspectu, nisi quod in me suscepi, nullo fraudis fucò adhibito, effectum dedero, ac Mysterium verbis jam initum re complevero, nullam deprecor infamiam. Quod si non impetravero, illud saltem opto, & (quod æquum est) postulo, ut liberior in posterum veritati fiat transitus.

Tu, si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti; si non, bis utere mecum.

Hæc si imposturam ullam sapiant, detegant eam ejus æmuli, aut in posterum semper conticescant. Clam (quod scio) indies me petunt criminibus suis falsis. Sed non est ex omnibus qui me imposturæ coram redarguit. Indixi bellum apertum: veritas non quærit angulos, nec metuit pœnas. Non sum ego multum sollicitus, ut hisce viris bonis satisfaciam, quibus (me hercle) non persuadebo unquam, etiamsi persuasero. Vobis autem Britannicæ Magnæ inclyta soboles, qui nobili stirpe nati, verâ nobilitate clari
estis,

de locis
affectis.

estis, vobis (inquam) hæc scripta sint : vobis & feritur, & metitur : vestra interest hæc novisse. Interest (inquam) quia vestra tunc res agitur, paries ubi proximus ardet. In Particularibus insistere nolo. Recordemini tamen mecum (si placet) periisse hac ætate plurimos, quibus Cathartica propinarunt, ipso Morbi statu etiam dum in Naturæ silentio requiescente. Interni enim Morbi occultas habent plerunque generationes atque invisibiles : juxta illud Galeni. Partes licet corporis in superficie constitutæ, una cum affectuum Idea facile sensibus deprehendantur : tamen qui in imo corpore latent affectus, exercitatum ratione virum desiderant. Sed licet maximè exercitatus sit Medicus, quandoque tamen bonus dormitat Homerus. Indicationes Morborum sæpenumero diu silent, & omnes humani sensus obstupefcunt ; miramurque sæpius ex levibus occasionibus, tantas symptomatum calamitates supervenisse. Quid igitur agendum Medico ineunte Morbo accersito, ubi sensuum subtilitates adhuc deficiunt ? Si omninò destituatur æger Medicinali levamine, dejicitur ille citò ad tristitiam & desperationem. Medicus etiam in opprobrium ducitur & contemptum. Regendus fortasse infirmus juxta præscriptos veterum Canones, rebus temperatis, & temperamento finitimis, quæ vel non immutant corpus, aut si immutant, nociva impressio corrigi possit facillimè, ut suadet Arnaldus de Villa nova. Sed nec hoc tutum erit consilium

filium semper. Venenosi Morbi sapissimè infestant : & populariter debacchante Peste licebit æternere, non infimam solummodò plebeculam, sed illustres familias Peste contaminatas, primariosque Cives divitiis affluentes, Pestilentia vis adeò cita est, & occasio præceps, ut nullam omninò admittat moram. Præcipuum sit igitur in Medico qui ægrotum curat, ut Cor benè defendat ; postea Morbum strenuè aggrediatur.

Variolæ similiter, Morbilli, & hujusmodi omnis interna lues, protinus protrudenda est ad exteriora, rebus ad id appropriatis, ne venenum Cor ipsum petat, & subito interimat. Omnis autem purgativa facultas, venenum ad interiora trahit, & amicam ebullitionem (quæ fit quandoque Naturæ solo impetu vigoreque strenuo) impedit ac retardat, unde retro fluit infestans virus. Triste fatum decumbenti, ubi sic delinquitur. Tua igitur jam res agitur quisquis sis : venenosi enim morbi ubique grassantur, etiam in ipsa Aula Regia ; nec hisce Remedijs obtemperant latitantes illi Morbi : Intenditur potius eorù virus. Quanto satius ac tutius consuluit nobis in his Sever. Danus, ubi (inquam) ingruentis Morbi judicium fuerit adeò anceps. Si occultas (inquit ille) Morborum provincias accedere velimus, internas & constantes rerum proprietates scrutemur, quales sunt in supremis illis corporibus : Auro, Argento, Gemmis, Margaritis, Corallis : hisce comitibus, du-
cibus

cibus ac nuncijs, occultas Morborum radices inveniemus, & inventas placidè auferemus. Tutum est consilium: acquiescite in hoc, ut benè sit cum ægrotis vestris. Sed displicent hi conatus, requiruntur labores, vigiliæ, ac sumptus. Redibit tamen vobis semper cum fœnore & labor & sumptus. Novas autem curationum Ideas in Medicinam introducere consentaneum esse non judicatis. At hæc disciplina antiquissima est longeque verissima. Ab ipso Hermete Trismegisto, proximè post diluvium originem duxit. Hæc est illa vera Medicina quam Dei eloquia laudatam volunt: non autem culinaria altera ars quam plebecula admiratur, quæ tamen nec laboriosa est, nec profundè quasita:

Auriferos (autem) inter rivos Neptunia Thetis.

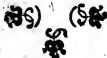
Ducit lata choros, vitreisq; exultat in undis.

latenter enim quiescit in Auro præcipuus Naturæ thesaurus: hunc eruere nos conamur veluti ex imis terræ penetralibus, ad perpetranda miraculosa in sanatione Morborum: quem adepti, eccum Medicinam quæ occultos morbos prorumpere cogit, manifestos extirpat.

Apta sunt hæc arma & congrua ad quam-

cunq; militiam: tuta, jucunda, &

summarum virium.

CAP. VI.

CAP. VI.

*Quod Aurum Potabile universalis
Medicina dici mereatur.*

Est quedam universalis curandi ratio apud Philosophos, quæ maximè universalis & suprema nuncupatur. Materia hujus operis gradus excellentioris est, quàm aliorum omnium Arcanorum: quorum quidem virtutes, vires, & proprietates continere dicitur omnes & præcellere. An hæc Medicina parari possit, in controversiâ vocatur quæstio. Optanda esset universalis illa, sed paucis concessa fuit. Eam nos in valore suo relinquimus. Alia sunt intermedia Arcana, universalia tamen Remedia, sed subalterna. Hæc valdè appropinquant ad proprietates & conditiones universalium Curationum, & æmulantur ipsas. Capirales illi Morbi, quorum Monarchia inexpugnabilis censetur à plurimis, hisce remedijs sapissime obtemperant. Hujus ordinis Arcana quæ ex Auro prolata fuerint, ex testimonio omnium Philosophorum pretiosissima sunt & summarum virium, si Spagyricâ arte ritè præparentur. Essentia Auri quæ potabilis est in omni liquore, ex disciplina Ray. Lullij, confert unicuique pro quacunque infirmitate, ut habetur in libro suo de conservatione vitæ humanæ, & in libro Mercuriorum, & libello Elucidarij. Et valet ad omnem

nem humanam infirmitatem, ut apparet in libro de Medicina secretissima. Huic sententiæ adstipulantur alij etiam Philosophi. Adæquat (inquiunt) humores inæquatos: Vitales omnes spiritus mirificè roborat: & infinitis alijs dotibus ornatur Aurum, quæ in particulari Medicina non cernuntur unquam. Illa erroris plena est: altera omninò secura. In Particulari sanatione fructus solummodò tolluntur: Symptomata, Paroxysmi, dolores mitigantur: excrementorum evacuationes instituuntur (unde debilitatur natura ut plurimum, idcirco corroborationes adjunguntur) sed fixioris Morbi radices vix extirpantur unquam. Seminales Morborum tincturæ recidivæ fiunt, & novos per intervalla cruciatus excitant. Particularis tamen sanatio cum universali Medicina adjuncta, universalis curationis officio sæpè fungitur, impuratum radices consumendo, & nativam virtutem confortando.

Vniversalis autem ac perfecta sanatio illa dicitur, ubi operationes non sunt evacuationes illa usitatæ & excrementitiæ, quasi Crapulâ laboraret, copiosiores fortasse quàm vires facile ferunt: sed ubi illa absolvuntur quæ desiderantur, ejectiones spontaneæ & humanæ naturæ consentaneæ, per sedes, per urinam, per sudorem, per insensibilem transpirationem: quæ quidem omnia perficiuntur cum una eademq; Medicina, resolvendo, consumendo, dissipando impuritates morbosas, & corroborando, consoli-

consolidando, custodiendo innatum Microcosmi vigorem. Istiusmodi curationes omnes, quæ roboratione, sedatione, & mitigatione absolventur, tutissimæ sunt, præstantissimæ, & altissimæ. Tales omninò exercentur operationes in poculento Auro, cujus spiritualis vis à corporea mole libera, altius penetrat, locisque distantibus faciliè actiones imprimit, collapsas spirituum vires refocillat, corroboratque innatum robur adversus internum hostem quemcunque demum Morbum. Meritò igitur inter universales Medicinas annumeratur.

CAP. VII.

*De multiplici usu ac viribus nostri**Potabilis Auri.*

HÆc de Potabili Auro medicinali tantum (non illo transmutatorio) à Philosophis decantata sunt. Nostrum autem Magisterium ex Auro de quo jam habetur quæstio, quantas & quales sustineat vires, in profligandis morbis, & atrocioribus affectibus contemperandis, probatione non indiget ulteriori, quam oculari experimento & quotidiano. Non desunt ubiq; locupletissimi testes, in Aula Regia; in Civitate hac celeberrima; denique per universam Britanniam nostram Insulam.

Dirum illud vomitionis malum, ubi omnia Vomitum com-
gesta pascit.

D

ingesta rejiciuntur crebrò, tam alimenta, quasi medicamenta cum assiduo cruciatu ac tortura totius corporis (lugendum spectaculum) Indomitum inquam atque inexpugnabile hoc malum, portiuncula minima potionis nostræ Auræ compescit ilicò. Latitantem enim intus quemcunque hostem semper domat, & mitigat ferociam ejus, eumque temperat ex temperata sua natura. Nunquam non victor evasit essentia ista.

Dysentericis medicetur.

Ut vomitum, ita & alui fluxum nimium sistit: non constipando ventrem ut moris est, quod novum sæpenumerò facessat negotium, unde etiam posterius malum priori pejus quandoque evadit: sed confortando collapsas membrorum ac spirituum vires, aut redundantium humorum acredinem ac ferociam nimiam mansuificiens. Ita tamen immoderatum fluxum restringit, ut non desit debita ac quotidiana excretio, naturæ nostræ consentanea.

Urinam retentam solvit & nimiam sistit.

Urinæ succurrit difficultati: ejusq; stillicidio ex acredine confluentium urinarum, aut propter infestos humores de corpore emanantes.

In Peste correptis

In Epidemicis & Peste correptis Catholicon est Remedium, si tempestivè sumatur. Grassante nuper peste in hac civitate, testimonia apparebant satis ampla.

In ardenti febre.

In ardenti febre, & acutis hujusmodi morbis, ubi spiritus incendio flagrant, hæc medicina dicto citius (quod ajunt) vasorum Naturæ orificia obstrueta deoppilat, spiritus liberat in

refri-

refrigerium cordis jam effervescentis, madidumque paulativè inducit sudorem sanitatis prænuncium.

Resoluta rigore membra ita ut motum & In Paralysia.
sensum amiserint, quandoque etiam loquelam ipsam, restituta sunt solo potabili hoc Auro, ex eo quod blandum (uti asfolet) promovebat citò sudorem.

Non soporiferum est aut stupefactivum: at tamen post vigiliās, conciliare solet somnum quietum ac profundum, maximè in viribus longā ægritudine dejectis, in tabidis, in parturientibus ad summam debilitatem prostratis, abortum patientibus, & prægnantibus infirmis: non autem opiaticā ullā vi, sed proprietate confortativā, omnes passiones doloresque suaviter sedans, calores extinguens, turbatos spiritus & abjectos suo delinimento refocillans: sedat etiam discrasiam febrilem.

Quid excellentius in tota medicina? quid optabilius, quam blandum in hunc modum, conciliare somnum, absque omni incommodo? Sternit enim viam rectā ad salutem. Ingrati sunt erga Deum atque homines, qui Dei hæc Magnalia sepulta velint.

Alias quascunque medicinales ejus vires lubens prætereo: longum esset iter ad omnia; Summa sequor. Non tamen pigebit huc attexere testimonia quædam honorifica in confirmationem eorum quæ superius sunt posita. Nuda nostra assertio, vix (fortasse) merebitur fidem.

dem. Hæc ego ex vernaculo sermone uti decuit transtuli : litera scripta apud me manet.

CUm essem apud venerabilem Antistitem, mihiq; plurimis nominibus colendum, Episcopum Wintoniensem, post varios hinc indè collatos sermones, tandem de Auro tuo potabili sententiam meam postulabat. Respondi, Aurum potabile inter omnia, quidem medicamenta facillè primas tenere, si debitè præparatum ritè administretur. Hujusmodi autem illud tuum esse, octo his ultimò elapsis diebus certo experimento deprehendi. Quatuor enim sunt anni ex quo nurus mea cum magno intuentium stupore, continuis ferè Epilepsiz ab utero paroxysmis, & formidolosis convulsionibus correpta fuit : adeò ut ad eam stomachi debilitatem adducta fuerit, ut nec cibum, nec liquida, nec medicinas, absque vomitione & animi deliquio sumere posset, quamvis Galeno-chymicas medicinas permultas hauserit, à Doctore Chanello, viro in utroq; genere erudito, præparatas. Hæc ego gravia symptomata præsens intuitus, coram reverendo Præsule vices illius multum lugebam, negativè quicquam ei profuturum, nisi fortè aurum potabile præberetur. Hic ille, pro solita sua misericordia & charitate, inquit ad manum illi esse de tuo, & quidem si illi porrigerem, mihi libentissimè præstare velle. Accepi conditionem, statimque post reditum meum qui fuit die Dominico

minico ultimo, illam reperi decumbentem, oculis in caput retractis, manibus retrò contortis, thorace admodum elevato, in corpore autem strepitus audiebatur, tanquam sonitus aquarum multarum & flatuum. Aurum potabile exhibui, atque intra semihorulæ spatium, omnia illa gravia symptomata evanuerunt, quæ quidem à primâ syncope ad horas 24. nunquam antea cessaverant, & erant fermè continuæ. Ab inde carnes edit, quas quidem in mensem antea non gustaverat: easque retinuit, quæ paulò ante ne potum quidem continuerit: eo usque revaluit. Et si possim efficere ut soluta sit, ut peccantes humores præcipitet, non dubito quin præter omnium opinionem convalescat. Quod si fiat, Auro tuo potabili acceptum feram, ut medicinæ præstantissimæ & legitimè præparatæ. Nec non possum te, uti virum dignissimum colere, deque patria optimè meritum, qui tantam hanc medicinam in lucem attuleris. Quocirca noli putare (reverende Doctor) me Auro tuo potabili detraxisse quicquam, sed illud potius de hoc tanto bono impensius laudavisse: cujus quidem facti mei testes habeo & frequentes & uberrimos, & in his (certo scio) principem Episcopum Wintoniensem. Vale.

Tui studiosissimus

GEORG. LEUKNERUS

Medicina Doctor.

D 3

Grassa-

GRassatur hic inter nos (egregie Doctor) Morbus quidam noviter ortus, qui caput, stomachum, & ossa totius corporis ita afficit, ut alios in Phrenesin, alios etiam in Maniam adigat. Nonnullis in domo patris mei hoc morbo correptis, Aurum tuum portabile propinavi: quo quidem & citò & indubitato liberantur. Si quidem morbus invaluerit, paulò tardius restituit. Si statim post accessum morbi sumatur, vim ejus ita retundit, ut graviora symptomata non sentiant. Utcumque se morbus habet, medicina tamen tertio aut quarto hausta, illum profligat. Hisce experimentis penum omnem exhausti. Peto igitur à te ut penuriam meam refarcias. Cursori isto uncias trade quatuor, in quas ab illo accipies solidos viginti.

Vale, Barkhamsted.

13. August. 1609.

Tuus fidelis H. Cary.

Post tuum nuper à me discessum, pauperem quendam è villa nostra solo auro tuo portabili restitui, qui die Solis ultimo in aurora subitò Paralyfi mutus remanserat per totum illum diem. Sub noctem autem, & sensus omnis, & motus tibias ejus usque ad genua deseruerat. Utinam ita cum mea filiola operetur, ut salvam indentidem & valentem restituat. Vale.

August. 31. 1609.

Tui amantissimus H. Cary.

Servavi

Servavi apud me, uti pretiosum aliquem thesaurum, aquam illam quam Aurum potabile nominas, quam termino Trinitatis à te acceperam. Servavi (inquam) donec coactus eam necessitatibus amicorum condonavi. Erant enim hic duz nobiles Dominae adhuc à partu languidæ decumbentes; quarum una in Causonem inciderat: ambabus dubia salus; erant etiam prorsus insomnes. Hauſto autem tuo liquore aureo, & somnum, & solitas corporum vires, & animorum lætitiā recuperaverant. Et cum tantas ejus vires deprehenderim, nollem eo planè destitui. Peto igitur ut unicias mihi duas illius ipsissimi liquoris transmittas, Nuncius iste pecunias numerabit. Et cum proximè Londinum accessero, & te videbo, & tibi de medicamento hoc, gratias, ut meritis es, agam. Kirbiæ, Decemb. 10. 1609.

Tui amantissimus

WALTERUS HASTINGS.

Dici vix potest (reverende Dr. Antoni) quantā animi lætitiā perfusus sum, quod tam feliciter Auro tuo potabili Comitissa Dorcestriæ usā sit. Eoque magis lætor, quod uxoris meæ suāsu illud assumpserit. Hac ipsa quā scribo aurorā dignissimo Comiti Marito ejus in Aula Regia fiebā obviū. Hic mihi retulit quam mirabiliter, quā celeriter aqua illa Dominae suæ vires labefactatas reparasset, adeo languenti antea & insomni, magnasq;

D 4

tuo

tuo nomine uxori meæ gratias habuit, quod te adduxerat. Hoc ego arripui, & indicavi, quanta antea præstiteras eo solo liquore in uxoris meæ sanatione, illâ admodum insolenti quidem, & de qua te plurimum amem. Dixi quos angores perpeffa est: dixi quanta vitalium spirituum consternatione percussa: dixi quàm fuit vicina morti, è cuius faucibus ita erepta est, ut cum aquam tuam ter gustasset, & quies, & cibi appetentia, & cætera signa sint consequuta salutis: quam etiam infra quinq; aut sex dies integram & illasam recuperavit. Huic autem tanto tuo beneficio id reddam quod habeo, ad summum nempe ut illud præluatribus meis amicis prædicem, qui tuâ operâ in posterum usuri, maiora tuis studijs præmia rependant, quam meæ fortunæ tenuitas patietur. Rogo te ut huic tabellario uncias quatuor firmiter clausas ad me des: has rus mittam. Si eo successu quo priorem meam copiam in urbe distribui, nonnullas (certò scio) gratias merebor. Nulli enim (audeo dicere) nulli adhuc medicamentum illud impertivi, cui mirificissimè opem & salutem non attulerit. Nominabo tantum duos: filium meum & malo & medicamentis tabescentem, & dilectum fratrem Tho. Leuknerum. Per plures filebo, & famulos meos & vicinos. Vale. Januarij. 7. 1609.

Tibi verè amicus

Lodovicus Leuknerus

Reca-

Recapitulatio opusculi in summa abbreviata.

UT huic tractatulo imponam finem, præmissa quæcunque sunt, in veritatis Philosophicæ indubitatae attestationem scripta sint. Manualis experientia quæ mihi ab Altissimo concessa est, & comprobavit sapius, & palam (ubi ad id vocatus fuero) confirmabit hæc omnia. Non ego alicujus judicium exhorresco. Si quis ambiguus hæsitet probe, confirmabitur, nisi malitiosè contentiosus fuerit. Ne sit igitur Authoris fides suspecta, nisi prius evictus fuerit Author, qui sitibundus cinerium expectat & examen publicum. Ego in questione hujus veritatis cognoscendæ de orationis ornatu non fui admodum sollicitus. Tenui ego (uti potui) meâ Minervâ, quæ huic instituto inservire mihi visa sunt, complevi breviter. Veritas nudam se gestiens verborum illecebris nullatenus indiget. *Quæ cecini vera sunt, & apertas fores cerno ad altiora Arcana.*

F I N I S.

APOLOGIA
VERITATIS ILLU-
CESCENTIS,
PRO
AURO PO-
TABILI:
SEU
Essentia Auri

AD MEDICINALEM POTAB-
ILITATEM ABSQUE CORROSIVIS RE-
ducti; ut ferè omnibus humani corporis ægitudinibus,
ac præsertim cordis corroborationi, tanquam UNIVERS-
SALIS MEDICINA, utilissimè adhiberi possit; unà
Cum rationibus intelligibilibus, testimonijs locuple-
tissimis, & modo convenienti in sin-
gulis morbis usurpandi,
producta.:

AS)

(SS

Authore

FRANCISCO ANTONIO Phil. ET
Med, Doct, Anglo, Lond,

IN APOLOGIAM
AURI POTABILIS
FRANCISCI ANTONII,
EPIGRAMMA.

ONS Jovis Hammonij latis celeberrimus oris

Dicitur Æthiopum pingue rigâsse
solum.

Ille fuit sanis quondam gelidissimus undis,
In cœlo medium Sole tenente diem.

Manè tepens mutavit aquas, & vespere fervens
Bullijt à tenebris nox ubi tecta foret.

Pellæus Juvenis per tristes fertur arenas
Huc procul Ægypto continuâsse viam.

Rumor enim toto fuerat dispersus in orbe
De mira tanti vi, facieque loci.

At nihil inde tulit precij, nec forsan honoris,
Ille salutiferas nec sibi sensit aquas.

Non opus Æthiopes lustrare, sed Anglica tellus
En nunc Aureoli Fontis ab imbre scatet.

Qui repet, & rigido torpentes frigore nervos
Calfacit, & motus dat renovare suos:

Qui riget, à calida postquam ardent corpora
Et sopor in tota nocte quietus abest. (febri,

Aureus

Aureus Aonio fluxit de culmine rivus,
 Lectus ab Antonio qui fuit uber aquis.
 Hunc ne turbet Aper non Candidus, hunc malè
 Crudus

Ne bibat in venas Frivulus, aut Bibulus.
 At quisquis validos sentis in pectore morbos,
 Huc ades, atque hausto gurgite sanus eris.
 Magna latet liquido virtus medicaminis Auro,
 Aurea que humanis sufficit unda malis.
 Opto, sit infelix, si cui Postponius ille,
 Antonius cum sit nomine, dictus erit.
 Anteit Antonius multos, Potabilis Auri
 Quos premit invidia, gloriolæ que furor.
 Qui vitam non odit, amet tua pœcla metalli,
 ANTONI Aonij Gloria luxque jugi.

Pro tempore.

M. M. C. P. M. D. E. E. P. C.

EIDEM RECIPROCUM HEXA-
STICHON AB
eodem.

ANTONII AONII Fons auri labitur undis,
 Labitur auri fons AONII ANTONII.
 Invidia crepet, huic fallax qui scommata jactat,
 Scommata qui fallax huic, crepet invidia.
 Vulneribus, rogo, quod pereat, qui vulnera figit
 Vulnera qui, pereat quod, rogo, vulneribus.

Clarissimo

CLARISSIMO ET DOCTIS-
SIMO VIRO,

DOMINO FRANCISCO
ANTONIO MEDICINÆ DOCTO-
RI, ET CHYMIÆ EXPERI-
entissimo, S.

EG I, vir clarissime, tractatulum
tuum de Auropotabili apud vos in An-
glia editum; argumentum sanè & in-
tentio bona; qui aliter aestimet, vix
mihi inter bonos aestimandus. Floscu-
los tuos dulcissimos ex Chymia vera hortis delibatos
grato animo lustravi; verum cum illis binos araneos
venenosissimos insidère viderem, exq; illo neclare ve-
nenum sibi haurire & texere futilia & inutilia reti-
cula, vix me continere potui, quin illos turgidos &
horridos uno ictu, ne dicam flatu, dissiparem. At cum
animadverterem eorum texturas & opuscula per-
multis admiranda existere, ideo nihil incommodi
illis animalculis hætenus inferre volui, ne scilicet
Crabrones cum araneis conspirent. Mitto interim
en spongiam Muriaticam, seu muria acri imbutam,
quâ plagas ab illis bestiolis illatas aut virus infixum
eluere, abstergere & sanare possis; aut si mavis, illorū
non candidas lituras aut texturas delere & omnino
supprimere. Hanc prorsu tuo tibi habe, sive, luc i sive
tenebris mancipandam, meq; quod facis, ama.

Tui nominis observantissimus

HERMES MALAVICTE.

SPONGIA

SPONGIA MU-
RIATICA CONTINENS
EPIGRAMMATA APOLOGE-

tica opposita criminibus GUINNI libro
contentis, & Carminibus ei-
dem præfixis,

Auctore, cui nomen

HERMES MALAVICI.

Ad ANTONIO MASTIGAS

Primum Epigramma.

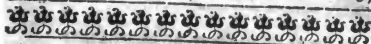
Hortus in Hesperijs Anglorum constitus
oris,
Floribus omnigenis Palladis uber erat
Qui medicata ferens dives Porabilis Au-
Pöclä, Machaonias suppeditabat opes. (ri
Hic Hygieja suam transmoverat aurea sedem,
Humanisq; libens est medicata malis.
Hic, & Diva Salus habitat, Paræque sorores
Vitæ continuo stamine fila trahunt.
Livor ut adspexit flores tam divitis horti,
Faxo, refert, ne sit luxuriosa seges.
Dixit: araneolos & binos misit in illos,
Hesperidumque jubet spargere virus agros.
Illi dant monitis aures & dicta capessunt,
Incipiuntq; atro ducere fila pede. Queis

Quæis ita Pæoniam irretire reflexibus hortum
 Tentârunt, herbis & spoliare suis.
 Verùm nō tulit impatiens Malavicius Hermes,
 Spongiolam salibusque imbuît ipse suis:
 Inque manus mittit Francisco Teutonis orâ,
 Bestiolas acri quâ lavet illo sale.
 Nec morâ, dût lotio bidedes aspergit Arachnos,
 Ecce redit flori vis medicata novo:
 Omneque virus abît plantis tam nōbilis horti
 Hesperidum; virtus in sale tanta latet.
 Ite per umbrasas ô vos animalcula sylvas,
 In folijs telas & malè nete rudes:
 Hic ubi Strymoniz Pygmæi bella volucrici
 Miscent, non tricis hic locus aptus erit.

Ejusdem ad Eosdem secundum.

Sultores duo Centonem geminum arte suentes
 Nobile jactabant Palladis illud opus:
 Visum est hoc nitidum pulchroq; colore politum
 Pandoram varijs exuperare bonis:
 Utile sed nullis dabat experientia rebus,
 Nec quis eâ poterat commoditate frui:
 Centonem pueri geminum dum sorte capeffunt,
 Hoc usu & lusu gratius esse vident.
 Inde fit ut tractent pueri versatile Gwinni,
 Et Rawline, tuæ quod fuit artis opus.
 Ignari gaudent rerum novitate, quid obstat
 Cum magnis pueros ludere sape viris?
 Namq; viri ex pueris sunt crescentibus annis,
 Memneg; sunt visi reppuerâsse viri.

AD

AD PRIMUM CAR-

MEN GWINNII LIBRO

PRÆFIXUM.

MArtis avis ternos ter ubi transegerit an-
Dira venenosi seminis ova parit: (nos,
Quæ si tardigradus lethali viscere bufo
Foverit, horridam suscitât inde luë:

Quam referunt noto Basiliscum nomine dici,
Omniaque intuitu viva necare suo.

Tale cerebroso de viscere Guinnii ovum
Edidit (heu quantum criminis illud habet.)

Insidet huic bufo, versisque tepentibus alis
Adjuvat ut lucem fetus inire queat.

Prodiit hinc illo basiliscus lèthifer omni
Artifici, Chymicæ qui probat artis opus.

Infelix nimium fædo Bufonius ortu
Cernitur, & curis nil sapuisse suis.

Non fuerat natus gallinæ Candidus albæ,
Qui dedit, at Corvo nigrior ille nigro.

Authores proprios ovum exitiabile perdat,
Virtutis referens experimenta suæ.

Niteris in vanum Basilisci infausta propago
Virus in humanum continuare genus.

En nova vis medici fulget Potabilis Auri
Quæ valeat tantam suppressere arte luem.

Macte tua virtute; malum, Francisce, venenum
Tolle lubens terris quod Basiliscus agit.

E

Aliud

Aliud ejusdem ad secundum.

UT bellum bellum, sic est mihi Candidus ille
 Candidus, atrata qui dedit artis opus.
 Sanè insanivit, qui tot spurco ore cacavit
 Stercora, quæ centum vix benè plaustra
 vehant.

An non hoc misero cerebrum dementia morbo
 Exagitat, postquam lingua ita vana crepet?
 Nullus in infaustis magis his incondita claustris
 Effutit, aut si quem febris acuta premit.
 Therpsiten longè superat convitia jactans
 Gwinnius, huic cedit dente minace Theon,
 Victor erit, fatuus si cui victoria verbis
 Obtigit, aut vincat plumbeus Aureolum.
 Plurima qui sine mente dedit dicteria, si sit
 Veriloquus, palmam Gwinnius unus habet.
 At si simplicitas veri ratione vel usu
 Spectetur, Gwinnus nil nisi verba dedit.
 Verba dedit, libro dum grammaticaster in uxo
 Quæve Calepinus, quæve Perottus, habet.
 Dictorum cumulos congeffit Gwinnus acerbos,
 Vaniloquâ precium dignus ab arte ferat.
 Dira gonorrhææ contagia sparsit & imbres
 Verborum similes dum probat aure sonos.
 Si lubeat resonas audire & reddere voces,
 Gwinnius umbrosam pergat adire nemus.
 Hic repetat proprium mittens ad sidera nomen,
 Mirificum Gwinnus nominis omen habet.

Aliud

Aliud ejusdem ad tertium.

Filia Solis erat, socios quæ vertit Ulyssis
In pecudes, formis restituitque suis.
Unus erat turbâ, cognomine Grillus, in
illâ,

Noluit humanos qui reparare sonos.
Duke etenim fuerat cœno immerfisse lutoſo
Roſtra, volutabris & remanere ſuis.
Pocula ſed Circe non præbuit aurea Græciæ,
Crede mihi, ex herbis illa venena dedit.
Illecebris vexat ſimilis dementia multos,
Ut renuant veri cognitione frui.
Quæ ſ malè mentiri volupe eſt, & ſcommata
faliſ.

Edere, ſeu linguæ bella movere, doſis.
Grunnitus tantos, latratuſque inter, en unus
Emicat, hinc Grilli qui malus omen habet?
Candidus, an niger eſt, Grillus, qui proluit ora
Fœcibus immundis, Candidus an niger eſt?
Hoc ſcio, quòd falſò dicatur candidus, ergo
Sit niger, & cœno gaudeat ille ſuo.
Ipſe bovis Cyprij meritus fuit eſſe merendam,
Omnivoro tantos qui capit ore cibos,
Turbidus involuit cunctos aper ille per agros
Omnia, quò Chymicæ dente terantur opes,
Immotæ ſed enim captis hæ mente manebunt;
Eſt Erymantheo ſlava parata Sui.

E 2

Aliud

Aliud ejusdem ad quartum.

E Gregiam (quis enim neget hoc ?) Collegia
 laudem
 Hinc referant, medicâ quotquot ab arte
 cluent.
 Guinniacum dum fortè probant Aurum, non Au-
 rum.
 Nil auri siquidem continet ille liber.
 Candidus ut carbo, cujus bene noscitur auctor,
 Si volucris sese vocibus ipsa probeat :
 Crocitu corvus, propriis clangoribus anser
 Proditur, arguat si strepat inter aves.
 Vox irata canem prodit ; sua vox quoque porcum,
 Rumpitur immani voce solum Neadis.
 Talia si fuerint illorum pectora, qualis
 Hic liber, Illyricâ sunt nigriora pice.
 Mille scatet vitiis, fœdissima mille cloaca
 Criminibus, pueros quæis gravat ille viros.
 Fallor ? an à prisco talis fuit editus avo,
 Londinij medicus quo capit ordo probrum.
 Monstrum horrendum, ingens, nisi me presagia sal-
 Protulit infelix Gwinnius auctor opus. (lant,
 Quale fuit melius primo extinxisse sub ortu,
 Ne daret exemplis plurima damna suis.

Aliud ejusdem in Battologiam ipsius
 Gwinnij.

L Incolæ ex ductu, Gwinni, velut alter A-
 pelles
 Nosceris, artificem te grave jactat opus.
 Ille

Ille Deam pinxit, Cyprio velut æquore natam,
Nec tulit auctorem parva tabella parem.

Londinij præstans tu Censor in ordine quartus,
Antonio-mastix diceris, esse libro.

Illius in morem, quem nunc post terga reponis,
Judicium vulgi certius ut videas.

Nec te posset amor recto subvertere factus,
Omnis enim est oculis menteque captus a-
mans.

Primus en ex vulgo occurro tibi, libera lingua,
Post carecta modò tu lateas, mihi sit.

Sunt tria, quæ miror, Gwinni inquisita libelli,
In quibus haud quisquam par queat esse tui.

Vin' ut id ingenuè sine fuce pectoris addam,
Quo velut in speculo tu videare tibi?

Copia verborum, quæ reddant grata sonorem
Syllabieum, est dictis gratia magna tuis.

Cum loqueris, putidum, putridum, putret atq;
putrescit

Putre facit purum (sunt tua verba) putum.

Millia vis exempla, darem; sed parco papyro,
Larva hominis, nullà mente vidèris homo.

Deinde tuis nulla est connexio rebus, ab uno
Pergis ad oppositum, dans sine aquâ fabu-
lum.

Nullus inest toto versus vel codice, qui non
Testetur muscæ te similem ingenio.

Illà quidem gyros æstivo ducit inanes
Aëre, nec causa est, cur eat & redeat.

Denique judicium fallax te deserit, omni
Re vacuum, nec quid dixeris, ipse vides.

Non multum retulisse juvat, sed qualia vera,
 Multiloquus multum sermo tenet vitij.
 Hæc tria si studeas proprio delere libello,
 Uda tuum, quantum est, spongia tollet o-
 pus.
 Lychnobium scio te pingui studuisse Minervæ,
 Cui Liber dicter libera dicta libro.
 Hunc modò si lymphis tractes nutricibus, acris,
 Quem Liber libro dat, sapor arte perit.

*Ad Epigrammatistam calumni-
 antem in fine libri.*

ANtonius cum sis, nequeo Postponius esse;
 Prima modò dempta est littera, sis No-
 nius.

VIR

Viro Amplissimo

MICHAELI MAIERO

PHIL. ET MED. DOCTORI,

PALATII CÆSAREI CO-

MITI, EQUITI,

Exemplo,&c.

UÆRIS à me (*Doctiss. Ma-*

jere) quid ego de poculento illo auro

Antoniano sentiam, quod omnibus u-

bique medicis in ore est. Æquius esset

ut pro tuâ praxi & medicâ & chemi-

câ, judicium ego tuum & limatum illud & politum

requirerem: sed quia inhumanû esset, quarenti tibi

non respondere, & planè impiû, quos expertus sum,

ejus medicina effectus non confiteri; simpliciter, &

apertè quod queris eloquar. Scio perplures esse no-

strates medicos, eosq; etiam insigniter doctos, qui il-

li medicamento non modò laudem vel minimam

invident, sed noxium etiam clamitant, & indignum

ut ad usum medicum adhibeatur. Sanum sit illius &

salvum judicium; cuique tamen pro rei veritate

fari licebit. Ego igitur ut illud medicamentum pra-

stantissimum esse sentiam, & ad usus permultos ido-

neum; fecerunt mirabiles ejus & laudatissimi effe-

ctus,

isus, quos in valetudine meorum expertus sum: quorum unum, aut alterum non erit indignum recensere. Unum ex filijs meis octennem Caros quidam aut Coma invaserat: quumque esset ἀνάλυστος, nihil temere in medicinâ tentandum censui. Post aliquot septimanas quum morbum indies invalescere perspicerem, Marasmm timui aut Lethargum: somnus enim erat ferè perpetuus, marcòr insignis, nulla cibi appetentia, dejectæ vires. Hic ego pro illâ, quæ mihi est cum Doctore Antonio, necessitudine, opem ejus implorabam: grana aliquot essentia auri in suo liquore solvit, & propinari jussit; tertio obiuli, & planè revaluit. Pro filiâ autem meâ infante, quæ tum mihi unica erat, perpetuas illi gratias debeo semperq; debebo; quod medicina illius felicissimo subsidio in deplorata vitæ spe restituta est. Bimestris illa infantula subito ingruente morbo correpta elanguit. Fecit sedula mater quæ filia languenti debuit, sed incassum abierunt omnia. Spe igitur vitæ jam inclinatâ, tentare tamen volui, et quid in aureo illo liquore esset subsidij. Antonius Cometz grana aliquot in cochlear. instillavit, lactis materni aliquid addi jussit, & in os infantulæ paulatim ingeri: suspiria altè duxit & gemitus tanquam animam mox redditura: at sumpto, liquore (mira sed vera loquor) post semiborulam & gemere cessavit, & mammam pressit: post duas horas aliquantulum ejusdem liquoris gustavit, idq; tertio; sub vesperum hæc facta omnia; mane autem apparuerunt exanthemata illa sive variolæ, quæ in omni-

bus infantibus ad nonum ferè diem efflorere solent; in illa autem ante id tempus non apparuerant. Sic facta est salva & sana ad biennium: subinde ex variolis gravissimè agrotavit, quas tandem crocolacti incocto prolicui: illis autem toto corpore apparentibus, stultissima nutrix absente matre foras produxit infantulam: sic omnis morbi malitia ipsum cor appetivit. Hinc de salute periclitata, quum vita ipsa esset in ambiguo, ad aureum illum liquorem tanquam ad anchoram sacram confugiebam; quem quum hausisset, & debito calore fota esset, salutaria omnia sunt consequuta. Quare quum ex singulari Dei misericordia, optimo illi medicamento, filie mea vitam bis acceptam referam, de illo auri liquore & ejus essentiâ poëta verbis dicam, *Ἄριστον μὲν ὕδωρ ὁδὲ χρυσὸς αἰγιόμενον τῷ*, quod plurimos humani corporis morbos ita atterit & absumit: ut tanquam auxiliare illud Medea carmen collapsas vires resocillet. Vale.

Dignitatis tuæ studiosus

ALEXANDER GIL.

E 5

Aurea

A Urea messis erit, Phoebō radiante super-
ba
Et stipulam grandi pondere spica pro-
met.

Aurea crescentes calamos ditabit arista,
Nec numerus magni ponderis ullus erit.
Tu modò maeste tuâ constans virtute: Trium-
phi

Sic tibi magna novæ gloria prolis erit.
Heus ego vaticinor. Facili mihi Carmina veni
Suggestit ad mÿstas Dives Apollo suos.
Quod restat nihil est: Ascende, sedeto, videto,
Te ludente tibi perficietur opus.

TIMOTHEUS WILLISSIUS
Doct. Med.

P R Æ -

PRÆFATIO AD LE-
CTORES, UT JUDICII
SIC CANDORIS
Eximij.

 Uod olim, Candidi lectores,
Alexandro illi Magno Regi singulari
cum præconio ascribitur, cum in cau-
sis dubiis unam aurem accusanti, al-
teram reo præbuisse; id quemcunque
sive Judicem, sive Censorem, imò lectorem. Et audi-
torem judicio valentem maximè decet: ut nimi-
rum non saltim à Calumniantium ore dependeat,
iisq; arrectis auribus adstet, sed quoq; se defenden-
tium calamo integrum reservet, Et veritatem causa
magis, quàm favorem aut odium persona, respiciat.
Hoc animo Et nutu cum vos (sive sublimi, sive imo-
gitis nati loco, dummodo literis humanioribus imbu-
ti) inprimis fore non dubitem erga quemcung; præ-
sertim literatum: hinc Apologeticum hunc meum
librum de Auro Potabili seu Essentiâ Auri, vestris
non tam manibus quàm animis suscipiendum, legen-
dum Et fovendum obtuli; non dissidens, quin in eo
magis sinceros Et mites, quàm rigidos, Et severa-
res

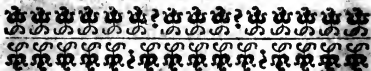
res affectus, declaraturi sitis. Quod si verò antebas
 meorum detrectatorum malitiâ & importunitate
 circumventi, calculum contra me jeceritis, hoc est,
 sinistrè de me meisq; rebus senseritis; id imbecillita-
 humana ut ascribendum sentio, ita ad vos ipsos
 magis informatos, seu Apologiâ meâ certiores red-
 ditos, appellare volo. Si enim (ut quidam conquestus
 est non immeritò) sufficiat quenquam accusare ac
 calumniari, quis nostrum à calumniis unquam liber-
 evaderet? Hoc mihi unicum est remedium contra
 sycophanta morsum, hoc mihi scutum contra tor ad-
 versantium tela, nempe esse immunem ab omni fa-
 co, & præcinctum veritate, quæ nuda me cum con-
 scientiâ purâ nullorum injuriis prostituet, sed, Deo
 dante, potentissimè eripiet. Vobis autem, omnibus,
 quotquot estis candidi & veritatis amici, hunc tra-
 ctatulum meum non solum, sed etiam Medicinam
 in eo protectam, consecro, idèò, quia & materia uni-
 versalis est per se, & homo, aliàs hominib; gratia
 conditus, ad utilitatem hominis omnia sua manci-
 pare debet. Unde, ut Socrates olim à quodam inter-
 rogatus, Cujas esset, respondit, se Cosmopolitam, seu
 mundi totius civem, ac non solum Atheniensem ag-
 nosci: Sic quilibet in Arte medicâ promotus, cu-
 juscunq; patria aut nationis extiterit, se toti orbi,
 quoad possibile est, ac præsertim Christiano, adstri-
 ctum officio suo, asstimare posset: cum id à profes-
 sione nec muneris, nec fidei (quæ charitatem in omnes
 exercere jubet) sit alienum, sed maximè requisitum.
 Ne itaq; miremini, quòd vos omnes absq; discrimine
 patria vel alterius terra, appellem, mearumq; re-
 rum,

rum, indefesso labore precedente, & experientia consequente, in Medicina peractarum participes faciam: cum omne donum quò melius, eò communicabilius habeatur: Non eam equidem ob causam, quasi persuasum mihi sit, ab alio vel alibi tale quid minimè præstari posse: sed quia Deus Opt. Max. (cujus gratia inexhausta, ad diversas gentes, regiones & personas sese indies effundit) me hoc Arcano honoratum voluit, ut aliis quibuscunque ad hoc aut simile Medicamentum, universali proximum, indagandum ansam praberem, quò vehementissimis morbis levamen presentissimum, tutum & jucundum postulantis non deesset. De cuius, nempe Auri Potabilis usu, efficacia ac viribus, quomodo tam veteres, quam recentiores consentiant omnes, inde patet, quod ab iisdem statuatur, quemcumque, verum Medicum Auro quodam Potabili probatissimo instructum esse debere, eque, ut è vegetabilium ordine petitis Pharmacis: Quæ tantum abest quod condemnem, ut etiam ultro in tempore eadem adhibeam, nostrorumque huic auro Potabili pro cuiusque rationalis Medici iudicio adhiberi velim: Hoc, ut est in cuiusque discretionem circumspecta, cui, quidquid desiderari hac in parte possit, libens submitto; sic, ut studium hoc nostrum juvandi alios, candida interpretemini mente, etiam atque etiam rogo: quos omnes Deo Opt. Max. commendatos velim.

Datum Londini Anglorum.

DIVISIO

DIVISIO TRA- CTATUS.

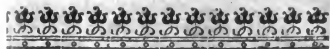
ANTE quinquennium ferè Tractatulum de Medicinæ Chymicæ & verè Potabilis Auri Assertionem, in lucem emisimus, cujus hæc sunt Capita : 1. Potabile aurum an sit. 2. Quòd potentissima medicinæ vis lateat in metallis. 3. Quòd inter Metalla Aurum summum obtineat in astruenda verâ Medicinâ. 4. Quale sit mysterium Auri solvendi & per alembicum elevandi. 5. Quod publicum examen hujus veritatis fieri debeat, ut silentium imponatur oblatrantibus sempiternum. 6. Quòd Aurum potabile universalis medicina dici mereatur : actandem 7. De multiplici usu ac viribus nostri potabilis auri. Quod scriptum, cum veritatem nudam & simplicem ob oculos omnium legentium demonstret, ideoque simplici & plano sermone à nobis editum, etsi multis doctis & veritatis amantibus, tam hic, quàm alibi re ipsa satisfecerit ; nescio quo pacto tamen quamplurimos excitavit invidos & detrectatores, qui,
cum

cum ipsi vix quicquam boni præstent, aliorum conatibus optimis se opponant (utpote privato & sordido inhiantes lucro) idque potissimum in hac civitate Londinensi. Horum maledicentissimis centonibus, quibus eruditorum aures plus nimio in seculi probum hætenus oneratae fuerunt, responsum in particulari parallelum seu æquivalens, nullus, sat scio, à me requireret, qui detrectatorum verba, meæ institutionis propositum & mentem, ac hujus temporis, ne dicam, ævi brevitatem & preciositatem benè consideret. Quid enim ex chartis maledicis utilitatis præsentibus aut posteris provenit, nisi quod caninam facundiam suorum auctorum testatam faciant, uni; calumniarum auctori, Diabolo, litent ac rem gratam præstent? Redeat igitur Echo septivoca ad suam primam originem, seseq; multiplicet in infinitum, Meum non est insanas reverberare voces singulas. Apologiam verò omnibus ex æquo opponere, tanquam scutum Veritatis, nostræ maximè intentionis est; idque varias ob causas. Primò ut honorem & famam meam à calumniatorum moribus illatam (quod boni & cordati viri est) conservem & defendam. Secundò, ut Veritatem, veluti Rosam inter spinas compressam, à puncturis, seu maledictis adversariorum liberem, & æthereæ luci restituam. Tertiò, ut Auri potabilis vires ex sese revirescentes, tam exteris, quàm inquilinis hoc scripto (unde Deo gloria, & hominibus utilitas non exigua accedat) communi-

municem. Quod idcirco in tria membra seu partes dividam; quarum primâ, Tractatus nostri antea editi Assertionem de Auro potabili; quod nimirum quædam universalis medicina, aut saltem appropinquans ad eam statui possit, magis dilucidam faciam; ac rationibus infallibilibus demonstrabo. Secundâ, talem esse hanc nostram medicinam ex Auro petitam, testimonijs & exemplis productis clarissimis, quoad sufficiat, convincam. Tertiò, usum & modum utendi in singulis morbis patefaciam, ut & alij, non invidi donorum Dei æstimatores, hoc arcano frui possint, adjectis circumstantijs omnibus, quæ huic proposito convenient.

DE PRIMA PARTE.

Niversalem non dari medicinam varijs argumentorum rationibus sunt qui contendunt : Quibus sanè assentior , si intelligant præcisè omnem affectum contra am pro morbo : Multi enim ex his sunt & immedicabiles, nec manum medicine curam admittentes. Ne nostra igitur quisquam aliter, quàm volumus, accipiat, guendi sunt Morbi : Sunt autem omnes, nativitate, vel casu superveniente orti, vel moribus junctis cum intemperie, vel à somperie producti. Qui à nativitate & casu contingunt, ut sunt exempli gratiâ, tus alicujus in manu vel pede digiti, vel abundantia ejusdem, cæcitas, surditas, aphroditica corporis constitutio, nasi res, & his similia, Chi rurgix operam, licet rarissimè, nunquam medicinæ, requi- Qui verò sunt alterius ordinis, nempe, à in corpore humano generatis, quales plerique medicis rationalibus ad curan- propositi ; hi si medicinâ unâ aliquâ pre- limâ mitigari, tolli & curari possint, certè

F   hzc

Non multum retulisse juvat, sed qualia vera,
Multiloquus multum sermo tenet vitij.

Hæc tria si studeas proprio delere libello,
Uda tuum, quantum est, spongia tollet opus.

Lychnobium scio te pingui studuisse Minervæ,
Cui Liber dictet libera dicta libro.

Hunc modò si lymphis tractes nutricibus, acris,
Quem Liber libro dat, sapor arte perit.

*Ad Epigrammatistam calumni-
antem in fine libri.*

Antonius cum sis, nequeo Postponius esse:
Prima modò dempta est littera, sis No-
nius.

VIRQ

Viro Amplissimo

MICHAELI MAIERO

PHIL. ET MED. DOCTORI,

PALATII CÆSAREI CO-

MITI, EQUITI,

Exempto, &c.

UÆRIS à me (Doctiss. Ma-

jere) quid ego de poculento illo auro

Antoniano sentiam, quod omnibus u-

bique medicis in ore est. Æquius esset

ut pro suâ praxi & medicâ & chemi-

câ, judicium ego tuum & limatum illud & politum

requirerem: sed quia inhumanû esset, quarenti tibi

non respondere, & planè impiû, quos expertus sum,

ejus medicina effectus non confiteri; simpliciter, &

apertè quod quaris eloquar. Scio per plures esse no-

strates medicos, eosq; etiam insigniter doctos, qui il-

li medicamento non modò laudem vel minimam,

invident, sed noxium etiam clamitant, & indignum

ut ad usum medicum adhibeatur. Sanum sit illis &

salvum judicium; cuique tamen pro rei veritate,

fari licebit. Ego igitur ut illud medicamentum pra-

stantissimum esse sentiam, & ad usus permultos ido-

neum; fecerunt mirabiles ejus & laudatissimi effe-

ctus,

etus, quos in valetudine meorum expertus sum: quorum unum, aut alterum non erit indignum recensere. Unum ex filiis meis octennem Caros quidam aut Coma invaserat: quumque esset ἀνάλγητος, nihil temere in medicinā tentandum censui. Post aliquot septimanas quum morbum indices invalescere perspicerem, Marasimum timui aut Leibar-gum: somnus enim erat ferè perpetuus, marcor insignis, nulla cibi appetentia, dejectæ vires. Hic ego pro illâ, quæ mihi est cum Doctore Antonio, necessitudine, opem ejus implorabam: grana aliquot essentia auri in suo liquore solvit, & propinari jussit; tertio obiuli, & planè revaluit. Pro filiâ autem meâ infante, quæ tum mihi unica erat, perpetuas illi gratias debeo semperq; debebo; quod medicina illius felicissimo subsidio in deploratâ vitæ spe restituta est. Bimestris illa infantula subito ingruente morbo correpta elanguit. Fecit sedula mater quæ filiæ languenti debuit, sed incassum abierunt omnia. Spe igitur vitæ jam inclinatâ, tentare tamen volui, ecquid in aureo illo liquore esset subsidij. Antonius Cometz grana aliquot in cochlear instillavit, lactis materni aliquid addi jussit, & in os infantula paulatim ingeri: suspiria aliè duxit & gemitus tanquam animam mox redditura: at sumpto, liquore (mira sed vera loquor) post semihorulam & gemere cessavit, & mammam pressit: post duas horas aliquantulum ejusdem liquoris gustavit, idq; tertio; sub vesperum hæc facta omnia; mane autem appa-
 ruerunt exanthemata illa sive variolæ, quæ in omni-

buc

bus infantibus ad nonum ferè diem efflorere solent ;
in illa autem ante id tempus non apparuerant. Sic
facta est salva & sana ad biennium: subinde ex va-
riolis gravissimè egrotavit, quas tandem crocolacti
incolto prolucui: illis autem toto corpore apparenti-
bus stultissima nutrix absente matre foras prodie-
xit infantulam: sic omnis morbi malitia ipsum cor
appetivit. Hinc de salute periclitata, quum vita ipsa
esset in ambiguo, ad aureum illam liquorem tan-
quam ad anchoram sacram confugiebam; quem
quum hausisset, & debito calore fota esset, salutaria
omnia sunt consequuta. Quare quum ex singulari
Dei misericordia, optimo illi medicamento, filia
mea vitam bis acceptam referam, de illo auri liquo-
re & ejus essentiâ poëta verbis dicam, *Κεῖνον μὲν
ὑδάρι οὐδὲ χρυσὸς αἰδομένοισιν ὤν*; quod pluri-
mos humani corporis morbos ita atterit & absumit:
ut tanquam auxiliare illud Medea carmen colla-
psas vires refocillet. Vale.

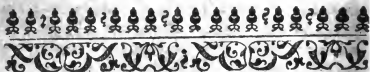
Dignitatis tuæ studiosus

ALEXANDER GIL.

E 5

Aurea

Aurea messis erit, Phoebæ radiante super-
ba.
Et stipulam grandi pondere spica pre-
met.

Aurea crescentes calamos ditabit arista,
Nec numerus magni ponderis ullus erit.
Tu modò mactæ tuâ constans virtute: Trium-
phi

Sic tibi magna novæ gloria prolis erit.
Heus ego vaticinor. Facili mihi Carmina venâ
Suggestit ad mystas Dives Apollo suos.
Quod restat nihil est: Ascende, sedeto, videto;
Te ludente tibi perficietur opus.

TIMOTHEUS WILLISSIUS,
Doct. Med.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LE-
CTORES, UT JUDICII
SIC CANDORIS
Eximij.

QUOD olim, Candidi lectores,
Alexandro illi Magno Regi singulari
cum præconio ascribitur, cum in cau-
sis dubiis unam aurem accusanti, al-
teram reo præbuisse; id quemcunque
sive Judicem, sive Censorem, imò lectorem & audi-
torem judicio valentem maximè decet: ut nimi-
rum non saltim à Calumniantium ore dependeat,
sed, arreptis auribus adstet, sed quoque, se defenden-
tium calamo integrum reseruet, & veritatem causa
magis, quàm favorem aut odium persona, respiciat.
Hoc animo & nutu cum vos (sive sublimi, sive imo-
tatis nati loco, dummodo literis humanioribus imbu-
ti) in primis fore non dubitem erga quemcunque, præ-
sertim literatum: hinc Apologeticum hunc meum
librum de Auro Potabili seu Essentiâ Auri, vestris
non tam manibus quàm animis suscipiendum, legen-
dum & fovendum obtuli; non diffidens, quin in eo
magis sinceros & mites, quàm rigidos, & severio-
res

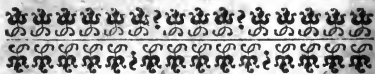
res affectus, declaraturi sitis. Quod si verò antehac meorum detractatorum malitiâ & importunitate circumventi, calculum contrà me jeceritis, hoc est, sinistrè de me meisq; rebus senseritis; id imbecillitatè humana ut ascribendum sentio, ita ad vos ipsos magis informatos, seu Apologiâ meâ certiores reditos, appellare volo. Si enim (ut quidam conquestus est non immeritò) sufficiat quenquam accusare ac calumniari, quis nostrum à calumniis unquam liber evaderet? Hoc mihi unicum est remedium contra sycophanta morsum, hoc mihi scutum contra tor ad-versantium tela, nempe esse immunem ab omni furo, & præcinctum veritate, quæ nuda me cum conscientia purâ nullorum injuriis prostituet, sed, Deo dante, potentissimè eripiet. Vobis autem, omnibus, quotquot estis candidi & veritatis amici, hunc tractatulum meum non solum, sed etiam Medicinam, in eo protectam, consecro, idcirco, quia & materia universalis est per se, & homo, aliàs hominis gratia conditus, ad utilitatem hominis omnia sua mancipare debet. Unde, ut Socrates olim à quodam interrogatus, Cujas esset, respondit, se Cosmopolitam, seu mundi totius civem, ac non solum Atheniensem agnoscere: Sic quilibet in Arte medicâ promotus, cunjunctæ patriæ aut nationis, extiterit, se toti orbi, quoad possibile est, ac præsertim Christiano, adstrictum officio suo, asstimare posset: cum id à professione neo muneris, nec fidei (quæ charitatem in omnes exercere jubet) sit alienum, sed maximè requisitum. Ne itaq; miremini, quòd vos omnes absq; discrimine patriæ vel alterius terra, appellem, mearumq; re-
rum,

rum, indefesso labore precedente, & experientiâ
consequente, in Medicinâ peractarum participes fa-
ciam: cùm omne donum quò melius, eò communi-
cabilius habeatur: Non eam equidem ob causam,
quasi persuasum mihi sit, ab alio vel alibi tale quid
minimè præstari posse: sed quia Deus Opt. Max.
(cujus gratia inexhausta, ad diversas gentes, regio-
nes & personas sese indies effundit) me hoc Arcano
honoratum voluit, ut aliis quibuscunque ad hoc aut
simile Medicamentum, universali proximum, inda-
gandum ansam praberem, quò vehementissimis
morbis levamen presentissimum, tutum & jucun-
dum postulantis non deesset. De cuius, nempe Au-
ri Potabilis usu, efficaciâ ac viribus, quomodo tam
veteres, quàm recentiores consentiant omnes, inde
patet, quòd ab iisdem statuatur, quemcunque, verum
Medicum Auro quodam Potabili probatissimo in-
structum esse debere, æquè, ut è vegetabilium ordine
petitis Pharmacis: Qua tantum abest quòd con-
demnem, ut etiam ultro in tempore eadem adhibe-
am, nostròq; huic auro Potabili pro cuiusque ratio-
nalis Medici iudicio adhiberi velim: Hoc, ut est in
cuiusq; discretionem circumspectâ, cui, quidquid desi-
derari hac in parte possit, lubens submitto; sic, ut
studium hoc nostrum juvandi alios, candidâ inter-
pretemini mente, etiam atque etiam rogo: quos
omnes Deo Opt. Max. commendatos velim.

Datum Londini Anglo-
rum.

DIVISIO

DIVISIO TRACTATUS.

ANTE quinquennium ferè Tractatulum de Medicinæ Chymicæ & verè Potabilis Auri Assertionem, in lucem emisimus, cujus hæc sunt Capita : 1. Potabile aurum an sit. 2. Quòd potentissima medicinæ vis lateat in metallis. 3. Quòd inter Metalla Aurum summum obtineat in austruenda verâ Medicinâ. 4. Quale sit mysterium Auri solvendi & per alembicum elevandi. 5. Quod publicum examen hujus veritatis fieri debeat, ut silentium imponatur oblatrantibus sempiternum. 6. Quòd Aurum potabile universalis medicina dici mereatur: ac tandem 7. De multiplici usu ac viribus nostri potabilis auri. Quod scriptum, cum veritatem nudam & simplicem ob oculos omnium legentium demonstret, ideoque simplici & plano sermone à nobis editum, etsi multis doctis & veritatis amantibus, tam hic, quàm alibi re ipsa satisfecerit; nescio quo pacto tamen quamplurimos excitavit invidos & detractatores, qui,
cum

tum ipsi vix quicquam boni præstent, aliorum conatibus optimis se opponant (utpote privato & sordido inhiantes lucro) idque potissimum in hac civitate Londinensi. Horum maledicentissimis centonibus, quibus eruditorum aures plus nimio in seculi probrum hæctenus oneratae fuerunt, responsum in particulari parallelum seu æquivalens, nullus, sat scio, à me requireret, qui detrectatorum verba, meæ institutionis propositum & mentem, ac hujus temporis, ne dicam, ævi brevitatem & preciositatem benè consideret. Quid enim ex chartis maledicis utilitatis præsentibus aut posteris provenit, nisi quòd caninam facundiam suorum auctorum testatam faciant, uni; calumniarum auctori, Diabolo, litent ac rem gratam præstent? Redeat igitur Echo septivoca ad suam primam originem, seseq; multiplicet in infinitum, Meum non est insanas reverberare voces singulas. Apologiam verò omnibus ex æquo opponere, tanquam scutum Veritatis, nostræ maximè intentionis est; idque varias ob causas. Primò ut honorem & famam meam à calumniatorum morsibus illasam (quod boni & cordati viri est) conservem & defendam. Secundò, ut Veritatem, veluti Rosam inter spinas compressam, à puncturis, seu maledictis adversariorum liberem, & æthereæ luci restituam. Tertiò, ut Auri potabilis vires ex sese revirescentes, tam exteris, quam inquilinis hoc scripto (unde Deo gloria, & hominibus utilitas non exigua accedat) communi.

municem. Quod idcirco in tria membra seu partes dividam; quarum primâ, Tractatus nostri antea editi Assertionem de Auro potabili; quod nimirum quædam universalis medicina, aut saltem appropinquans ad eam statui possit, magis dilucidam faciam; ac rationibus infallibilibus demonstrabo. Secundâ, talem esse hanc nostram medicinam ex Auro petitam, testimonijs & exemplis productis clarissimis, quoad sufficiat, convincam. Tertiô, usum & modum utendi in singulis morbis patefaciam, ut & alij, non invidi donorum Dei æstimatores, hoc arcano frui possint, adjectis circumstantijs omnibus, quæ huic proposito convenient.

DE PRIMA PARTE.

VNiversalem non dari medicinam varijs argumentorum rationibus sunt qui contendunt : Quibus sanè assentior , si intelligant præcisè omnem affectum contra naturam pro morbo : Multi enim ex his sunt fatales & immedicabiles, nec manum medicam, nec curam admittentes. Ne nostra igitur dicta quisquam aliter, quàm volumus, accipiat, distinguendi sunt Morbi : Sunt autem omnes, vel à nativitate, vel casu superveniente orti, vel ab humoribus junctis cum intemperie, vel à sola intemperie producti. Qui à nativitate & casu aliquo contingunt, ut sunt exempli gratiâ, defectus alicujus in manu vel pede digiti, vel superabundantia ejusdem, cæcitas, surditas, hermaphroditica corporis constitutio, nasi resectio, & his similia, Chi rurgix operam, licet & hanc rarissimè, nunquam medicinæ, requirunt. Qui verò sunt alterius ordinis, nempe, à causis in corpore humano generatis, quales sunt plerique medicis rationalibus ad curandum propositi ; hi si medicinâ unâ aliquâ preciosissimâ mitigari, tolli & curari possint, certè

F

hæc

hæc Universalis dici merebitur. Ut enim perfectus medicus est, qui secundum artem omnes morbos curare sciat, quamvis multos pro incurabilibus ut relinquat necessum sit, non ratione imperfectionis agentis, sed quia natura subiecti non aliter admittit; ita etiam Universalis medicina habebitur, quæ potiores, licet non omnes, eradicet: non ob impotentiam medicinæ, sed subiectorum inhabilitatem. Talem medicinam universalem reverâ dari & haberi posse, præter experientiam antiquorum infallibilem, rationibus firmissimis approbari potest.

*I.
Ratione
medica-
menti.*

Primo enim Polychresta Dogmaticorum hoc planè evincunt, quæ si non solum uni morbo aut causæ convenient, sed pluribus, quid ni & dabitur medicamentum adeò nobile, ut ex polychresto Panchreston seu Universale fiat? Nil autem refert, si respondeatur, polychreston ab arte fieri ex compositione, Universale verò dictum ex uno peti, quod impossibile videtur, ut unum quid sit contrariarum virium. Sed ad hæc quilibet sibi responsum petat ex simplicibus polychrestis per se suâque naturâ absque ulla compositione: ut apparet in Aceto, Rhabbarbo, Plumbo, Nitro, Argento vivo, Vitriolo, ipso Opio, Camphora, & innumeris alijs: ex quibus quædam adstringunt & aperiunt, quædam calefaciunt & refrigerant, quædam alias contrarias operationes & effectus præstant in identitate suæ substantiæ: Veluti usus docuit, & ipsi auctores hoc unanimi consensu attestantur.

stantur. Quid jam dicemus de Auro, quod omnis antiquitas pro medicinæ universalis sacro agnovit & hucusque posteris commendatum reliquit? Id nimirum omnes jam dictorum, nec non aliorum simplicium facultates æmulari & exprimere, imò æquare, nec hoc solum, sed multis modis quoque superare, ut mox patebit.

Præterea, cum fons quasi & scaturigo plerumque morborum sit una intemperies, quid obstat cur non eorundem propulsandorum statui possit unicum auxilium, atque hoc temperatissimum, quale est Aurum? Ipsum licet elementatū sit ex quaternario numero, æqualitamen lance librata sunt omnia sua Elementa: Nulla est unius redundantia; nullus defectus alterius; nulla repugnantia in omnibus. Terra Elementum proportionatur æqualitati Aquæ, Aëris & Ignis: Aer commensuratur Aquæ, Igni & Terræ: Ignis similiter, Aquæ, Aëri ac Terræ. Unde fit ut corpus perfectè anatyzatum dicatur: quia unum Elementum non prævalet alteri, nec unum resolvitur sine alio: sed quodlibet docet alterū præliari contra ignis pugnam: (ut loquitur Lullius) atque hinc est, quod furiosam flammam non pertimescat Aurum, verum stabiliter in igne perseveret absq; diminutione. Ex hac Elementorum proportionatâ mixturâ, resultate temperamentum in mediocritate summa dispositum: Unde Baconus: Aurum, inquit, est mediū inter quatuor qualitates. Cum

*It.
Ratione
Auri.*

*Epist. 100
114 de Art
11 Cl.*

igitur in Auro ex Dei decreto sit tanta adæquatio & temperamentum subtile, hoc in primis qualitatibus primò relucet: ideoque adversatur calido, frigido, humido, ac sicco inordinato, refrænans has intemperies & paulatim vincens eas, reducensque tandem ad verum temperamentum. Et sic custoditur inviolatum Hipp. illud Oraculum: Contraria contrarijs remedio sint: Mediocritas enim omni extremo contrariatur, veluti & unum extremum alteri. Quod in Physicis & Ethicis locum habet: hinc liberalitas tenacitati & prodigalitati, ut virtus mediavitijs extremis adversatur; & fortitudo temeritati & timiditati.

*Tertia
Ratio.*

*De locis
affectus
lib. 5.
cap. 3.*

Tertia succedit ratio ad temperiem corporis humani spectans; Mors (inquit Gal;) semper ad immodicas sequitur Cordis intemperantias: Et morbi similiter. Simul enim cum Corde omnes vitiantur partes (ut loquitur ille.) Consideremus itaque Aristocratiam corporis humani, quomodo Cor præsideat aut imperet suo calore & spiritu vitali reliquis membris & visceribus: Consideremus similiter quo pacto intemperies à membris cæteris communicatur Cordi, unde hoc languet, & per consequens, individuum interit. Jam verò, si temperies ab Auro imprimatur Cordi, unde hoc restauratur, reliqua membra & viscera hoc sentiunt, indeque robur & vires recuperant. Hinc Medicus Dogmaticus dextro oculo ad vires ægri refo-cillandas respicere debet. Si enim illas semel
adeo

adeò neglexerit, ut collabascant, postea frustra remedium adhibebit. Rectè igitur monuit ille qui dicit: Primum in medico est, ut Cor benè roboret: postea ut morbum strenuè aggrediatur.

At quomodo(inquies)Aurum adeò durum *Objectione* in substantia,& stomacho humano indigestibile,ad Cor penetrabit, suisque viribus illud restaurabit,cum saltem Cor ex spiritibus claris, copiosis & temperatis roboretur; hi autem ex bono sanguine generentur, ad quem Aurum fit ineptum?

Respondeo: Multi observârunt,quædam *Responsio* contingere ex occultis naturæ proprietatibus, quorum causam manifestam nos homines exprimere non possumus: ut videmus in Magnetica vi attractiva ferri,& ad polum mundi se dirigente,innumerisque alijs: & tale quid fortè in Auro corroborante Cor humanum fieri,ut ejus rei causa certissima tradi nequeat. Interim de viribus Auro ascriptis nullus dubitare potest,qui tot classicorum auctorum monumenta legerit,tàm veterum,quàm recentiorum: quemadmodum in priori nostro Tractatu satis abundè,capite primo,eorum testimonia in medium attulimus,quæ suo loco videnda & consideranda sunt. Unius Arnaldi de Villa nova excellentissimi, & Philosophi & Medici, de Auro hîc producam: qui libro de Conservanda Juventute & retardanda senectute, capite secundo: *Et est sciendum* (inquit) *quòd innovatio &*

confortatio cutis fit cum potatione aqua Auri puris-
simi propriè. Ipsa namque Alopeciam curat & Ty-
riam, & transmutat corpus humanum, syncerat &
innovat ipsum, & virtus multarum rerum approxi-
mat huic operationi: Sed ipsa est, quæ prædictum
miraculum facit, & qua non corrumpitur, & com-
plexioni humana est conveniens, & neque calefacit,
neq; infrigidat, neque humectat, neque desiccatur, imò
est omni temperamento temperata, omnemq; rem
excedit in temperantia & perennitate, quam habet.
Etiam subvenit stomacho frigido, timorosos facit
audaces, Cardiacos confortat, valet contra Melan-
cholicam & Alopeciam, & calorem naturalem con-
fortat & temperat: nec est res aliqua quæ stare pos-
sit loco ejus: & virtus ejus in sua manifestatur sub-
stantia, quia est in ea caliditas, ideo clarificat; & in
ea est magna temperantia, ideo magnum tempera-
mentum efficit super omnem rem; & quia est poren-
nitas, ideo conservat corpus humanum: & in ea est
assimilatio complexioni humana, & ideo incorpo-
ratur, si præparetur ut decet, & in ejus præparatione
est totū secretū, quod sapientes propter invidiā oc-
cultaverunt. Confirmat autē & syncerat Cordis sub-
stantiam, & sua puritatis impressione omnem deji-
cit impuritatem ab eo, & tuetur illud, & clarificat
spirituum substantiā, & movet sanguinem ad cutim,
& inducit pulchritudinē juvenilem abstersione levi.

Hæc ille, & multò plura de Auri dotibus
eximijs. Quòd si mihi quid in hac difficil-
lima quæstione, (quomodo Aurum Cor cor-
roboret, & tot præterea propulset morbos) vi-
deatur

deatur, liberè dicendum sit absque præjudicio, id faciam, ita ut cuilibet sua opinio reservetur ad libitum : Aurum esse inter omnia corpora mixta temperatissimum in qualitatibus omnibus elementorum, nullum est nubium : hoc est, haberi in auro humiditatem caliditati, & siccitatem frigiditati conjunctam, illam ut agentem & prævalentem, hanc ut patientem, & quietam : Unde Aurum non solum quid quasi incorruptibile in Aqua, Igne, Aëre & Terra, ac terrena æternitatis imago existat, sed etiam Cordi humano maxime conveniat, quod ex sanguine calido & humido spiritus vitales, per motum systoles & diastoles fabricat : Temperies autem illa in Auro duplex statui potest, una Arithmetica, atque hæc æquationem facit omniū qualitatum, quam retinet Aurum, dum in suâ corpulentâ substantiâ remanet, non solum in potabilitatem. Secundum hanc, Aurum operari non nihil, credibile est ; cum tot medici vires Auri in hac suâ crassitie etiam manentis adeò extollant, ut Aurum ignitum extinguant in liquoribus ; aut foliatum, aut limatum cum conservis propinent ægrotis ad vires refocillandas. Atque hæc temperies in Auro est in materiâ & formâ : hoc est, tam in patientibus quam agentibus ejus Elementis. Unde cum forma majorem operandi vim habeat, & nobiliora Auri elementa complectatur, nempe ignem & aërem, unde caliditas & humiditas quasi vinculo naturæ hu-

F 4

mana

manæ amicissimo vinciuntur ; Hinc Aurum manens in suâ corpulentâ crassitie minus viri-um exerere potest, quàm si rareseat, solvatur, & in sua componentia Elementa reducatur, hoc est, potabile fiat. Tum enim prædominantur virtutes agentes, formales, igneæ & aëreæ, quæ suâ proprietate spiritibus corporis humani, ipsique cordi aggregatæ, hoc mirâ suâ facultate reficiunt, illosque gratâ similitudine restaurant & augmentant : quæ temperies Geometrica dici potest, utpote, in quâ prævaleat proportionalis qualitas cordi humano amica, & complexionata, calida humiditas, seu humida caliditas. Quid ? quòd radicale humidum, in quod calor innatus agit in corpore humano absque intermissione (ut flamma lampadis in oleum) idque consumit, hac Auri temperie Geometrica ex parte restitui possit, atque sic senectus ad tempus prohiberi ? Hinc est quòd Auro easdem vires assignant ; quod Arnoldus Villanovan. innumerique alij demonstrant. Verùm obijciat aliquis instando, Si Aurum est exactè temperatum, nullam actionem in humano corpore, exerere poterit, cum actio omnis à prædominante qualitate procedat, æquatæ autem qualitates mutuis vinculis coërceantur. Ad quod dicendum, quòd medici suadent eo tempore, quo morbi intemperies etiamdum incognita est, temperatis utendum esse, quæ nulli qualitati manifestè nocere, sed omnibus ex æquo convenire queant. Quòd si hoc cum ratione medi-

Obiectio,

*Responsio
ad Objectionem.*

ci,

ei, & utilitate ægrotantis fiat, multò rationabilius & utilius erit, propinare medicamentum non solum temperatum in qualitatibus, sed ita in eis excellens, & firmatum, ut à nullo contrario oppugnari, aut simili dissolvi possit: quemadmodum in omnibus vegetabilibus temperatis contingit, ceu patet in Manne per se quidem temperata, in biliosa autem natura, aut stomacho calidiori faciliè bilescente, & calorem præternaturalem augente. Tale quid in Auro temperato non verendum est, quippe quod suam temperiem in ignibus fortissimis invictam conservet, ejusque Ideam, ceu radium subtilem, Cordi transmittat contemperando. Sive itaque dicamus, juxta Hippocratis decretum, Contraria contrarijs tolli, ad Morbum ejusque causam & Remedij qualitatem; sive Similia similibus conservari, ad vires Ægri seu Cordis corroboracionem respiciendo, Aurum utroque modo convenientissimum morbis erit remedium, præsertim si ad potabilitatem per solutionem Philosophicam redactum sit.

Datur quoque universalis medicina ex consideratione naturæ ægri seu affectus contra naturam. Nam si morbus validus, quasi onus, incumbat ægro, vires autem imbecilliores ei portando ad metam non sufficiant, quid hinc agendum? An non potius refocillandæ vires, ut persistent & evincant onus, quàm ut onus tentetur abjici, & pereant vires? Unde patet omnem ægritudinem viribus confirmatis evinci

F 5.

posse

*Quarta
Ratio
respectu
ægræ*

posse à naturâ, quæ sola est morborum medicatrix & victrix, non pharmacum. Quod in multis peregrinantibus usu venit, id quoque similiter in ægrotis. Non licet illis semper sarcinam detrahère, ut pascas, sed pastum præbere poteris, ut perdurent. Hic nunquam morbus abigitur inconsultis viribus, sed vires reponuntur sæpe ad morbi decrementum. Huc spectat illud Arnaldi. *Hoc egerunt olim veteres quidam medici. Eorum unica intentio fuit vigorare naturam: quæ alleviata & vigorata perficit omnia ut expedit. Ita nunquam subvertebant hominem. Cum Cordialibus igitur nunquam desinas operari.*

*Lib. de
simplicibus.*

*Quinta
vatis.*

Quintò, cum constet plerosque in corpore humano morbos ex obstructione viscosæ, pituitosæ aut mucilaginosæ materiæ fieri, quæ non separata sit à valis suæ concoctionis, sive ob imbecillitatem innatam aut supervenientem; hinc separatâ hac & discussâ, obstructionem tolli, morbum profligari, & symptomata cessare animadvertimus. Ex ejusmodi enim obstructionibus, varia genera febrium, ut ardentium, putridarum, hecticarum & malignarum, exoriri solent: Imò tam calidi quàm frigidi morbi seu symptomata, quibus etsi magno cum juvamento interdum adhibeantur remedia ex vegetabilibus petita; tamen cum plerumque sint momentanea & non satis efficacia; aut, si hoc, nimis tamen corpus commoventia & raro sine noxa, vix unquam, cum temperie, simplicitate & jucunditate quæ requiritur: Hinc ijs omnibus anteferri debet, quod

quod sit temperatissimum & æqualitati corporis humani proximum. Hoc n. nec frigore suo nocebit partib. aut affectibus frigidis, nec calore calidis; sed omnibus ex æquo, ab obstructione liberando, prodesse poterit. Causam adimi oportet (ex consilio Galeni) propriâ cujusq; naturæ inventa cōtrarietate; si ab obstructione ita est affectum corpus ægrotum, hac reclusa. Huic consilio acquiescendū est nobis in tali passu, & referendæ fores clausæ. Ita placidum, insequitur refrigerium in calidis, collapsi spiritus refocillantur, & sanitas in propinquo est. Idem statuendum de morbis frigidis, seu à frigida causa excitatis, *Cum sanguis steterit* (inquit Hippocrates) *atque cum eo spiritus, in frigidationes sunt, Vertigines, Aphonia, Capitis gravitates, & Convulsiones, quibus succedunt Paralepsia, & Epilepsia, qui affectus sunt frigidi.* Quid multis? Constat satis affectus varios, maximeque inter se discrepantes, imò planè contrarios, ab unicâ illâ obstruente impuritate originem trahere. Unde igitur irrepererunt isti tot morbi, eadem remedia eorum intrent, & per eadem sequantur retrò vestigia. Materia hîc obstruens cum sit in omnibus, sublatâ hac in quolibet affectu, hic ipse tollitur. Expedias (inquam) hanc materiam ac dissipas, aperias naturæ meatus, ut spiritibus pateat aditus per sua organica vasa, ita sequitur virium, & per consequens sanitatis restauratio. Verum ex jam dictis difficultas alia suboritur, quomodo nimirum humores adeò copiosi non

*Meth.
Med.*

*De victu
ratione.*

Obiectio.

non

Responsio

nonnunquam existentes in humanis corporibus, inde possint ejici medicamento, quod non evacuet ut solent cathartica per vias communes, sed saltem corroboret vires aut Cor refo-cillet? Respondeo. In multis morbis (fateor) esse copiosos humores, causas & continentes seu proximas & antecedentes, quæ nisi excernantur suis locis & temporibus, vix sperata sanitas consequetur. Quocirca si tum clementi quodam evacuativo adjuvetur natura ægri & dicti medicamenti universalis, eò melius & citius virium corroboratio & morbi propulsio contingeret. Verùm si hoc non fiat, & hujus rei ratio per se consideretur, nihilominus Natura viam sibi inveniet melius, quàm ipse medicus, qui saltem adiutor & minister Naturæ est, non magister. Nam in singulis Morbis, quò Natura evacuationem instituit, eodem & medicus eam dirigere tenetur, dummodò sit critica & non symptomatica ex imbecillitate, & circumstantijs morbi conveniens. Possem quidem hoc loco rationes plures alias non parvi momenti pro demonstratione hujus partis adducere: verùm cum illæ vel sub hæcenus relatis comprehendantur, vel ab alijs antehac allatæ sint ad simile propositum, nos illis hic brevitatis gratia supersedebimus, & saltem unicam ex placitis Raymundi Lullij acutissimi Philosophi adhuc proferemus: qui in Theorica sui Testamenti, Cap. 32. *Benedictus* (inquit) *sit Deus gloriosus omnipotens, qui humano generi dedit intellectum ad*

*Ratio
fuit a
placit. R.
Lul.*

CON-

conjungendum & integrandum particularitates confusas totius Medicina cum universalitate reali, per quam remanebunt rectificata omnino. Et ideo fili monemus te, si desideras esse perfectus Medicus, non ponas te complacentia particularitatum medicina, quia confuse sunt & non hodie integra. Natura enim eas pati non potest propter confusionem nimiam, sed complacere in unica medicina, quia non est nisi una sanativa totius malitia, pravitatis & infirmitatis, & confortativa spiritualium virtutum, &c. & paulo post. Qui multas & plures particularitates sciet ad universalitatem reducere, inter alios erit melior. In particularitatibus sunt virtutes confuse, & in universalitatibus sunt reales virtutes in unum congregata, & excitata, sicut totius Natura cursus manifestat, & est Medicinarum medicina. Et qui talem habet medicinam donum Dei habet, quia thesaurus, est incomparabilis. Hæc ille. Quibus licet arcanum Philosophicum intellexerit, satis tamen demonstrat, esse medicinam universalem in rerum natura; quæ, sive ab Auro propagetur, sive Aurum ipsa propaget, perinde est. Imò, ipsum Lullium in innumeris suorum operum locis de auro manifestissime loqui, licet interdum de tincturâ intermiscet, quilibet animadvertere potest. Sic libro de medicinâ secretissimâ docet modum extrahendi quintam Essentiam ab auro. Et scias, inquit postea, fili mi, quòd eodem modo, quo extraxisti & separasti & depurasti quintam essentiam ab auro, etiam ab omnibus alijs separare

rare debes suprà notatis mineralibus, &c. Et in libro Mercuriorum dat aquam Auri sanis cum diversis mixturis, cum vino, phlegmaticis: cum brodio carnis, melancholicis: & sic in alijs. Accipe (inquit) de aqua Auri ad quantitatem medij cochlearis, & erunt securi ab omni ægritudine, & rectificati contra qualitatem temporis. Similiter infirmis administrat eandem aquam Auri diversis modis in omnibus morbis. Hæc & his similia in Auro latentes vires manifestissimè demonstrant humanæ naturæ amicissimas: quas asseruisse, & medicinam universalem esse, indeque peti, pro prima hujus Tractatus parte declaranda nobis hîc sufficiat.

DE SECUNDA PARTE.

MACTENUS adductis rationibus pro medicina Universali, nonnullis ingenio mitiori præditis, & doctrinâ, satisfecisse instituto nostro videmur, cum ipsi per se suæque naturâ inquisitioni summi arcani insistant, aut alios insistere quamplurimos animadvertant: verùm permulti id persuaderi sibi haud patientur, etiam si persuaderemus, utpote suo nutû ab his & similibus naturæ & artis secretis abhorrentes, quibus nihil dixisse aut scripsisse præsumimur. Utrique, & hi & illi perne-
gabant

gabunt hanc nostram Auri præparationem esse veram aut veritati propinquam, hoc est, nostrum Aurum potabile non esse illud decantatum medicamentum universale, ad omnes languores corporis humani tollendos accommodum. His duplici modo responsum velim : primò, Ratione, idque breviter. Secundò, Experimento, idque copiosius. Omnis enim veritas & cognitio his duobus tanquam criterijs & fulcris innititur, quibus detractis illa corrui, confirmatis stabilitur.

Quoad rationem, in Tractatu nostro priori, cap. 4. 5. & 6. pro hac veritate satis adduximus, quod suo loco lustretur : Nihilominus hic considerari velim, multas esse vias ad unam sylvam ac diversa media ad eundem finem. Sunt qui ad summam medicinam aspirant per Mineralia aut imperfecta Metalla, alij per vegetabilia aut Salia, nonnulli per Animalium rejeeta aut partes; quibus sua inquisitio placeat, quousq; libeat. Mihi curæ fuit & est in Auro naturæ satis noto, Magnalia recondita perscrutari & indagare: è quibus quantum consecuti sumus, experientia ipsa attestetur. Scribant invidi & oblatrantes, ut velint, in suis centonibus contra me, Aurum non Aurum; hoc certo certius est, Aurum à me, in non aurum, sed Auro centies preciosius medicamentum redactum esse. Est enim Aurum instar regis alicujus domus, quæ non solum extrinsecus omni apparatu fastuoso splendet, ut desiderium sui per-
lustrandi

Iustrandi penè omnibus naturæ contemplationi deditis, relinquat ; sed & intrinsecus abundantissimo remediorum penu scatet, ad quam tamen paucissimis aditus pateat. Hujus Gazophylacij, etsi non omnes dotes, quæ innumera-biles sunt, æstimare possim : tamen haud pau-cas, neutiquam aspernandas, in eo animadverti, quæ suo honore ut dignissimæ, sic de illis ma-gno illi Regi, Deo, qui has Naturæ fores nos pulsare jubet, gratiæ pro meritis reddendæ sunt. Quotusquisque ex mille inquirentibus huic si-mile reperit arcanum ? Quis non in cortice durissimo semper hæsit ? ut ad nucleum aure-um liquorem rarissimè pervenerit ? Verùm ad rem.

Ratio I.

Nullum est dubium, quin illa medicina, quæ fit ex Auro naturæ (ut Arnaldus de Villa nova hoc extollit) soluto absque ullis corrosivis in- substantiam melleam & medicinalem, potabi-lem, & solubilem in omni liquore, sit præstan-tissima, Aurumque potabile verum & genui-num dicendum & habendum. Sed hæc nostra talis est, ut jam antè alibi demonstravimus, & ex sequentibus patebit. Ergo est verum Aurum Potabile. Major patet ex consensu omnium, quicumque aliquid memoriæ de Auro potabili tradiderunt. Minor constat ex nostro Tractatu edito, & ipsa nostra practica non privata solum sed publica : non semel, sed sæpius repetita cum suis signis demonstrativis in opere apparenti-bus : Menstruum quod primo fuerat in formâ
aquæ

aquæ claræ tingitur in rubicundissimum colorem : abstracto menstruo mellea relinquitur substantia, decantata à Philosophis. Nihil celeri præter Menstrualem illam aquam. In aqua est totum scire & secretū (ut loquitur Lullius.) Si verò quis inferat : si hoc est verum illud quæsitum Aurū potabile, cur id communicas alijs? huic respondeo à contrario sensu. Quia est, ideò communico : Illud non communicabile, solum suo Authori prodesse poterit, aut potissimum. Hoc quia innumeris hominibus ad sanitatem præstitit emolumentum, an minus preciosum? Sol quia lucet omnibus visibilis, an indignior planeta Mercurio, qui rarissimè in conspectum hominum procedit, radijs solaribus tectus? Neutiquam opinor : licet rarissimum carissimum in mundo plerumque habeatur.

Ratio. 2.

Ad hæc, Illa medicina quæ Auri potabilis veros & indubitatos effectus re ipsa comprobat & præstat, pro eo debet haberi, cum materia & forma aliàs id declararunt : sed hæc nostra medicina effectus præclarissimos, solo auro potabili dignos, jam pridè edidit : Ergo pro vero auro potabili haberi debet. Ab effectu n. ad causam firmissimum ducitur argumentum, & e contra. In sacris, Propheta magnus ab effectis judicabatur. Sic Elias, Elisa & Apostoli resuscitaverunt mortuos ad exemplum Christi Salvatoris : cujus doctrinam illi prævi, hi sequaces attestati sunt, unâ virtute divinâ. In artibus ita se quoque res habet : imò in naturæ & artis operibus.

G

Ita

Ita Aurum potabile ex suis genuinis viribus, quas antehac satis copiose ex alijs auctoribus in priori nostro tractatu congestimus, dignoscitur. Minor argumenti exemplis sequentibus patefiet.

Rat. 3.

Ratio tertia desumi poterit ex mirifico operationis modo circa hoc aurum potabile contingente: Quicunq; aurum naturæ solvit, ut reduci nequeat in aurum, & in formâ ruberrima per Alembicum evehere potest, absque ullo dubio fecit inde aurum potabile medicinale, & hominum sanitati maximè conferens. Verùm hoc ipsum ego ex Dei gratia non semel, sed multoties præstiti. Ergo Aurum potabile indubitatum feci. Connexio majoris propositionis inde constat, quia aurum manens in suâ duritie & compositione, non potest dici solutū, ideoq; nec medicinale, sed manet aurum ut prius: & e contra, solutum fit novarum virium, cum forma agens in auro à materiâ suâ non ita refrenetur, sed liberè operetur in corpus humanum. Sic si auri substantia in rubro colore ascendat in Alembicum, maximè eam medicinalem & tenuissimam esse convincit: quòd partes aëriæ & igneæ prævaleant terrestribus & aqueis, easque evehant unitas. Minor patet ab experientiâ meâ, quam toties feci, cujus, si opus sit, testes oculatos quamplurimos nominare, & inter eos, medicos eruditissimos producere possem. Verùm ut Avicenna, in libro de Anima, triplicem probandi modum instituit, nempe sophisticum, dialecticum,

dialecticum, & visionis : ita ego duplici hic ero contentus : nempe Dialectico, de quo hactenus : & visionis seu experientiæ ocularis, de quo nunc agemus.

EXPERIMENTA ET TESTIMONIA EX INNUME- RIS PAUCA, SELECTA, QUIBUS huius auri potabilis miræ virtutes in morbo- rum curatione felicissimè convincun- tur & veluti ad oculum de- monstrantur.

VIRI magnifici, clarissimi, & humanissimi, quorum literas ad me aliundè missas hîc in apertam lucem prolaturus, vel alias, quorum testimonia, aut morborum, curationes pro rei necessitate declarandâ producturus sum, hisce protestor & significatum volo vobis, quorum interest, me non hoc in cuiusquam contumeliam, sed potius honorem, honorificamque memoriam, imprimis veritatis laborantis gratiam facturum; cui, & mihi, ut tantum concedere velitis, etiam atque etiam rogo. Præterea non existimo ququam veltrûm id ægrè laturum, si non ordinem aut locum dignitatis seu præminentia cuiq; debitum assignem, cum tale quid in ejus-
G 2 modi

modi ſcriptionibus difficulter fieri poſſe, nec à quoquam præciſe factum animadvertam. Vobis nunquam non ad honeſtiſſima quæque officia, ut haſtenus, inveniar promptiſſimus.

TESTIMONIA TRANS-
MARINA.

AURI POTABILIS
EX ANGLIA DELATI, ET SA-
CRÆ CÆSARÆ MAIESTATI OBLATI
uſum, duplici felicis ſucceſſus ratio-
ne commendatum.,
approbo.

PRIMÒ quidem quod Juveni-
cuidam, robuſto aliàs, verùm tunc
febre incluſo, Maligna que, cum
delirio vexato, pondere unius un-
ciæ hoc aurum Potabile propina-
rum, vermes quatuor oblongos, teretes, eoſque
vivos, ipſo dormiente per os prolicuerit: Et ab
eo tempore ab omni febre, Congelatione &
Delirio immunem reddiderit; cùm tamen an-
tea multa pertentata fuerint: & per quatuor
ſeptimanas non ſine vitæ pericu-
lo graviter decubu-
iſſet.

Fuit

Fuit insuper hoc Auro Potabili adjutus, Vir quidam robustus, verum febre Quartana (quæ illum circa autumnum invaserat, per totam hyemem) ita fractus, ut vires deficere viderentur, & Hydrops præ foribus esset. Is post multas reiteratas evacuationes, assumptâ hujus auri potabilis uncia, in Cardui Benedicti aquâ, in tantam prorupit sudoris copiam, quantum me aut vidisse, aut ab alijs audivisse non memini. Præterquàm enim quòd spontaneus erat & copiosus, ut duabus personis abstergendo illo negotium facesseret, perduravit etiam per tres dies junctis noctibus. Omnium autem mirabilissimum, quòd tantum abest virum illum triduo sudore & triduanâ inedia viribus defecisse, quantum observatum est, illum ipsum hac spontaneâ naturali quæ evacuatione, horatim robustiorem, firmiorem & alacriorem reditum; & finitis his diebus, omninò sanitati restitutum fuisse attestor ego.

IO. ATHMESTETT, IN PUBEN-
heimb & Weyer. Med. D. Sacræ
Cæsareæ Majestati à Cura.

G 3

Reve-

Reverende Domine. Cum legerim veram
 vestram assertionem de summâ illâ me-
 dicinâ, auro potabili, audiverimque ra-
 rissimos & mirificos effectus ejus à Do-
 mino Rosse Majestate ejus Legato : Dn. N.
 Drury & M. Stafforde, nec non à diversis alijs
 Nobilibus & Generosis, qui supremæ huic ele-
 ctioni & Coronationi Francofurti interfue-
 runt : non potui nec volui omittere, quin visita-
 rem vos hisce paucis lineis, officiosè orans, ut
 pro satisfactione pretij, possim fieri particeps
 hujus tam magni doni à Deo dati. Et cum per-
 ceperim ex literis Dn. H. Carye, quòd quatuor
 uncia hujus summæ medicinæ vaneant viginti
 solidis, rogavi hunc Generosum ut exponeret
 quatuor libras sterlingenses, quo libram unam
 ejus haberem; quam si obtinuerò ex vestris ma-
 nibus, unâ cum dosi, modo & tempore exhiben-
 di (Nam non lubens aberrarem contrarius
 vestræ experientiæ) ego perpetuum vobis adstri-
 ctum & obligatum me agnoscam. De his offi-
 ciosè vos rogo propter communia studia,
 ne hac meâ petitione fru-
 ster, &c.

CASSELLIS IN HASSIA.

II. Julij. 1612.

*Vester, licet incognitus, tamen aman-
 tissi. amicus Jacobus Mosanus Med.*

R^{es}pe-

Reverende vir salutem, &c. Gratissimè accepi tuum Potabile aurum. Non sum eo aliquando usus, nisi urgenti maximâ necessitate, & deficientibus alijs quibuscunque remedijs. Expertus sum ejusdem vires, in vomitu extremo : in Palpitatione Cordis : in dysenteriâ malignâ & contagiosa : in suffocatione & epilepsiâ matricis : in dolore colico. Quib. in morbis omnib. (frustrâ prius tentatis alijs auxilijs, tam internis, quam externis) unica dosis istius medicinæ tantopere prævaluit, ut ægroti illi omnes assumptâ medicinâ, veluti paucissimis in horis pristinæ sanitati restituti fuerint. Insuper unum quidē experimentum feci in melancholiâ hypochondriacâ inveteratâ : sed non simili cum successu ut in prioribus morbis. Attamen (ut ingenuè fatear) mirum in modum confortatus est ægrotus ille, &c.

Deus te incolumem diu servet. Vale.

SLEUSINGEN. 24 SEPTEMB. 1612.

Tui semper amantiss. Ja. Mosanus
Med. D. Landgra. de Hassia
Med.

Reverende D. Antoni, aut me immemorem,
 aut ingratum existimare possis, per varia tua
 in me collocata officia, &c. Vestrum illud
 aurum potabile est admirabile medicamentum
 in plurimis ægritudinibus. Dedi id in princi-
 pio paroxismi Podagrici, unde ex superorto se-
 mel sudore, omnis dolor & afflictio cessavit, &
 patiens incepit ambulare. In Dysenteria, in epi-
 lepsiâ, in vermibus Infantum: in morbillis &
 Variolis: in nimio menstruorum fluxu: in o-
 mnibus ferè Matricis affectibus præstantissi-
 mum est remedium. Sinas omnes illos, qui con-
 trâ id scripserint, loqui vane & nihil ad propo-
 situm. Hoc concedatur eis, quòd multa legerint,
 & scripserint doctè: verùm nihil ad medicinam
 vestram refutandam. Quicquid ego ejus expe-
 rientia, licet exigua, fecerim, sufficere posset ad
 demonstrandam eorum vanitatem. His
 commendatum me vobis
 velim, &c.

Vestri amantiſſ. amicus
Ja. Mosanus.

CASSELLIS HASSIÆ AD ME-
 missum, Anno 1614. 16. August.

AS

SE

Verum

Verum ut viri omnibus doctrina & virtutum numeris absoluti, Dn. Doctoris Jacobi Mosani jam memorati, Medici illustrissimi Principis, Hassie Landgravij, experientissimi relationem per literas mihi factam & magis declararem & testatam faciam: opera pretium futurum opinor, si hic cujusdam viri generosi Angli, in Germania tum morantis, de hac ipsa re significationem clariorem apponam. Nomen hujus est Alexander Oldfelde, qui Anno 1613. 22. Julij, ad Nobilem virum Dn. Richardum Nortonum Equitem Auzate Militie literas transmisit, ab ipso mihi communicatas: in quibus inter cetera hac habentur verba:

Rem unam ferè oblivione præterjissem; Concedas ut ejus relationem faciam. Nam verissimū est, quod cōmorans Halæ. 28. die Maji, obviam factus sim Landgravij Hassiæ Doctori medico, qui loquitur Anglicè admodum benè. Nam consecutus est omnes suos gradus Oxoniæ. Inter conferendum cum eo de medicinalibus interrogavit, num ego agnoscerem Doctorem Antonium. Respondi, me de eo audivisse, Tum ille: Cum de ejus auro potabili intellexissem, & quòd excellens esset medicamentum, tūm ad ipsum misi ut probarem: Cumq; allatum esset, primum, quod feci, experimentum fuit in virgine quadam ætatis 21. annorum, quæ valdè vexata fuerat Morbo caduco. A quo tempore nunquam in eundem collapsa est, & jam annus atq; eo amplius intercessit. Dederat illi unciam unam pro vice, ac

eo die quo propinavit, undecies in paroxysmum inciderat : & prout antè dixi, hucusque nunquam. Dederat quoque infanti, ætatis non supra quatuor menses, qui eodem affectu valdè vexabatur, & contulit illi præsentissimè. Insuper dederat cuidam, fluxu sanguinis ægrotanti, unde in tantam maciem redactus fuerat, ut nemo cogitasset illum vires unquam recuperaturum. Propinavit similiter illi unciam integram pro vice, idque semel, & è vestigio sanitati restitutus est, optimeque se habuit. Dederat quoque mulieri puerperæ quæ fuerat extremè imbecillis à fluxu dysenterico, quem nulla medicina sistere valeret, præterquam hoc, quod, quamprimum accepisset, sane reddita est. Hæc ille retulit bonâ suâ fide, & optabat ut D. Antonius propior viveret, quò satis de eo medicamento habere posset ad suos usus.

Permagna quædam negotia nondum expedita, mihi diuturnum imposuere silentium. Aurum tuum Potabile, quod in usus meos proprios ex Angliâ mecū huc asportaveram, dum liberaliùs hic multis impertior, ad summam ejus inopiam redactus sum. Quam tamen æquiori animo fero, quòd mirabiles ejus effectus in multis expertus sim. Baroni à Griessa duo erant filij, uterq; exanthematis seu variolis laborabat. Candidus illi impertior: sed censuere medici nil profuturum in tanto vitæ discrimine. Ita natus major eo non gustato, fa-

tis concessit. Alteri autem annos. 17. nato de vita similiter periclitanti, cochleam unum aut alterum porrexerunt, qui vivit & valet. Pater ipse similiter ægrotans assumpsit, & convaluit ilicò. Alios nobiles & Generosos mitto quàm plures. Adeò liberalis extiti de meâ illâ copiâ, ut jam ferè eam expendorim. Per multi optant, ut haberem tantam ejus quantitatem quò pro precio suo habere possent. Quapropter aut per quosdam nostratium mercatorum proximis Nundinis Francofurtum migrantium, aut per quendam fidelem in comitatu Illustrissimi Comitum Palatini, aut Domine Elizabethæ, mittas mihi magnam quantitatem trium illorum generum, addito precio, &c.

VIENNÆ AUSTRIÆ dabam

3. Feb. Anno. 1612.

Steph. Lesieur.

DOMESTICA TESTI-

MONIA.

Tardius equidem, quàm institueram (doctoriss. Franciscè) ad te rescribo. neque certe par esse judicavi, ut in re tanti momenti, sine multiplici ejus experientia prius factâ, sententiam meam interponerem, cum sit experimentum sapè fallax, ut rectè monuit summus ille medicorum antesignanus Hipp. Sed nunc tandem paucis, explicabo virtutem & præ-

& præstantiam tuæ medicinæ. Et primum quidem, quod feci, experimentum fuit in propriâ meâ filiâ annorum circiter sedecim; quæ per biduum continuis vomitionibus laborabat, ingesta quæcunque rejiciens: eratq; prorsus infirmis, propter graves, quos sentiebat, cruciatus internos. Quum alia medicamenta frustra, & irritò successu tentaveram, ad tuam medicinam, tanquam ad sacram anchoram, confugiebam; Quam cum hausisset, retinuit, & parùm dormivit: sed post duas horas, semel & simul multum evomit, & postea rectè se habuit.

Secundum fuit in magnifico viro Guilhelmo Samuel Milite: qui ardenti febre correptus, æstu continuo flagrabat, noctes & dies ducebat infirmes: aderat & renum imbecillitas, & urinæ suppressio, neque per Clysteres, Purgationes, Vomitus, & sanguinis missionem (quæ omnia tentata sunt) incendium mitigari potuit: sed ingravescere morbus, erantque omnia symptomata (meo judicio) indies graviora. Suas debam ut de medicinâ tuâ haustum sumeret. Sed non potui statim persuadere, ut medicinam novam & incognitam gustaret. Tandem amicorum rogatu & morbi importunitate victus eam sumpsit: & mox secutum est placidum refrigerium, reficiebantur spiritus, confortati sunt renes, & urinam satis copiosam reddidit. Ille verò ab eo tempore nunquam cessavit hanc medicinam summis laudibus extollere: quanquam (ut ingenuè fatear) gravissimè

mo morbo diu afflictus, pristinas vires nondum perfectè recuperavit.

Tertium erat in Nobili Virgine, quæ diris convulsionibus correpta, post injectos Clysteres, & assumptam hanc medicinam convaluit.

Postremò rogatus sum, ut de hac medicinâ quicquid haberem, mitterem ad antiquam quandam matronam, jam senio & morbis confectam, quæque jam moritura videbatur. Quæ mox ab assumptâ medicinâ sensit multum levaminis, & spirituum refectionem: quanquam ut ego existimo, non poterit eam in tam perditò statu è mortis faucibus eripere. Vale vir doctiss. & me (quod pro tuâ humanitate fecisti) ama. Ego te vicissim summo amore & officio prosequor.

GAYTON E MUSÆO NOSTRO

10. Septemb. 1611.

Tui amantissimus

10. Markes.

Domine Doctor Antoni: Quamvis inter nos hætenus nulla familiaritas intercesserit: tamen cum sim testis occultatus, vestræ generalis charitatis ad totum mundū extensæ conferendo in usum humanū excellentissimâ illam quintam Essentiam ad naturæ restaurationem; hinc audacior factus, præsumo vestrum favorem propter paucula grana de eadem: quæ propter distinctas has operationes, quas vidi & animadverti.

verti in duobus meis amicis in ipso quasi momento mortis, à me adeò estimari debet, ut preciosissimo in pretio semper habeatur. Intelligas enim (si placet) esse jam integrum annum à quo veniens ad ædes fratris mei, Dn. Guilhelmi Samuelis Equitis aurati, inveni ipsum longâ ægritudine victum, & continuis dolorum torminibus ita infirmatum, ut non modò adstantes omnes ipsi timerent, sed etiam tres tum præsentis medicinæ Doctores; Conveniebant inter se, ægritudinem fuisse morbum, quem vos vocatis Scorbutum. Nullus tamen ex eis, removere aut mitigare cruciatus illos intolerabiles poterat: imò potius affligebatur magis eorum conatibus. Tandem æger ipse in memoriam revocavit, quòd quidam Magister Markes Theologus & medicus vestram illam medicinam valde approbaverat. Misit igitur ad ipsum, & me præsentem eam sumpsit. Mirum est dictu, quàm miraculose & efficaciter operata est; Nam in instanti liberavit eum à doloribus suis, qui antea videbantur intolerabiles: conciliavit somnum, quo prius destitutus erat multis diebus ac noctibus: appetitum restituit amissum: abhorrebat enim antea ab omni cibo, & (quod omnium mirabilissimum est) cum antea moverentur sedes ab assumptis eorum medicamentis, videreturq; mille mortes perferre, eò quod excoriaverant vias illas suo calore; jam postquam hanc vestrâ assumpserat, subsequutæ sunt sedes circiter quinque; quolibet de ac nocte admodum blandæ & delecta-

delectabiles. Hæc cum animadvertisset medicus quidam suus, consuluit ut ipsi ministrarentur cordialia aliqua ad subveniendum naturæ facultatibus, quæ tunc debiles erant. Verùm cum hoc suum consilium fratri meo per uxorem expositum esset, ipse omninò adversabatur: urgebat tamen medicus vehementius, ut illà ipsà nocte assumeret cordiale quid, asseverans, nil esse nisi Cornu Unicornis, lapidem Bezoardicum & his similia. Prævaluit tandem: sed insequuntur priores cruciatus, & adhuc pejores; unde secundâ jam vice & in mediâ nocte coactus fuerit mittere ad eundem Magistrum Markes, qui illum deinceps, ut antea, liberavit eodem tuo auxilio, & ab eo tempore (Deo sit gratia) benè se habuit. Hoc modo sanatum fuit corpus valde obstructum. Similiter & tantum præstitit in dissoluto morbo. Fuit enim in Comitatu Lecestrensi Nobilis vir Dn. Jo. Hunt Eques Auratus, qui morti valde propinquus erat ex dysenterico fluxu: aderat etiam & ardens febris. Ille liberatus est ab utroq; malo hoc unico remedio: Dominus D. Ashworth, qui partim viderat, partim etiam audiverat mirabiles hosce effectus, ultimâ hac elapsa æstate periculose ægrotans Oxoniæ, suum filium misit ad magistrum Markes pro portione aliqua hujus vestræ medicinæ. Ille multum metuerat, ne patrem suum non vivum in reditu inveniret: qui tamen vivit & valet, quod certè attribuo tuæ medicinæ: an ille hoc confiteatur, ignoro.

HENRICUS SKIPWITH.

MACTE VIR PROBITATE

& scientiâ singulari.

UXoris meæ frater M. Henricus Skipwith, nuper narravit mihi, quàm amicam mei mentionem coram ipso feceris. Utinam, reciproco quodam affectu significasset, quoties à me fieri mentionem tui audiverat. Attamen quomodocunq; , oportet te certiozem fieri, me perpetuò tibi devinctū duplici vinculo. Namq; in desperatâ illâ meâ ægritudine, cum& præsentibus medici, omnesq; mei familiares, vires meas ita collapsas viderent, ut deploratū me haberent; amicus quidam meus ex providentia Dei (mentionē faciens de eximijs virtutibus tui Portabilis auri) duo ejusdē accepit grana, quæ in aquæ Endiviæ cochlearibus quinq; dissolvebat, & sic mihi propinabat. Post hujus assumptionem, intra horæ unius spatiū, incredibile dictu est, quantum levaminis senserim doloris, & quantum corroborationis vitalium spirituum. Manē assumpsi, & felicem ejus operationem ad noctem usq; persensi; Per totum enim illum diem operabatur per secessum veluti meus mea desiderare posset, usque dum summa nocte illerum assisstens medicus, D. C. (postquam ego illi valedixissem & me ad requiē composuissem) redijt ad me, habens quid in extremitate culltelli, quod mihi in os intulit jam dormituriēti. Hinc cum evigilarem, reverâ sensi me relaxsum ut prius. Tum extremè desperans de meâ vitâ, vocavi (ultimâ meâ voce prout cogitabam)

tabam) uxorem meam, sollicitavi eam, ut iterum mitteret ad istum meum amicum, rogaretque ut consideraret pro suo iudicio, num non duo grana minus essent, quam ut tantam morbi malitiam superarent aut vincerent. Tri- igitur grana ejusdem essentia auri, meus ille amicus mihi ministravit postridiè, quæ subito, ut prius, mirificè meas refecerunt vires, & operabatur per inferiora ad septem integros dies, viribus quotidie crescentibus ab ipsa operatione. Tum demum valdè iratus est D. Co. eo quòd ejus consilium non amplius amplecterer. Interim librum (nescio quem) conscripsit, inhumaniter me calumnijs prosequens, & dictam medicinam despectans, quæ ex Dei providentia mihi vitam & sanitatem restituerat. Vanus ille liber suus est, & vanus jure appellandus, cum nemo sit qui de eo inquirat. At nunc tandem ad præcipuam istarum literarum intentionem accedam. Mittas obsecro per hunc meum adfinem duodecim grana tui potabilis auri sub eadem formâ prout frater meus H. Skipwith nuper à te accepit: hic tibi precium persoluet, &c. Auctor salutis Deus, qui in perpetuum te præservet, cui elargitus est eam gratiam, ad consequendum illud sanitatis restaurativum, vitæ prolongativum aurum potabile. Benè vale reverendissi. D.

UPTON. 15. FEB. 1612.

*Vester certè amicissimus amicus,
Wilhelmus Samuel.*

H

Dignissi-

Dignissime Domine, ex suasu reverendi viri D. Doctoris Hunton in his finibus satis noti, tuum requirimus uterq; consilium & iudicium, in deplorato statu cuiusdam nostri amici Equitis aurati: & petimus aliquam vestri potabilis auri portionem, cum debito administrandi modo. Generosus ille vir ætatis est circiter 80. annorum, naturâ cholicus. Infirmitas eius primam contraxit originē fortasse ex nimio sed licito coitu. Post ea in quodam suo itinere, cum vix sex miliaribus à domo suâ abesset, coactus est sepè ab equo descendere & urinam reddere; quo tempore, & subsequenter etiam diebus, unâ cum urinâ reddidit aut sanguinem, aut quid simile, nescio an semen corruptum, aut corruptæ mulieris. Inde usque adhuc utinam retinere non valet, ex imbecillitate vesicæ opinor. Præterea renum patiebatur fluxum, à quorum affectuum nullo etiamdum liber est. Expectamus idcirco à te aliquid levaminis. Pro tuis sumptibus ac consilio generosus hic vir plenè tibi satisfaciet. Egomet etiam ipse in proximo termino te visitabo, nec ingratus ero.

DATUM A TRENTO, Sep. 12. 1611.

Vestri amantiſſi. N. W. Med.

Peritiſſi.

Peritissime vir D. Antoni. Reducas in memoriam (si placet) literas ad te missas, circiter 12. Septembris scriptas. Accepimus tunc temporis à te uncias quinque tui potabilis auri, ad Dei, tui, nostrum, gloriã, laudem & utilitatem. Morbus, quo laborabam, prioribus exprimitur literis. Præter quem etiam tumorem quendam ex coxendice ad plantam pedis usque sum perpeffus, ac si esset Oedema. Sentio enim nil doloris : nescio certè an ex frigore, aut ex assiduo cubitu in illud dextrum latus contractum. Nam per 17. septimanas die ac nocte maxima ex parte lectitavi, si ita loqui liceat. Accepimus, idque ex literatissimo, tuique studiosissimo Doctore Hunton, te habere mellem medicinam seu substantiam post dissolutionem auri, auro potabili tempore priorem. Desideramus aliquam eiusdem portionem, cū administrandi usu : sex etiam auri potabilis uncias. Sentio per totum corpus doloris mitigationem, decrescit etiam paulatim tumor cruris : Sistit & gravedo & stillicidium urinz, & reliqua abièrè mala. Petijt à nobis librum tuum D. Hunton, ut alium mittas precor. Tuis studiis, & assiduis in bonis artibus conatibus sit Deus propitius. Vale.

BLYBROUGH Octob. 10. 1611.

Amicissimus tuus H. A.

H 2

Sequens

Febru
quarta-
na.

SEquens generosus, Secretarius Nobilissimi viri
Comitis Southamptonie, cujus ad me episto-
lam hinc cito, laboravit diu febre Quartana.
Inquã cum ipsi medicus vir doctissimus longo
tempore medicinas administrasset, morbus autem
nec integrè profligaretur, nec vires restaurata ef-
sent, suavit ipse medicus ille ut meo auro potabili u-
teretur. Quod factum, nec sine fructu, ideoq; post ad
me proportionem aliã scripsit in hunc modum:

Domine, tantum semolumenti ex vestro
auro potabili sensi, uti plus ejus nunc desiderẽ.
Nam certò affirmare possum, quòd multum vi-
rium acquisiverim ab eo tempore, quo id as-
sumpsi, & recuperarim spiritus supra modum
absumptos, ex importunitate morbi. Portio
mea nondum omnino exhausta est: sed pluscu-
lum habeo in alijs locis remotis, &c.

EX ÆDIBUS SOUTHAMTON,
26. Novemb. 1612.

Vestri amantiſſi. amicus,
Thomas Risley.

Domine D. Rogo, tantum mihi officij
præstes, ut pro viginti his solidis de præ-
stantissimã illã Quintã Essentiã mittas.
Nam prout tibi narrabam, unũ solum-
modò ex illis vitris ad meum proprium refer-
vavi usum: & hoc etiam quidam ex intimis me-

is amicis à me obtinuit : adeò ut vix unicum jam mihi supersit granum. D. Brianus Cave Eques auratus violentâ febre correptus fuit : ille post sumptionem hujus medicinæ, unû solummodò paroxysmum sustinuerat, & deinceps perfectè sanatus est. Et quidam ex meis servis ardentissimâ febrî correptus fuit : quem cum domum redirem, moribundum inveni. Propinavi ei de hac medicinâ, paulò ante proximum, quæ copiosissimos excitavit sudores : & post duas repetitas vices (Deo sit laus) perfectè sanatus est, &c.

LOWGHBURROW DIE
Sancti Mathæi. 1612.

Firmissimus tibi amicus, H. Skipwith.

DOmne, paucis post tuum discessum horis, D. Lewknar huc aduenit ad D. meum Episcopum Wintoniensem. Et cum post cœnam Dn. Episcopus relationem habuit quandam de viribus & effectu tui potabilis auri, D. Lewknar ad hæc respondens ait, quòd die Saturni proximè jam elapso, adueniens ego ad Cowdrie, generosam quandam fœminam inveni jam morituram : loquela ipsius fuit amissa, nec præsentem aliquem agnovit. Huic per vim Cochlear unum potabilis auri in os infudi. Illa protinus convulsiones quasdam per-

H 3

pesta

peffa est per duas integras horas : tunc repeto cochlear unum , & sudor non exiguus invasit : tertiâ vice post duas horas repeto , & in somnû suavem incidit. Evigilans autem dixit : Detis mihi plus de eodem : postea autem optimè quievit per integram noctem. Sequenti autem die ego ad illam iveram spectatum quid ageretur : & inveni eam comedentem de pullastro. Hæc retulit D. Lewknar corum D. Episcopi fratre, Stevardo Juris Civilis Doctore, filio D. Epif. meipso,etalij.

WALTHAM 15. Augusti. 1612.

Tua felicit. studioff. Tho. Webbes.

Hic ipse D. Lewknar, cuius sit mentio in prædictâ epistolâ, postea misit ad meipsum epistolam, expetens plus de eodem auro, potabili. Viderat autem hic vir doctiss. jam antè huius medicina mirabiles virtutes in nuru suâ, filii sui uxore Epileptica; de qua re jam antè ad me scripserat, quemadmodum partem eius epistola prima nostro Tractatui appendicis vice adiunximus; unde absque dubio, multi ex inimicis meis ipsiusque veritatis, eum valdè accusarunt, quemadmodum ex sequenti eius epistola ad me missâ videre licet, quæ sic incipit:

D. Antoni, ego amarissimè taxatus sum, ideò, quòd testimonium dederim de bono illo successu.

successu vestri potabilis auri ; quod tamen omnino me detertere nequit: Scio ego pro certo aurum potabile ritè confectum (ad quod paucissimi pervenerunt) summarum esse virium. Sit quomodocunq; sit, credo equidem vestrum esse valde bonum ; experientia hoc edocuit. Mittas igitur ad me uncias duas per hunc meum cognatum , & scribes ad me an prævaleat in mensibus movendis, &c.

Pro certo tibi polliceor, quandiu eventum videro bonum, Collegium totum non me aversum : ita similiter nec ulla amicitia , adulatio aut lucrum inducet me unquam , ut approbem periculosam ullam aut incertam medicinam, &c.

TUUS GEORGIUS LEWKAR.

NUllum est mihi dubium (optime affinis) quin gratum tibi fuerit , de effectu tui potabilis auri aliquid audire. Quædam mea vicina, uxor Ro. Downinge de vitâ periclitabatur post longam & diuturnam ægitudinem (preces enim in Ecclesia pro eâ habite fuerunt) ego ac meus filius Barnerus à meridie ad eam accessimus: aderant etiam ex vicinis plurimi : Inter quos medicus quidam, qui præsentibus nobis propinavit ægrotanti potionem quandam. Illa autem protinus eam evomit: Tum maritus eius nobis affirmavit , quòd intra mensis integri spatium ne Cochlearis vnins quantitatem de quacunq; re assumpisset, quin

H 4

cam

eam similiter evomuiſſet. Hinc filius meus valde me ſollicitabat, ut darem ei de potabili tuo auro cochlear unum. Non aſſentior, tamen, cum pro mortuâ omnino haberetur, atque idcirco medicinæ fidem (fortasſe) detraheret, ac mihimet ipſi foret opprobrium, nihilominus importunitate victus, dedi cochlear unū, quod retinuit, præter noſtrum omnium expectationem. Nec ita multò poſt, calor quidam naturalis ſparſim per totum corpus fuſus eſt, ubi antea præ frigore ſemimortua videretur. Tum, de cereviſiu cum Mace & cruſta panis incoctâ unâ cum cochleari veſtrę medicinæ obtulerūt, quod ſimiliter ipſa hauſit, & poſt mediam horam cochlearia aliquot de eadem cereviſia abſq; medicinâ ebibit, ac digeſſit totum. Tercio die poſt, miſimus ad eam ſervum noſtrum, cui illa nunciavit ſe comediſſe majorem pulli partem, & ſperare ſe venturâ ad nos poſt paucos dies, &c. Scias inſuper quod quidam M. Boswel Concionator de Parochia de Saffron Walden in Comitatu Eſſexiæ, ſeriò mecū egerit pro unciâ unâ potabilis auri: uxor enim ejus ex longâ ægitudine deplorata eſt habira. Illa autem ex uniſâ illâ unciâ tantū levaminis ſenſit, ut deinceps ad te miſerit pro majori ejusdē quantitate: quā cum accepiſſet à te, remiſit ad me meam unciam, & magnas gratias, &c.

COWLING 23. Die Maij, An. 1671.

*Veſtriceriſe amantiſſimus cognatus,
Tho. Wulrydge. (Juſticiarius eſt
in Comitatu Eſſexia.)*

A B honorabili & Nobili Domino Praside Eboracensis, Domino Sheffeld, sequens Epistola missa est ad Magistrum Edwardum Smyth, Iurisconsultum in le Temple.

M. Smyth salutem, &c. Meus Dominus petit, ut quamprimum ad Doctorem Antonium eas, et ab eo impetres, ut mittat ad Dominum meum per hunc Nuncium (idque quò celtius eò melius) Essentiæ auri, & Tincturæ auri, utriusque eandem proportionem quam nuper ab eo acceperat meus Dominus. Multa facit ejusdem experimenta Dn. meus, idque optimo cum successu, ad honorem Doctoris Antonij, & medicinæ suæ approbationem, &c.

EBORA. Septemb. 30. Ann. 1613.

Semper tuus. Georg. Wetherye.

RELATIO FACTA PER ME ELIAM HOLMES EX MANDATO DOMINI MEI Edmundi Shefeilde Baronis, Do- mini Præsidentis Ebo- racensis.

Xor Joannis Goulbrough servitoris mei Domini, in Mense Augusto decubuit ægra per aliquot dies, antequam de eo Domino quid innovuit: Missus tandem ego ad eam, invenio languida m, & miserè decumbentem.

H 5

Involun-

Involuntarium & continuum patiebatur fluxū: incendio magno flagrabat: venter, oculi, ac reliqua corporis membra valdè intumuerunt: prorsus insomnis fuerat per 4. integros dies ac totidem noctes: deficiebant adeò vires, ut seipsam movere in lecto non valeret, nisi aliorum ope juvaretur. Verba quæ proferebat, vix quicquam ex astantibus licet propinquis audire potuerat. Propinavi ei ex jussu Dni. mei, de auro potabili cochlear unum. Nullum autem eius effectum per horam quasi unam animadvertere potueram: tamdiu enim cum eâ manseram. Postea (ut mihi ab astantibus nunciatum est deinceps) ægrotans eructabat aliquoties, & tandem materiam quandam aquosam è stomacho rejecit. Revertor ad illam eodem die, circa vesperam, & repeto proportionem priorem, mox somnus invasit, quietus, sed non diu durans. Tunc, aliquantulum sentiens levaminis, loquuta est, inquiens: M. Holmes, quid hoc est, quod meus Dominus ad me misit? Nam, Deo sit laus, valdè refocillantur mihi spiritus, & dolores mitigantur. Ex corde igitur pro meo Domino precabor. Obdormivit etiam illa eadem ipsa nocte per duas integras horas: Manè iterum adveniens tertium propino cochlear, unde parum evomuit: alui tamen fluxus nondum cessaverat: frigore enim correpta fuit ab incuria custodiæ, unde dolores acres invasere, & tanta virium dejectio, ut operam & oleum (quod dicitur) me amisisse omne existimaverim. Sed
Deus

Deus nobis adfuit, cui placuit huic benedicere medicinæ. Nam post 4. aut 5. alia assumpta cochlearia, ventris cessavit fluxus, recuperantur aliquæ vires, adeò ut erigere se in lecto valeret & cibum capere: post alia tria deinceps cochlearia passa est ut vestiretur, & si quis parum sustineret eam, valebat per cameram hinc inde deambulare. Assumpserat illa in toto cochlearia 13. Tum demum agnoscebat se optimè sanitati restitutam fuisse, egitque Deo gratias: mihi autem sic locuta est: lam quæso labori tuo ulterius parcas, &c.

Thomas Taylor, quidam ex servis æconomi præcedenti anno, circa idem anni tempus, malignissimâ febris correptus fuit & durante diu. Etiam si enim vir valdè robustus esset, ita tamen debilitatus fuit ex violentia febris, ut vix se sustinere potuerit aut erectus incedere: appetitus etiam ita fuit prostratus, ut per longum tempus nullum admitteret nutrimentum. Sæpè quoque, ac si furiosus esset, è lecto noctu surgens in terram procubuit, ibidem manens donec removeretur ab aliquo fortè interveniente. Hoc anno in eundem inciderat morbum ex omnibus indicijs ac circumstantijs. Primus paroxysmus per sex horas perduravit, cum cordis dolore accerrimo, ita ut exclamaret violenter. Meus Dominus non permisit ut aliquid ei daretur in hoc paroxismo. Sequenti die, eadem supervenere symptomata: tum Dominus me misit ad ipsum, cui

*Febris
maligna.*

dedi cochlear unum : post hanc assumptam medicinam , rejecit per vomitum sæpius repetitum materiam pessimam : Cessante vomitione, dedi illi aliud cochlear , & superdormivit. Paroxismus etiam mitior evasit , & per tres solummodò perduravit horas. Tertio Paroxismo adveniente dedi aliud cochlear , & intra quartam horæ partem evomuit : deinde dedi aliud, & exiguo tempore post iterum vomuit : tertiâ vice dedi cochlear , & hinc ad sedes urgebatur, quibus dum vacaret, evomuit copiosam materiam, atque hæc fuit pessima, diversis coloribus mixta & mucilaginosa. Post hunc vomitum, dedi iterum cochlear in eodem Paroxismo , & superdormivit, neque ullum in posterum sensit Paroxysmum, &c.

*Febris
Cōtinua
& malis
gna.*

Alius in nostris ædibus servus , nomine Henricus Kickinson , quotidianâ febris superiori illi non absimili affligebatur : Acerrimus dolor omnes suos occupaverat artus , imprimis autem ipsa ossa , unde ad tantâ imbecillitatē redactus erat, ut ne tactum alicuius perferre potuerit. Ex huius febris malignitate tantâ , quasi ad insaniam redactus est, cum amissione & loquelæ , & agnitionis cujusquam. Ad eam imbecillitatem est redactus, ut de morte omnes cogitarent qui eum agnoverunt.

runt. Per quatuordecim dies in hoc statu perduravit. Tandem ego ad illum sum missus. Primum quod ministravi cochlear, conciliavit ei somnum, per horam unam aut circiter: expergefactus parū vomuit. Nocte eādem aliud cochlear obtuli, post quod dormivit per duas horas. Tum demum locutus est ad hunc modum: An non ulterius adhuc accessurus est ad me M. Holmes, & huiusmodi alia protulit, clarè demonstrans se plurimum boni accepisse ex eo quod dederam, Deoque gratias hinc egit. Totum quod ei dederam ad undecim cochlearia accessit. Ille (adjuvante Deo) sensim emendatus est, & tandem convaluit.

Multos alios huc adducere possem, quibus præsentaneum auxilium hoc remedium præstitit: Inter hos, Domini mei liberos, tam masculos quā fœmellas, qui varijs affecti morbis, sapissimè sunt sanitati restituti hoc unico remedio. Etiam ipse meus Dominus solet ejus ex usu præcavere sæpenumero calculum. Tuetur etiam sanitatem ex eo integram; & Domina mea etiam multum inde levaminis in pervicacissimis affectibus est experta.

D Enique de meipso hoc confiteri liceat. Ego aut vertigine, aut graviore fortasse morbo sum vexatus. Sæpius enim in anno cū perfectè sanus esse videor, loquelam

*Paralyfis
& super
partium.*

loquelam meam subito amiſſam ſentio, idque per ſpaciũ mediæ horæ; poſteà, capitis dolorem accerrimum: tum ſtupor quidam primo plerumque impetu labia & linguam invadit; poſt ad manus descendit, easque extendit ad modum Paralyſeos, tum ad pedes uſq; descendit. Per totum hoc tempus capitis dolore affligor: Vomendi etiam deſiderio teneor, ſed vomere nequeo, antequam hoc paroxiſmo per ſex horas aut circiter detentus fuero: tum demum vomere incipio, cum difficultate tamen. Poſt duas autem aut tres vomitiones meliusculè me habeo: Vix reſpirare valeo, dum in hunc modum affligor, nec loqui, nec intelligere, nec audire, quid dicatur? Tandem in ſomnum incido, & poſt reualeſco. Sed non mox perfectè ſanus evado: imò, non niſi poſt ſeptimanam integram. Deo ita viſum fuit, ut Londini in Menſe Decembri, 1613. cum præſens eſſet meus Dominus, ſubitò ſenſerim, ex viſu meo paulatim tunc deſiciente, ex capitis dolore conſueto, appropinquare paroxiſmum mei affectus. Precabar igitur veniam à meo Domino, quia non valebam negotia eius expedire quibus eram intentus. Ipſe mihi præcepit, ut mox aſſumerem de potabili auro; in meâ enim fuit ſemper cuſtodia. Ego autem efficacius mixturam feci quàm ſolitus ſum, & tunc aſſumſi. Poſt quartam horæ partem confortati ſunt ſpiritus ac ſenſus: & frigiditytas, quæ me tum invaſerat ut alijs temporibus, in temperiem eſt redacta. Multi quoque
ſtatus

status discutiebantur, tam per superiora, quam etiam inferiora. Desiderium quoque vomendi habui, ac etiam dormiendi: verum meus Dominus concedere hoc noluit, sed in ambulatione me detineri iussit. Intra horam autem optime reconvalui, nisi quod caput parum adhuc doleret: Verum (Deo habeo gratiam) in usitatum paroxysmum non incidi. Adhæc, solutam mihi fecit alvum, cum solito modo sim magnopere constipatus. Hoc mihi semper incumbit malum; verum ab eo tempore persisto sanus. Annus autem præterijt integer. Hæc omnia, si necessitas postulaverit, juramento attestari sum paratus. Hic subsisto.

*Vester amicus Elias Holmes,
dilecti Domini cubicularius.*

FEB. 4. 1614.

Non possum intermittere quin hoc loco Reverendissimi, pietate, doctrinâ & virtute ornatissimi Domini, Domini Thoma Bilsoni Episcopi Wintoniensis dignissimi, Patroni mei honoratissimi mentionem cum debita reverentia faciam; qui prout est vir authenticus & fide dignissimus, hujus nostri auripotentis, à Deo ipsi inditas vires & efficaciam apud omnes, summos & Magnates prædicat & attestatur: & si necessitas postula-

fulaverit, vel ipsi Regia domui & familiaribus verè attestari poterit, quomodo non solum ipsemet in afflicta sui corporis valetudine (dum continuis circa Biblia sacra unà cum aliis ex Hebraico in Anglicum sermonem translata conferenda maceraretur laboribus) sed etiam alii innumeri ex gratiosa sua charitatis communicatione per aurum potabile nostrum optima sanitati sint restituti: Cuius honoratissimi viri, cum ipse sua viva voce plus auctoritatis desideranti prestare possit, quàm ego eius ad me literarum recensione, scriptis missas attestaciones hinc lubens praterco, contentus paucorum, ex multis, commemoratione, & testimoniis, quibus reverendissimus dictus Dñus Episcopus in summis necessitatibus & periculosis morbis liberaliter id cōmunicavit, & post effectus ejusdem breviter annotari voluit, ut sequitur.

Mandatum accepi à Domino Episc. ut diligentius inquirerem de ijs, qui in hoc Comitatu de diversis morbis conquerentes, sanitati pristinæ sunt restituti per aurum potabile datum eis ab Episcopo, in deploratâ suâ valetudine, aliis remedijs frustra prius tentatis. Ego cum paucis solummodò adhuc convenire potui, vicinis (videlicet) nostris. Alij autem quamplures sunt, qui remotius à nobis habitant: quos, ut commodè potero, in posterum cōveniam. Melius, ut spero, ero instructus, ubi tu huc ad nos proximè adveneris, quod brevi futurum spero.

WALTHAM EPISCOPI

Novemb. ultimo. 1612.

Tuus semper Anth. Langford Secretarius Dni. Epis. Winson.

Reverende vir D. Antoni, licet tibi penitus ignota sim; tamen cum divina providentia te nobilis scientiæ peritum, præcipuam causam constituit deperditæ meæ valetudinis restaurandæ; nolui silentio præterire, quantoperè sim devincta honoratissimo Domino Episcopo Wintoniensi, qui ex suâ bonitate ac favore usitato, gratis mihi elargitus est de auro tuo potabili, debili meo ac infirmo corpori valde amicabili. Peto igitur ut de eadem medicinâ à te impetrem, cum id totum, quod habueram, sit erogatum. Operationem ejus invenio blandam ac mitem supra alia omnia. quæcunq; medicinalia. Temperatum quendam sudorem promovet, humorum malignitatem mitigans ac solvens. Quantoperè ego id æstimem, hæc mea epistola erit pignoris vice. Obnixè eum rogo, à cujus imperscrutabili potentiâ tanta processit virtus, ut tuis inceptis faveat & benedicat. Cujus gratiæ te commendo, &c.

*Bene tibi exoptans Lucia Jervoice uxor
D. Tho. Jervoice, Equitis aurati.*

Quotidiana febris per integram septimanam me invaserat, cujus duo paroxysmi adeò vehementer me excruciarunt, ut de vitâ periclitarer. Tū ego in tertij paroxysmi medio æstu, de auro potabili cochlear unum assumpsi, & intra quadrantem horæ gravissimi

*Febris
quotidianæ.*

vissimi mei dolores cessarunt, qui antea sunt soliti, per tres aut quatuor horas me affligere: Calor etiam post horam unam omnino remisit, & optimè me habui. Sequenti die expectatus febris circuitus per totum illud diem non reversus est: nocte tamen me graviter afflixit: accepi igitur, ut prius, potabilis auri cochlear unum, quod, ut prius, operabatur: sudorem etiam promovebat, & sic ex gratia divinâ à febre liber evasi.

Alexander Olsfelde.

*Febris
Continua*

Domine, de ægritudine mei filij hoc tibi sit notum. Quotidianus fuit illius morbus: Cum frigore semper incepit veluti febrili, quod tamen eum non diu detinuit: mox ardore admodum vehementi flagrare est solitus, qui per tres aut quatuor horas perdurabat: interrim vomitu crebro corripitur. In hunc modum indies per integrum mensem & eo amplius excruciatu est. Post varia frustra tentata, accepit tandem potabile aurum, idque in initio ipsius paroxysmi: quod prima vice vomitum compescuit, & ardoris vehementiam sedavit. Hoc repetijt per tres aut quatuor sequentes dies, unde sensim decrevit paroxysmus, atque ita eum penitus reliquit.

DURLAY, 10. JANUARIJ. 1612.

*Franciscus Fortescue
Armiger.*

SEQUE

SEQUITUR BREVIS
COLLECTIO ET RELATIO
QUORUNDAM PAUCORUM IN HOC
comitatu Southamptoniæ; quibus in suis ægri-
tudinibus aurum potab. opem præstitit, ex
ore eorum verè relata coram me
Antho. Langforde.

THOMAS Wheeler de Wal-
tham colonus, annos natus 67. no-
va quadam & incognita, sed tunc
temporis usitata ægritudine (ex
qua plurimi moriebantur) per in-
tegrum mensem detentus fuit, atq; adeò de vitâ
periclitabatur, ut publicæ preces in Ecclesiâ fue-
rint habitæ, & Campanæ sonitus bis editus. Ille
in deplorato hoc statu, Potabilis auri portiu-
culam quandam accepit, atq; ilicò aliquid sen-
sit levaminis, sudavit etiam per horam unam
aut alteram : deinde, acceptâ aliâ portione, su-
perdormivit quasi per horam : tertiâ vice acce-
pit, & per vomitum rejecit humorum copiam.
Postea autem sensibiliter veluti per gradus re-
stituta est sanitas, quâ, Deo sit gratia, perfectissi-
mè adhuc gaudet, & diu frui poterit, licet ad-
modum provectæ sit ætatis.

*Morbno
malignis
moris.*

*Febris
Continua
ardens.*

Edmundus Laurentius de Waltham, vir generosus, ætatis 36. annorum ardenti febre continuâ spacio duorum dierum ac nocturnum absq; intermissione vexatus est. Accepit cochlear unum aut paulo minus potab. Auri, ac post mediam horam melius se habuit calore evanescente, & corpus ejus sensim in pristinam temperiem redijt: atque in hunc modum brevi tempore sanitatem recuperavit.

---

*Febris
acuta, ar
dens.*

EGidius Ethericke de eodem Colonus, natus 40. annos, acuta ac ardenti febre per octo dies ac noctes detentus fuit: quo toto tempore nec dormire nec quiescere potuit. Huic datum fuit auri potab. cochlear unum, & postea sub vesperam aliud cochlear, unde dormivit eadem nocte per duas horas: proximâ nocte assumens eandem quantitatem, totam dormivit noctem, atque ita sanus evasit.

---

*Febris
quotidian
na.*

Guilielmus Hills ibidem habitans Colonus, annorum 55. in quotidianâ febre quintum sustinuerat paroxysmum. Appropinquante autem sexto, assumpsit cochlear unum de auro potab. quod frigidum anticipavit paroxysmum, & conciliavit ipsi sudorem; & post tantundem denuo acceptum, primò bonum vomitum, postea tres movebat sedes: dein dormivit, quod non fecerat per quinque præcedentes dies ac noctes; & sic sanatus est.

Iohannes

Johannes Walter Colonus, 40. annorum, in quinto paroxismo tertianæ febris, accepit cochlear unum de potab. auro, unde intra horam unam paroxismus illum reliquit, nec rediit amplius.

Febris tertiana.

Idem Johannes testatur, quòd postquam ipsemet curatus fuerat, duo adhuc cochlearia potabilis auri apud se habuerat. Ea dedit puellæ cuidam in Parochia de Hambledon, annorum 14. quæ ex tertianâ decubuerat per quadrantem anni, & magnoperè languebat: sanata est etiam ista per duo illa cochlearia.

Febris tertiana.

Henicus Hindle de Waltham, annorum 47. per quinque dies continuos, absque intermissione ullâ, continuâ febris correptus fuit. Ille nec edere nec bibere quicquam valebat quod non evomeret. Post quintam exacerbationem sesquicochlear de potab. auro accepit, quod retinuit, & induxit ipsi sudorem quendam continuè per quatuor horas: tum denuo tantundem assumpsit, & per tres ulteriùs horas sudavit: postea surrexit è lecto, & evomuit pintam unam viscosi & crassi phlegmatis. Et post duas horas de carne vitulinâ comederat, quam etiam optimè retinuit & digessit. Sequenti etiam die foras egressus est, & brevi tempore pristinam sanitatem recuperavit, quâ adhuc fruitur.

Febris continua.

*Cordis
dolor.*

Johannes Cole de Waltham, Mercator, annorum 43. gravissimo cordis dolore afflictus, per spacium trium dierum infomnis erat, nec ulum alimentum sumpserat: undè adeò infirmis viribus evasit, ut de vita periclitaretur. Huic propinarunt astantes de auro potabili, nesciente ipso quid egerint: intra horam unam aliud etiam cochlear; & paulò post tertium, unde sudor continuatus est, & in spacio duorum dierum perfectæ sanitati est restitutus.

Personæ omnes inferius notatæ, acceperunt quoque in perduto suo statu, aurum potabile à Domino Episcopo: verum cum ijs nondum locutus sum: Nihilominus certum est eos optimè curatos à periculosis morbis.

Robertus Moore, Clericus, & Magister in artibus, nova feбри laborans.

Hamme generosus in eadem.

Uxor Magistri Arnewood in foresto habitans in eadem.

Uxor Magistri Cotton de Mansione, quæ vocatur Roche-Courte.

Uxor Johannis Hawkeswoorth de Waltham ex chronico morbo, quo diu laboraverat.

Richardus Pecham.

Senex vietus & veterinosus quidam, nomine Tho. Beale, ætatis centum annorum, sanatus, & etiam dum superstes.

Edwar.

*Edwardus Searle generosus de Corhampton,
in nova febris, de quâ diu antè decubuerat.
Nicolaus Prior.*

Hilicque descripta & posita literarum testimonia, cum saltem pro exemplis, & non omnium singularium enumeratione habenda sint; intelligenti & candido Lectori satisfactura non dubito. Nec verò velim lectoris benevoli patientiâ lubens abuti: alias possem his longè plura & prolixiora producere: cum constet, per totam Angliam vix esse Comitatum, aut ditionem aliquam, unde nō pro meo hoc auro potabili impetrando, & diversis nobilibus & generosis viris in suis necessitatibus conferendo, missum sit: quod, ut satis evincere liceret, omnibus profuit, nulli obfuit unquam, ita, ut Fato Divino suus attribatur locus, cui non medicus nec medicina humana, at solum cœlestis medicari poterit. Adhuc quilibet ingenuè consideret, quòd non mei instituti fuerit, (ut nec est Dogmatici medici, nisi certas ob causas) à quoquam feliciter hoc auro potabili curato testimonium curationis expetere. Nunc autem in sequentibus brevem offero annotationem personarum quarundam & agritudinum, quibus hac nostra medicina presentaneam opem, post Deum, prestitit. Non tamen in Centurias redigam: paucissimis contentus exo. Nec nostri est propositi, Curationum à me publicè habitarum in conspicuis locis, mentionem facere, nec circumstantias hic adicere, idq; ob causas peculiares. Saltem insignia quadam quasi obiter ingeram, veluti in sequentibus apparebit.

UT quo major est Solis splendor, eò umbræ à corporibus solidis & opacis projectæ, sunt evidentiores; sic quò illustrior ex rebus benè ac fideliter peractis gloria consequitur, eò manifestiores invidiæ stimulos experitur. Quod uti verum est in omni hujus vitæ tractatione sive negotio, ita inprimis in curationibus meis locum obtinet. His, Livor ille nulli parcens, & calumnia veritatis inimica, in initio quidem pro posse & more suo resistenterunt: Sed nunc, nolentes volentes à Temporis filiâ, quæ est Veritas, victi ex Dei nutu succumbunt. Ut autem ingenuus Lector eò melius hujus medicamenti innoxias virtutes perspiciat (præsertim si à malevolis aliter quàm optimè, de eo quid supponere incitetur) unam aut alteram ab invidis arreptam ansam aut occasionem me falso calumniandi, proponam, & breviter explicabo.

Quidam in hoc regno nobili ortus prospiâ, Nobilissimus Eques auratus Adolphus Carye, cum in morbifica quædam symptomata incidisset, atque id eò medicum famâ clarissimum ad se accersivisset, acceptis ex ejus præscripto medicamentis, inter quæ & purgativum, non saltem primas venas, sed validè satis evacuans, paulò post exanthematis laborare visus est. Quorum eruptio, cum (ut arbitror) nimis fortè revellendi vi à medicamento

Exanthemata.

mento

mento purgante impedita fuisset, & fortè incuriâ, nescio quâ, factum, ut variolæ, nec copiosè satis effluerent, & quæ comparuere, retrocederent. Undè æger in præsentissimum vitæ periculum inciderat, adeò ut omnes adstantes de ejus salute desperarent. Missum est igitur ad ægri fratrem, uti secum solitos medicos mox adduceret. Verum cum ille neutrum domi offendisset, atque hinc ob fratris desperatum casum valdè mæstus, mihi obviam fortè fortunâ in viâ factus esset, me ad se vocatum rogat, ut secum ad fratrem decumbentem contenderem : Quod, cum medicorum ipsi addictorum nomina audivissem, ipse detrectavi, præsertim cum ante hoc tempus, dictum Dominum nec de facie, nec aliàs familiariter de nomine novissem. Ad quæ ille respondit, Sese, qui me ex amici cujusdam curatione optimè noverat, optare, & poscere, ut in tam honesto proposito sibi adessem : Cui cum morem gererem, ad ægrum accedens sub noctem, inveni ipsum omninò in pessimo vitæ statu, delirantem & furibundum, absque quiete ac somno. Disparuerunt omino exanthemata, & venenum cor strenuè adoritur. Ministravi ei de hac meâ medicinâ cochlear unum : quo assumpto, mox quievit, & aspectu mitiori visus, in somnum levem incidit. Post horam unam, adhuc tantundem ei ingessi : unde se bene habere, & vires majores, confortatis spiritibus, recepisse ipsemet contestatus est, & amplius superdormivit. Sudor etiâ

naturalis per totum corpus se manifestavit, atque iterum, quod optimum signum erat, exanthemata dicta apparuerunt. Ego per integram illam noctem ipsi adfui, & per intervalla debita repeto medicinam, nunc meracius per se, nunc dilutius in brodio aut alio liquore. Mane proximo, cum unus ex ejus medicis accederet, ac me præsentem animadverteret, occasionem hinc aucupatus, acriter in me invehitur, quod apud suum ægrotum adessem: Cui responsum, Me ab iisdem ægro proximis adductum etiam invitum, à quibus alij medici rogati fuerant, & fortè majoribus precibus. Tantum abfuit, ut jam dicti medici in salutem ægri, quem videbant nunc in bono statu, mecum consultarent, & conjunctis operis Curationem prosequerentur, uti etiam non quieverint antequam me ablegassent, licet contra ægri & astantium voluntatem. Qualem invenerim hunc ægrum superius dixi: qualem reliqueram apparet similiter. Quid refrigerantis, aut adstringentis sirupi, electuarij aut alterius medicinæ per totum illum diem administratum fuerat, omnino nescio: Hoc tamen scio, quod sequenti nocte in eadem relapsus est symptomata, quæ prius: fortasse verò ex defectu prioris Alexiterij, quod validè satis per superiorem integram noctem, repetitis vicibus assumptum, materiam morbificam protrusit foras: jam autem, omnino intermissum est. Satiùs fuisset, venenum quod supererat, eadem quâ prius arte extirpasse

traspasse radicitus. Nam absque dubio reliquæ
erant. Regurgitantibus igitur iisdem exanthe-
matis à superficie ad centrum, seu ab exteriori-
bus sui partibus versus Cor, eadem symptoma-
ta & mala apparere necessum fuit, quæ prius.
Recidivæ hujusmodi periculosissimæ sunt, ubi-
cunque ægris accidere solent, quales huic No-
bili viro Domino patienti lethales contige-
runt. Quod cum dicti medici, in quorum ma-
nibus & curâ moriebatur, vidissent, unus eo-
rum in Aulâ Regiâ suâ quasi innocentia, meæ
autem culpæ commissæ præconem agens, mor-
tem ipsius proclamavit. Nec hoc solum, sed me
coram Collegio medicorum Londinensium,
detulit, ac citatum iniquissimè accusavit: Ubi
cum testes, meæ legitimæ & innocuæ actio-
nis satis locupletes producerem, nempe quatu-
or ex servis adstantibus Domini demortui, qui
uno ore attestati sunt, me ad dictum suum Do-
minum, in extremis jacentem, desperatum, &
delirio jam præoccupatum, cum variolæ dispa-
ruerant, accessisse, eiq; post aurum potabile no-
cte per vices à me ministratum, sensum mi-
orem, quietem & symptomatum omnium remis-
sionem, nec non variolarum eruptionem copi-
osam apparuisse: undè in bonâ temperie fuerit.
Sequenti verò die, cum, me excluso, dicti medi-
ci suas mixturas illi propinassent, omnia in de-
terius adeò conversa esse; ut mors subsequuta,
sit. Ac insuper Regia Majestas huic actui
meo coram Collegio transigendo quatuor no-
biles

biles & honore conspicuos viros, nempe duos dicti Adolphi fratres, Dnm. Henricum & Dnm. Philippum Carye, Equites auratos; Dominum Knevet Baronem, & Dnm. Guil helmum Godolphin Equitem, deputasset, ijque rem omnem velut acta esset, quomodo ego cum acceperim (nempe in extremitate mortis) & reliquerim (in bonâ temperie) illi verò eundem à me acceperint (in statu optimo) & reliquerint (in ipsa morte) Regiæ Majestati detulerunt; in quem Regia Majestas culpam ejus necis injecerit, satis constat. Adhæc cum dicti demortui duo fratres adhuc superstites sint, possunt, prout tantos viros omni exœptione majores (qui nihil in mei gratiam nec alicujus odium dicturi sunt) decet, si rogantur, de hoc negotio veritatem dicere. Insuper ratio ipsa convincit, quòd à nocentibus & juvantibus satis firmum deduci possit argumentum. An non medici jubent, quòd illud, quod sensibilibiter ægrum juverit, cæteris paribus, continuandum sit; quod noxium, fugiendum? Hinc equi & boves umbram petunt in æstu, cum hunc sibi nocivum, illam proficuum senserint. Juvit autem ad miraculum meum aurum potabile. Quod inde constat, quòd sensus & mens redierunt, somnus & sudor subsecuti, variolæ copiosè eruperunt. Illorum verò medicinæ quæcunque fuerant, nocuerunt; quod inde patet, quia symptomata priora funestissima redierunt, nempe delirium, variolæ retrò revulsæ disparuerunt, & mors subse-

subsecuta est: quæ ut est linea rerum, ita quoque tanquam recto lineæ ductu demonstrat, si hominis culpa commissa sit, cui imputanda. Ex his itaque circumstantijs quas oportuit me largiores recensere, cuilibet, nisi malitiosè veritati sit adversus, apparet, livorem instar aranei, ex optimis quid mali exugere, & in despectum medicamenti hujus verè aurei nil non machinari. Quod nisi adhuc quotidie à prædictis invidis reipsa fieri animadvertissem, eos (nimirum) contra conscientiam propriam & omnem virtutis respectum calumnijs falsissimis multorum aures, meam famam, & dicti medicamenti innocentiam vulnerare & onerare, hanc veræ historiæ relationem non produxissem, quâ ipsis apologeticè responsum sit.

Generosa virgo *Cecilia* Boulstred, ætatis circiter viginti annorum, Reginæ à servitio notissima, gravissimis symptomatibus affligebatur. Ad quam cum celeberrimi ex Collegio medici numero sex vocarentur, ab his omnis opera impensa in administratione medicamentorum ejusque generis, tam cordialium, quam ad morbificas causas respicientium, prout illa in Pharmacopoliis prostant, vel aliàs arte singulari parata erant. Adfuit ei assiduus vomitus, & rejectio omnium assumptorum, Cibi, Potus, & Pharmacorum, cum animi deliquio, cruciatu, ac torturâ totius corporis.

*Vomitus,
cum ani-
mi deli-
quio &
tortura
corporis.*

ris.

ris. Lugendum à multis nobilitate conspicuis spectaculum. Perferebat illa totos dies atq; noctes infomnes; unde velut à morbi magnitudine ac diuturnitate, ita & dolore cōtinuo, ac quietis fomniq; privatione miserè afflicta, viribus omnino destituta est. Ne minimum quidē liquoris seu jusculenti, aut alterius nutrimenti, apud se retinere potuit: Ventriculus ob inediam omninò contractus & sui officij oblitus videbatur. In hoc statu miserabili, cum nihil aut parum levaminis, per duos integros menses sensisset, remedijs per dictos medicos administratis, sed omnia potiùs in pejus, quàm melius, tenderent: hinc mater Generosæ hujus fœminæ à medicis præsentibus quæsivit, Anne brevi quid auxilij suæ filiæ præstare se posse sperarent? aliàs se velle me accersere. Medici itaque assumunt sibi præscriptum tempus, in quo omnem possibilem sibi operam adhibuerunt, ut me omnibus excluderent modis. Jusserunt itaque Pharmacopolam, per diem noctemque sequentem Dominae aegræ assidere, eique singulis ternis horis, quid de Cordialibus aut alijs medicamentis in os ingerere. Quo finito, cum jam sese nihil proficere animadverterent, Accersite (inquiunt) Antonium, & sit Deus ei propitius. Ad hanc igitur cum venissem, auxilio medico orbatam, & derelictam ab omnibus, Deum, obtestor, ut medicinæ huic benedictæ solitas vires largiri dignetur. Mox, consideratis omnibus, non cochlear integrum, ut communiter,

niter, imò vix quartam cochlearis partem primâ vice illi propino: quod, ut verum fatear, veluti alia omnia hæcenus, regessit magno cum sonitu & vehementiâ: paulo post, iterum tantundem præbui: quod similiter rejecit eodem conatu. Hinc tertiâ vice ministravi, cujus aliquam partem quoque rejecit, aliquam tamen retinuit, cum conflictu (ut nobis videbatur) tamen quodam. Tunc suasi ut aliquandiu respiraret, ne nimis irritaretur natura, & ut experiretur an somnum aliquem capere posset. Reposuit igitur se in dextrum latus, & supervenit somnus per integram horam satis profundus, quod præsentibus nobis omnibus manifestè satis apparuit ex stertore: & hoc omnibus valdè videbatur mirum. Expergefacta autem, meliusculè se habere confitetur. Jam quarta vice semicochlear propino, quod totum apud se retinuit. Atq; sic mihi ac plurimis adstantibus nobilissimis sæminis, curationis spes non mediocris apparuit. Neq; illa nos, ex Dei nutu, frustrata est. Nam ex consequentibus ejusdem medicamenti assumptionibus semper in quantitate majori, ejus vires, spiritibus confortatis, non solum indies auctæ fuerunt, sed & morbus evictus, symptomatibus cessantibus sensim, omnibus. In hunc modum, Deo sit laus, gravissimam hanc symptomatum catervam hoc uno benedicto auxilio repuli & extirpavi, cum malevolorum invidiâ, adstantium stupore, & amicorum gaudie maximo. Non hæc im-

posu-

posturæ aut corrosivæ virtutis signa sunt : sed
Corroborativæ & Dogmaticæ insignia.

---

*Sympto-
mata præ-
gnanti
superve-
nientia.*

UXor Nobilis Domini Francisci Leake, Equitis aurati, cum prægnans in summam, maciem corporis incidisset, ac insuper gravissimis symptomatibus ex copiosa pituitosæ materiæ collectione affligeretur, nempe spuitionis molestissimæ fluxu, vomitione præterea omnium quæ assumpserat : varijs medicamentis per totum illud tempus, ferè quinque mensium, quo in hunc modum laboravit, usa, nihil auxilij sensit omninò ; ideoque vel abortum, vel propriæ vitæ discrimen incursum se non absque causâ verita est. Hinc ex persuasione amicorum, qui nostræ medicinæ efficaciam optimè noverant, assumpsit tertio ferè mense ante partum, de auro potabili, repetitis aliquot vicibus : unde non solum vomitus & spuitio mox cessavit ; sed & ipsa toto tempore gestationis optimè se habuit, donec partu felici filiolum ediderit satis vivacem & adhuc superstitem.

UXor nobilis Domini Edwardi Barret Equitis aurati, & soror superius nominatæ Domini, laborans difficillimo partu, adeò ut obstetrices quotquot aderant, de salute tam matris, quàm fætus desperarent : ex consilio Domini cujusdam nobilis tum præsentis, aliquantulum

tulum assumpsit de auro potabili nostro : quo hausto , præter omnium adstantiũ opinionem & spem , mox liberata est fætu vivo & bene se habente. Verum quia ex naturæ imbecillitate secundina apud eam mansisset , atque hinc in idem aut maius periculum incidisse videretur , accepit denuò de eadem medicinâ , quâ secundinam feliciter eiecit , pristinæque sanitati post optimè restituta est.

*S*imiliter in aliis quamplurimis difficultate partus laborantibus , atque etiam ipso fætu mortuo in extremitate omni derelictis mirabiliter profuit : adeò ut hac in parte vix quicquam medicamenti felicius administrari possit , ex quibus exempli vice pauca sequuntur.

In difficultate partus.

UXor Josephi Pemberton in Civitate Ipswichæ , in summâ difficultate partus liberata est per potabile aurum.

UXor generosi viri , cuius nomen Horatii Palavasini , in eodem partus periculo liberata est hujus medicinæ ministerio.

UXor Thomæ Blackborne civis Londinensis , postquam per duos integros dies in partu pe-

K

tu periclitaretur, assumpta auri potabilis uncia una, qualibet (scilicet) vice ad cochlearis mensuram, tandem liberata est.

UXor Nicolai Colman habitantis in Parochiâ Sancti Bartholomei magnâ, in ipso vitæ periculo nostram imploravit opem, & nutu Dei post assumptam hanc medicinam infantem peperit, & sana evasit.

UXor Magistri Foxton Londinensis, habitans in vico Rubræ Crucis, summo in vitæ periculo fuit ex fætu mortuo: A quo, post assumptionem auri potabilis feliciter liberata est, & pristinæ sanitati restituta.

UXor Magistri Castoll generosi viri in Comitatu Essexiæ, in eodem vitæ periculo consistens, cum ex obstetricis relatione fætus per duos jam dies mortuus expelli non posset, hoc nostro auro potabili adjuta, eundem feliciter ejecit, subsequente sanitate eius integra.

UXor Magistri Harde, habitans in vico vocato, Monte Sancti Petri, à fætu mortuo liberata fuit: Quæ, cum doloribus, & alijs vehementissimis symptomatibus etiamdum afficeretur,

retur, ipsi uxor Magistri Fitzgarret Armigeri ibidem propè habitans, de auro meo potabili, quod tum penes se habuit, sequenti post partum die circiter horam nonā matutinam propinavit: unde eodem die circiter horam secundam pomeridianam alio fœtu mortuo feliciter excluso, post optimè se habuit.

UXor Magistri Johannis Bingley Receptoris pecuniæ Regiæ, fuit in discrimine vitæ ob summam partus difficultatem; Hinc matrona quædam generosa tum præsens, adferri curavit de auro potabili, quod parturienti propinavit: Atque sic eam non solum periculo liberavit, sed & in causâ fuit, quod fœtus vivus & sanus hoc medicamento feliciter in mundum sit editus.

UXor Domini Johannis Pretiman Equitis aurati, puerperam agens, feбри ardente, cū vigilijs alijsque symptomatibus, molestissimâ correpta est. Quæ cum alijs remediorum generibus uti noller, nec securè posset, desideravit solum hoc nostrum aurum potabile assumere: unde brevi perfectissimè curata est.

UXor Magistri Edmundi Kingston in Comitatu Glocestriæ, in puerperio laborans febris æstuosa, & fluxu per alvum sanguineo, eadem medicinâ à quadam generosa Dominâ, ipsi, ut & proximè præcedenti, propinatâ, felicissimè sanata est.

Simili modo uxor Christophori Blackwell de eodem Comitatu, puerpura, à febris & fluxu alvi hoc medicamento reconvaluit.

UXor Johannis Sherington mercatoris Londinensis, imprægnata, propter accidentia quædam abortum verita, idem medicamentum sumpsit, & benè suo tempore sanum factum edidit.

EX quibus apparet hoc medicamentum esse diversissimarum virtutum: nempe solum mortuû, ut aliquoties retulimus, expellere: & vivum conservare, ne ante tempus expellatur per abortum. Nec hoc solum, ut matri conveniat, sed etiam infanti recens nato, veluti patebit exemplo, quod sequitur.

UXor Magistri Richardi Browne Armigeri, habitantis in Parochiâ quæ fuit olim nigrorum

rum fratrum , gravissimo partu aliquamdiu periclitabatur , adeò ut binas obstetrices apud se haberet: Cui cum generosa quædã fœmina ex vicinis suaderet , ut de auro meo potabili assumeret , uia ex obstetricibus dixit sese habere æq; huic rei convenientia & meliora , quàm aurum potabile foret. Verum cum illarum ope , nec spes aliqua salutis appareret , dicta generosa curavit quid de auro potabili adferri , & laboranti ministrari. Hinc continuò optatissimus effectus , Deo dante , sequutus , & ægra fœtu vivo liberata est. Postridiè cum eadem vicina accederet , & inveniret infantem recens natum in gremio obstetricis , non bene dispositum , obstetrix ipsa rogavit eam , ut de eodem auro potabili aliquid huic infantulo daret: Cui cum referret vicina , an nunc vellet infanti tantillo id præbere , quod heri matri dissuasisset ? obstetrix respondit , se vidisse mirabiles effectus , quos præstitisset in matre , nec dubitare , quin eosdem in hoc infantulo absque ulla noxa præstiturum sit. Eoque dicto præbuit infanti cum lacte materno , qui & optimè inde se habuit , & sanus evasit.

S itaque cum tenellis pusionibus , qui vix lucem huius mundi hauserint , & morbificum affectum (antequàm malâ victus ratione uti potuerint) secum ex utero matris attulerint , hac medicina , ut & in puerperis , gravidis & periclitantibus in partu ,

tā mirabiliter operetur, vel hoc solo nomine dignissima esset, ut non solum in precio, sed & promptu haberetur; hoc est, ut nobiles & generosa femina ante & post partum, aurum potabile semper penes se haberent, quo sibi, & exiguis suis infantibus, quotiescunque necessitas postulaverit, in tempore succurrere possint. Cum ipsa, ut & pueruli, nulla alia fortiora, aut minus jucunda medicamenta (qua interdum vel ipsa copiā sunt onerosa) ferant aut admittant.

Dominus Ludovicus Leuknar Eques Auratus, anno 1611. correptus vehementissimis symptomatibus cum febris ardentissimā, vocavit ad se medicos duos huius Civitatis sat celebres: qui cum omnia auxiliorum genera ipsi per sex dies adhibuissent, nec febris æstum, aliaque symptomata mitigare possent; sed omnia in pejus cum eo tenderent ingravescentibus malis, ac Bubone quodam in inguinibus apparente, verissimè pestem esse contagiosam quæ tum Londini passim, nec ab eo tempore, grassata est) pronunciârunt: Ideoque cum alios multos nobiles in urbe viros visitare tenerentur, ne eos inficerent, sese ipsum ut relinquerent nolentes volētes cogi. Atq; sic dictū virū nobilē in extremis tanti morbi periculis à curā suā abdicârunt. Ad quem vocatus, licet primò luis ignarus, mox tamen ex signis præsentibus, quale genus mali esset, cognoscens, cum non relin-

quen-

Pestis.

quendum putavi: sed omni modo annitendum, ut contagium à corde revocaretur, illo corroborando præsentì quodam & satis forti remedio. Dedi itaque ei sex grana de essentiâ auri mixtâ cum auro potabili & aqua cardui, quantitatis sufficientis. Undè paulò post in sudorem incidit, qui per integram noctem, & sequentis diei permagnam partem continuò perduravit. Repeto eandem potionem sequenti nocte & diebus proximis quatuor, eâdem ferè quantitate. Atque hinc, sudore copiosissimè erumpente, nò solum febris malignitas & æstus remisit, viresq; satis constantes permanserunt; sed & Bubo, qui ad insignem magnitudinem deductus erat, indies imminutus est, & tandem evanuit, applicato saltem stiptico quodam emplastro. In hunc modum, morbus tam lethalis & cõtagiosus prius à me ex Dei gratiâ curatus fuerat, quàm vulgò cognitus. Nec jam invulgandus, nisi ipse Dominus tum optimè restitutus, de morbi sui genere, & curatione hac, apud amicos sæpe narraverat: A quo cõtagioso affectu, cum Bubone similiter complicato, anno præcedenti eiusdem Ludovici uxorem similibus auxilijs, Deo propitio, liberaveram.

Domina Edmundes vidua, circiter 78. annos nata, in aulâ regiâ, ut & præcedentes, satis nota, tribus ab hinc annis Hydropica facta, omnia patiebatur symptomata & signa quæ hoc genus affectus comitari solent:

K 4

Adfuit

*Obstri-
ctio visce-
rum hy-
dropicæ.*

Adfuit obstructio viscerum, Epatis & Lienis: hinc non solum valdè intumuit, sed & contabuit, sanguificationis officinâ oblectâ & impeditâ. Huic de auro potabili, debito modo & tempore, aliquid propinatum, per repetitas vi-ces: Unde & morbus gravissimus in ætate tam gravi propulsatus & sanitas postliminio restau-rata est, ut adhuc omnibus muniis suis obeun-dis absque ullâ difficultate apta sit, nullo alio medicamento usa, quàm nostro auro. Non au-tem hæc nobilis Domina pepercit diligentiz aut sumptui in eo assumendo, ut à tam diris af-fectibus, qui eam morti addicare viderentur, li-beraretur. Nam circiter 12. dies manè sumpsit grana tria essentiz auri cum cochleari uno li-quoris seu auri potabilis, atque tantundem ve-speri sub horam somni: Sub cibum quoque prandii & cœnæ, eiusdem liquoris absque es-sentiâ cochlear unum hausit: atque hinc sen-sim in minori quantitate: Cum enim natura sit operatrix & propulsatrix morborum, atq; hæc in profectionibus ætate non adeò firma aut ve-geta ut in juvenibus, hinc restaurativo sæpius & copiosius repetito opus se habere animadvertit ad evincendum morbum: quod nec fefellit.

*Sympto-
mata in
senectute
vata,*

Dominus Thomas Parry eques auratus, ex privato Regiæ Majestatis Concilio, ætatis annorum 77. vel circiter, hyeme jam nu-per elapsa, tussi continuâ ac violentâ, quâ nocti-bus

bus diebusque molestabatur, ad eam debilitatē redactus est, ut somno maximā ex parte noctis interrupto (quem saltem per duas primas horas cepit, post usque ad lucem tussi maceratus) non solum ad officia publicē gerenda inhabilis esset, sed quoque vix se domi viribus sustineret. Ad hunc cum accersitus venirem, eumque de auro potabili assumendo in hoc casu satis probato, præ cæteris admonerem, non solum boni consuluit hoc meum consilium, sed etiam maximè sibi salutare expertus est. Dedi autem illi manè jejuno, atque horā vnā ante prandium & cœnam de eodem auro potabili cochlear unum singulis vicibus: atque præterea singulis noctibus post somnum primum noctis (quem natura concessit per duas tantummodò horas) grana duo essentiæ auri in liquore dicto soluta. Hac essentiā sumptā, mox supervenit somnus qualibet nocte, tussi remissa, in multam lucem perdurans. His continuatis, vires quoque mirabiliter (ut ipse quoque sæpè prædicare est solitus, adhuc superstes) indies restauratæ fuerant, ut officio suo in tanta ætate, in quā tusses aliàs difficillimæ curationis habentur, satisfacere possit absque molestiā. Deo sit laus in æternum.

Quidam generosus vir, annos viginti natus, cuius nomini parcendum, ad me venit ex Comitatu non longe abhinc remoto, con-

*Gonorrhœa cum
macie corporis.*

querens, quòd noctu diuque semen sibi genitalē involuntariè deflueret : indeque summa corporis extenuatio, cutis discoloratio, cum instanti tabe oriretur. Cum verò unicus esset patris satis locupletis filius, ac ex parentum consilio quandam in matrimonium ducere teneretur, tentatis prius, quocunque potuit, auxilijs: tandem meo hoc auro potabili, tam ad vires recuperandas, & maciem tollendam, quàm fluxū cohibendum, usus est tam feliciter, ut mox ductā conjugē, corpulentus satis, & novā prole latus, post Deum, magnas mihi gratias reportarit. Sive enim hoc fluxionis genus ab intemperie renum calidā, irritatā vi expultrice, aut alijs reventivā debilitatā, sive ex aliā causā Catharrofā, phlegmaticā, aut biliosā oriatur, indeque macies, perinde est: Cū hoc uno remedio materię superfluat per urinam vel sudorem educantur, qualitates noxię eius temperie contemperentur, sanguis purificetur, spiritus vitales augeantur & venę corroborentur, unde necessariò hæc symptomata originem ducunt.

UXOR Roberti Dixon Secretarij Dni. Henrici Montegue Militis aurati, Recordatoris Londinensis, ex fætu mortuo, ardentissimā & continuā febris afflicta fuit, cum magnā symptomatum congerie. Ad quam curandam tres medici vocati omnia præsidia ex artis methodo præ-

do præscripta, quantum ipsis possibile fuerat, usurparunt. Sed quantum opis inde senferit, hinc patet, quòd ab ijsdem denegatâ manu medica, omninò derelicta fuerat. Cuius miseratione & compassione ducta nobilis quædam Matrona, Domina Tanfilde, de meo potabili auro ad illam misit, quæ tum insensilis erat. Exstantibus quidam ministravit illi in os cochlear unum, unde sudor blandus consequutus est, somnusque invasit. Post somnum rediêre sensus & loquela amissa: repetunt cochlearia interjectis vicibus. Unde ex Dei gratia omnis æstus cum cæteris afflictionibus cessarunt, & in paucissimis diebus ipsa extra omne discrimen vitæ posita videbatur. Verum cum post paucos dies, ex incuria, nimium aëris frigidiusculi hausisset, incidit in stuporem quasi Paralyticum totius corporis: Unde omnia membra refrigerata, loquela & sensus debilitati, viresque prostratæ fuerunt. Tum, eadem nobilis Domina, ipsi aurum potabile denuò propinari curavit, quo, sudore mox perfusa, profligata omni morbifica causa, sanitati optimæ sensibiliter restituta est. Eadem, cum annis sequentibus, ijsdem omnino affectibus tam calidis quàm frigidis post fætus vivos editos affligeretur, unico hoc nostro auxilio usa post Dei opê, sèper sana evasit, adhuc superstes.

Generosa virgo, filia nobilis viri Magistri Fizgaret, ætatis circiter annorum undecim, peste correpta, solummodo aurum potabile

Pestis.

tabile cum essentiâ auri accepit : atque hinc omne periculum ex Dei nutu evasit, benèque sanitati est restituta.

Nullum est dubium quin aurum hoc potabile (ut genuinum promittit) si pluribus in luis illius pestifera, omnium morborum maxime horribilis, desperatis casibus tanquam summum cordiale & alexipharmacum propinatum fuisset, eisdem salutiferum extitisset. Verùm ab eo tempore, quo hoc arcano fruor, ea non fuit hic Londini epidemia, nisi sparsim in initio huius usus, quod hoc loco monendum esse duxi.

EX relatione ipsius generosi Guilhelmi Bold de Comitatu Hamptoniæ, accepì, uxorem eius affectibus præternaturalibus quibusdam detentam malè sese habuisse per integram septimanam: Hinc cum apud reverendissi. Dominum Episcopum Wintoniensem ipse conquestus esset, sese ab eius R. Dig. accepisse auri potabilis aliquam portionem : quâ propinatâ, uxorem eius per alvi solutionem magnâ materiæ quantitatem per vices ejecisse, indeq; meliuscule habuisse. Verùm cum idem affectus rediret, nempe materia morbifica nondum satis evacuata, monuit maritus ut eodem medicamento uteretur : quod cum ipsa renueret, rogata cau-

ta causam, alvi solutionem ab auro potabili causatam, sibi molestant adeò, ut se lecto continere non posset, prætendit: Alvi autem solutione illa cessante, cum pejùs ægrotaret, persuasit illi maritus ut denuò id assumeret. Atque sic eodem auro potabili assumpto, alvi solutione clementissima subsequuta, perfectè reconvaluit.

Magister Guilhelmus Rowden, in aula regia Marshallus, septuagenarius, febris continua, cum æstu maligno tenebatur; vehementia verò symptomatum, ac prope ætatis imbecillitate victus, nullū ex adstantibus agnovit, ita ut res ad extremum devenisse cum eo videretur. Tum, ut alias sæpius, ubi nulla relinquitur spes, itur ad nos. Ego adveniens, contra spem deploratum hunc è mortis faucibus eripio. Nam post propinationem potabilis auri una cum essentia, in consuetis dosibus, vigor medicinæ morbi malignitatem evicit, vires restauravit, æstum extinxit, & materiam morbificam per debitas vias urinæ, & transpirationem cutis, non sine sudore superveniente, è corpore eduxit, sanitatemque, qua adhuc fruitur, induxit.

*Febris
maligna.*

Magister Guilhelmus Gore, Mercator trās-marinus ac primarius civis, sexagenarius
aut

*Quarta.
na febris.*

aut circiter , mensibus novem febris quartanâ conflictatus, ac post multorum pharmacorum ingestionem viribus omninò destitutus, cum omnem medicinæ consuetæ usum abhorreret, ex auditione cognitum habens , aurum potabile nostrum nec injucundum assumptu , singulare esse corroborativum, illud assumere primâ occasione voluit. Verùm ex medicorum ipsi familiarium concepta erga me invidia dissuasus, per aliquot septimanas abstinuit, donec summa necessitate tandem, nempe morbi longitudine, & vehementia, virium collapsu, & frustranea aliorum remediorum non sine fastidio adhibitorum usurpatione, cogeretur ad me mittere pro auro potabili : quod cum aliquamdiu in consuetis dosibus assumpsisset, atque hinc contra invidiorum detractiones manifestè sensisset vires sibi refici, quotidieque morbum minui, ac penitus abigi : post id temporis hoc medicamento adeò salutari , tùm ad suos suorumque morbos curandos , tùm ad sanitatem conservandam , carere noluit ; sed id hucusque in possessione retinuit, & feliciter usurpavit.

UT autem contigit cum prædicto viro , quod ab invidis calumniosè persuasus mentem alienam ab auro potabili prius habuerit , ita cum plurimis nobilibus & generosis huius regni usu venit, quod illi in summis suis agritudinibus hoc lubentissimè usi fuissent ad suam salutem , nisi ab iisdem calumniis.

lumniatoribus, medicis quibusdam potius suo lucro quam agrorum vita consulentibus, forent à bonâ suâ opinione ab alienati & retracti. Verum cordatiores, & quibus non, ut pueris, terriculamentum inane fieri pbeest, pro suâ discretionem facile distinguēt, quid sibi bonum & salutare potius existat, quam consultoribus huiusmodi lucrosum: quid ab invidiâ proficiatur; quid à veritate. Atque ideo non semper illorum monitis obsequentes erunt, etiamsi ex livore animi, tam benedicta medicina restiterint, & potius agro sanitatem inviderint, quam sua placita reprobari concesserint.

MAgister Mathæus Dale, Justiciarius & Iudex, ætatis 76. annorum, affectu senibus multis consueto vexatus est, nempe perpetuo stillicidio urinæ: unde noctes insomnes diesque cum dolore transegit, ut vires tam ex privatione somni, quam cruciatu continuo in illo senio facile minuerentur. Vigefies & eo amplius in tempore somni urinam reddere fuit coactus. Hic tantum levaminis in auro potabili invenit, ut ab alijs medicamentis quibuscunque omnino abstineret. Nam ex eius usu, dolor & hæc molestia abierunt, & sanitas illi ætati congruens redijt; nec eius usum reliquit, donec post aliquot annos in locum illum communem nulli hominum vitabilem, ex fato divino concessit, annorum plenus.

*Urina
stillicidio
in prope-
ta asata.*

Uxor

*Tabes
cū tussi.*

UXor eiusdem septuagenaria , tabida ex pulmonum vitio & tussi facta , eiusdem medicinæ beneficio, quasi alias moribunda , per aliquot annos sustentata est.

Epilepsia.

DOminus Guilhelmus Hericke Eques aurtus, ex uxore sua duas filiolas, unam post aliam suscepit, quarum singulæ circiter vigesimam ætatis suæ hebdomadam epilepticis convulsionibus correptæ, obierunt. Hinc cum tertiam ex eadem uxore natam haberet , nutricem, cuius lactis vitio reliquas obiisse existimabat, mutavit : alia in eius locum recepta. Cum hæc filiola fere decimam sextam ætatis septimanam ageret, similiter Epilectica facta est. Unde pater sollicitus de salute eius, cum audivisset meo auro potabili eiusmodi infantulos à convulsionibus sæpè curatos ; Nutricem cum infantula ruri degentes, ad se vocavit : tunc ad me quoque misit. Huic infantulæ cum de auro potabili & essentia auri aliquandiu dedissem (inrerim non neglecta nutricis suæ ratione) filiola benè liberata est , idque circa tempus veris. Verum cum eandem curam circa initium autumnus reiterari consulerem, ut ipsius morbi radix extirparetur penitus , parentes fortè arbitrati, cum benè se haberet, non opus fore, aut fortasse admonitionis meæ immemores quod consului nèglexerunt : Unde in eundem morbum

bum recidisse suam filiolum animadvertunt. Hinc secundâ vice ad me miserunt, ut inceptam curationem perficerem: quod & cum Dei gratiâ complevi, & ab eo tempore exactis jam tribus annis, nullum paroxysmum sensit.

AD eundem modum curatus est ab eodem affectu filiulus Domini Georgij Write Equitis Aurati, ejusdem medicamenti efficaciam ac viribus. *Epilepsia.*

JAnitor Domini Henrici Hubbard Equitis Aurati & Judicis Regij, nomine Johannes Uner, ætatis 46. passus est ex chronicâ ægritudine tantam virium dejectionem, loquelæ privationem & sensuum debilitatem, ut pro jam jam mortuo haberetur, ac non solum omnibus valedixisset, sed etiam campanæ pulsatio ejus nomine iterata foret. In quo quasi mortis articulo consistenti Domina Hubbard, de auto meo potabili aliquantulum adferri jussit, ei quo in os infundi. A quo ille, qui morti erat deputatus, vitæ restitutus est, ex Dei vivificantis virtute & gratiâ. De ejusmodi Raymundus Lullius libro de quintâ Essentiâ loquitur: *Chronica ægritudine desperata.*

Mortuos appellamus non illos, qui simpliciter sunt mortui, sed secundum quid, id est, secundum opinionem medicorum; illos nempe dico, *L de qui-*

de quibus ultimè desperatur, ita quòd à medicis
& à vitæ actibus sunt derelicti in tantum, quòd et-
iam sensibus non utantur, &c. Pro mortuis igitur
reputati, si vitam ac vires recipiant quinta auri es-
sentiâ, à mortuis revixisse dicendi sunt.

*Casus de-
speratum
in sen.*

Huc quoque spectat alius vir senex, vicinus
nobilis Domini Ludovici Leuknar : cujus
nomen Robertus Brodebottom, qui ad si-
milem seu extremum vitæ suæ statum erat re-
ductus, ut pro more, Campanæ sonitus in eccle-
siâ, per horas aliquot auditus ejus de causa fo-
ret; Quâ de re cum sciscitaretur dictus vir no-
bilis, ac senem suprâ nominatum in agone exi-
stentem animadverteret, misit ad ipsum aurum
potabile quòd ipse apud se reservatum habue-
rat, ac hominem à morte ad vitam hoc modo
revocavit. Nam eo accepto in somnum incidit,
& simul in sudorem, à quo, sensus & loquela
redierunt, & pòst, ipsa sanitas.

*Exan-
themata.*

Nobilis filia ac hæres Dni. Waltheri Coape-
Equitis autati, exanthematibus sive vario-
lis erupturis conflata est non sine peri-
culo, cui ad expulsionem juvandam propina-
tum est aurum potabile in solitis suis dosibus :
atque hinc apparuerunt exanthemata,
& ipsa pòst benè con-
valuit.

Ad

A Deundem modum quamplurimis aliis in
Exanthematis, variolis & morbillis hæc
medicina ad faciliorem eruptionem con-
tulit. Nomina quorū recordor, sunt sequentia.

*Generosa Domina, uxor Richardi Ogle ordi-
nis Equestris.*

*Generosa quadam femina à servitio Domi-
na Barret.*

*Generosus Juvenis & Affecla Domini Hen-
Cary Equitis aurati.*

Ejusdem Domini filiola in morbillis.

Ejusdem filius & hæres in variolis.

*Filiola Dni. Rich. Nortoni equitis aurati, in
morbillis, qui, superveniente frigore, intrò repulsi
magnum periculum intentabant: Verùm assumptâ
essentiâ auri in lacte muliebri dissolutâ, ilicò conva-
luit.*

Filiolus Edwardi Cordwell Londinensis Civis.

*Servus Magistri Marshe armigeri, qui tunc
temporis habitabat in vico vocato Coleman stræte.*

*Ancilla quadam inserviens Magistro Roberto
Dixon secretariò Dni. Henrici Montague Equestris
ordinis.*

*Alia Ancilla inserviens Magistro Johanni
Morris mercatori.*

Infans Magistri Price servi regij.

Quotidiana experientia insuper testatur,
quamplurimos difficili exanthematum eru-
ptione,

*Obstri-
ctio visce-
rum hy-
drops.*

Adfuit obstructio viscerum, Epatis & Lienis: hinc non solum valdè intumuit, sed & contabuit, sanguificationis officinâ oblectâ & impeditâ. Huic de auro potabili, debito modo & tempore, aliquid propinatum, per repetitas vi-ces: Unde & morbus gravissimus in ætate tam gravi propulsatus & sanitas postliminio restau-rata est, ut adhuc omnibus muniis suis obeun-dis absque ullâ difficultate apta sit, nullo alio medicamento usa, quàm nostro auro. Non au-tem hæc nobilis Domina pepercit diligentiz aut sumptui in eo assumendo, ut à tam diris af-fectibus, qui eam morti addicare viderentur, li-beraretur. Nam circiter 12. dies manè sumpsit grana tria essentiz auri cum cochleari uno li-quoris seu auri potabilis, atque tantundem ve-isperi sub horam somni: Sub cibum quoque prandii & cœnæ, eiusdem liquoris absque es-sentiâ cochlear unum hausit: atque hinc sen-sim in minori quantitate: Cum enim natura sit operatrix & propulsatrix morborum, atq; hæc in provectoribus ætate non adeò firma aut ve-geta ut in juvenibus, hinc restaurativo sapiùs & copiosius repetito opus se habere animadvertit ad evincendum morbum: quod nec fefellit.

*Sympto-
mata in
fene clu-
rata,*

Dominus Thomas Parry eques auratus, ex privato Regiæ Majestatis Concilio, ætatis annorum 77. vel circiter, hyeme jam nu-per elapsa, tussi continuâ ac violentâ, quâ nocti-bus

bus diebusque molestabatur, ad eam debilitatē redactus est, ut somno maximā ex parte noctis interrupto (quem saltem per duas primas horas cepit, post usque ad lucem tussi maceratus) non solum ad officia publicē gerenda inhabilis esset, sed quoque vix se domi viribus sustineret. Ad hunc cum accersitus venirem, eumque de auro potabili assumendo in hoc casu satis probato, præ cæteris admonerem, non solum boni consuluit hoc meum consilium, sed etiam maximè sibi salutare expertus est. Dedi autem illi manè jejuno, atque horā vnā ante prandium & cœnam de eodem auro potabili cochlear unum singulis vicibus: atque præterea singulis noctibus post somnum primum noctis (quem natura concessit per duas tantummodò horas) grana duo essentiæ auri in liquore dicto soluta. Hac essentiā sumptā, mox supervenit somnus qualibet nocte, tussi remissa, in multam lucem perdurans. His continuatis, vires quoque mirabiliter (ut ipse quoque sæpè prædicare est solitus, adhuc superstes) indies restauratæ fuerant, ut officio suo in tantā ætate, in quā tusses aliàs difficillimæ curationis habentur, satisfacere possit absque molestiā. Deo sit laus in æternum.

Quidam generosus vir, annos viginti natus, cuius nomini parcendum, ad me venit ex Comitatu non longe abhinc remoto, con-

*Gonor-
rhea cum
macie cor-
poris.*

querens, quòd noctu diuque semen sibi genitale involuntariè deflueret : indeque summa corporis extenuatio, cutis discoloratio, cum instanti tabe oriretur. Cum verò unicus esset patris satis locupletis filius, ac ex parentum consilio quandam in matrimonium ducere teneretur, tentatis prius, quoteunque potuit, auxilijs: tandem meo hoc auro potabili, tam ad vires recuperandas, & maciem tollendam, quàm fluxum cohibendum, usus est tam feliciter, ut mox ducta conjuge, corpulentus satis, & novâ prole latus, post Deum, magnas mihi gratias reportârit. Sive enim hoc fluxionis genus ab intemperie renum calidâ, irritatâ vi expultrice, aut alias reventivâ debilitatâ, sive ex aliâ causâ Catharrofâ, phlegmaticâ, aut biliosâ oriatur, indeque macies, perinde est : Cû hoc uno remedio materie superflua per urinam vel sudorem educantur, qualitates noxiæ eius temperie contemperentur, sanguis purificetur, spiritus vitales augeantur & venæ corroborentur, unde necessariò hæc symptomata originem ducunt.

UXOR Roberti Dixon Secretarij Dni. Henrici Montegue Militis aurati, Recordatoris Londinensis, ex fætu mortuo, ardentissimâ & continuâ feбри afflicta fuit, cum magnâ symptomatum congerie. Ad quam curandam tres medici vocati omnia præsidia ex artis methodo præ-

do præscripta, quantum ipsis possibile fuerat, usurparunt. Sed quantum opis inde senserit, hinc patet, quòd ab iisdem denegatâ manu medica, omninò derelicta fuerat. Cuius miseratione & compassione ducta nobilis quædam Matrona, Domina Tanfilde, de meo potabili auro ad illam misit, quæ tum insensilis erat. Ex astantibus quidam ministravit illi in os cochlear unum, unde sudor blandus consequutus est, somnusque invasit. Post somnum rediêre sensus & loquela amissa: repetunt cochlearia interjectis vicibus. Unde ex Dei gratia omnis æstus cum cæteris afflictionibus cessarunt, & in paucissimis diebus ipsa extra omne discrimen vitæ posita videbatur. Verum cum post paucos dies, ex incuria, nimium aëris frigidiusculi hausisset, incidit in stuporem quasi Paralyticum totius corporis: Unde omnia membra refrigerata, loquela & sensus debilitati, viresque prostratæ fuerunt. Tum, eadem nobilis Domina, ipsi aurum potabile denuò propinari curavit, quo, sudore mox perfusa, profligata omni morbifica causa, sanitati optimæ sensibiliter restituta est. Eadem, cum annis sequentibus, iisdem omnino affectibus tam calidis quàm frigidis post fætus vivos editos affligeretur, unico hoc nostro auxilio usa post Dei opẽ, sèper sana evasit, adhuc superstes.

Generosa virgo, filia nobilis viri Magistri Fizgaret, ætatis circiter annorum undecim, peste correpta, solummodo aurũ potabile

Pestis.

tabile cum essentiâ auri accepit : atque hinc omne periculum ex Dei nutu evasit, benèque sanitati est restituta.

Nullum est dubium quin aurum hoc potabile (ut genuinum promittit) si pluribus in luis illius pestifera, omnium morborum maxime horribilis, desperatis casibus tanquam summum cordiale & alexipharmacum propinatum fuisset, eisdem salutiferum exitisset. Verùm ab eo tempore, quo hoc arcano fruor, ea non fuit hic Londini epidemia, nisi sparsim in initio huius usus, quod hoc loco monendum esse duxi.

EX relatione ipsius generosi Guilhelmi Bold de Comitatu Hamptoniz, accepì, uxorem eius affectibus præternaturalibus quibusdam detentam malè sese habuisse per integram septimanam: Hinc cum apud reverendissi. Dominum Episcopum Wintoniensem ipse conqueſtus eſſet, ſeſe ab eius R. Dig. accepisse auri potabilis aliquam portionem : quâ propinatâ, uxorem eius per alvi ſolutionem magnam materiæ quantitatem pervices ejeciſſe, indeq; meliuscule habuiſſe. Verùm cum idem affectus rediret, nempe materia morbiſica nondum ſatis evacuata, monuit maritus ut eodem medicamento uteretur : quod cum ipſa renueret, rogata cau-

ta causam , alvi solutionem ab auro potabili causatam, sibi molestant adeò, ut se lecto continere non posset, prætendit: Alvi autem solutione illa cessante , cum pejùs ægrotaret , persuasit illi maritus ut denuò id assumeret. Atque sic eodem auro potabili assumpto , alvi solutione clementissima subsequuta , perfectè reconvaluit.

Magister Guilhelmus Rowden, in aula regia Marshallus, septuagenarius, febris continua, cum æstu maligno tenebatur; vehementia verò symptomatum, ac provec̃tæ ætatis imbecillitate victus, nullū ex adstantibus agnovit, ita ut res ad extremum devenisse cum eo videretur. Tum, ut alias sæpius, ubi nulla relinquitur spes, itur ad nos. Ego adveniens, contra spem deploratum hunc è mortis faucibus eripio. Nam post propinationem potabilis auri una cum essentia , in consuetis dosibus, vigor mēdicinæ morbi malignitatem evicit, vires restauravit, æstum extinxit, & materiam morbificam per debitas vias urinæ, & transpirationem cutis, non sine sudore superveniente, è corpore eduxit, sanitatemque, qua adhuc fruitur, induxit.

Magister Guilhelmus Gore, Mercator trās-marinus ac primarius civis, sexagenarius

*Febris
maligna.*

aut

*Quarta.
na febris.*

aut circiter, mensibus novem febris quartana conflictatus, ac post multorum pharmacorum ingestionem viribus omninò destitutus, cum omnem medicinæ consuetæ usum abhorreret, ex auditione cognitum habens, aurum potabile nostrum nec injucundum assumptu, singulare esse corroborativum, illud assumere primâ occasione voluit. Verùm ex medicorum ipsi familiarium concepta erga me invidia dissuasus, per aliquot septimanas abstinuit, donec summa necessitate tandem, nempe morbi longitudine, & vehementia, virium collapsu, & frustranea aliorum remediorum non sine fastidio adhibitorum usurpatione, cogeretur ad me mittere pro auro potabili: quod cum aliquamdiu in consuetis dosibus assumpsisset, atque hinc contra invidiorum detrectationes manifestè sensisset vires sibi refici, quotidieque morbum minui, ac penitus abigi: post id temporis hoc medicamento adeò salutari, tum ad suos suorumque morbos curandos, tum ad sanitatem conservandam, carere noluit; sed id hucusque in possessione retinuit, & feliciter usurpavit.

UT autem contigit cum prædicto viro, quod ab invidis calumniosè persuasus mentem alienam ab auro potabili prius habuerit, ita cum plurimis nobilibus & generosis huius regni usu venit, quod illi in summis suis agritudinibus hoc labentissimè usi fuissent ad suam salutem, nisi ab iisdem calumniis.

lumniatoribus, medicis quibusdam potius suo lucro quam agrorum vita consulentibus, forent à bonâ suâ opinione ab alienati & retracti. Verum cordatiores, & quibus non, ut pueris, terriculamentum inane fieri potest, pro suâ discretionem facile distinguēt, quid sibi bonum & salutare potius existat, quam consultoribus huiusmodi lucrosum: quid ab invidia proficiatur, quid à veritate. Atque ideo non semper illorum monitis obsequentes erunt, etiā si ex livore animi, tam benedicta medicina resistierint, & potius agro sanitatem inviderint, quam suâ placita reprobari concesserint.

M Agister Mathæus Dale, Justiciarius & Judex, ætatis 76. annorum, affectu senibus multis consuetō vexatus est, nempe perpetuo stillicidio urinae: unde noctes insomnes diesque cum dolore transegit, ut vires tam ex privatione somni, quam cruciatu continuo in illo senio facile minuerentur. Vigessies & eo amplius in tempore somni urinam reddere fuit coactus. Hic tantum levaminis in auro potabili invenit, ut ab alijs medicamentis quibuscunque omnino abstineret. Nam ex eius usu, dolor & hæc molestia abierunt, & sanitas illi ætati congruens rediit; nec eius usum reliquit, donec post aliquot annos in locum illum communem nulli hominum vitabilem, ex fato divino concessit, annorum plenus.

*Urina
stillicidio
in proge-
da asata.*

Uxor

*Tabes
cū tussi.*

UXor eiusdem septuagenaria , tabida ex pulmonum vitio & tussi facta , eiusdem medicinæ beneficio, quasi alias moribunda , per aliquot annos sustentata est.

Epilepsia.

Dominus Guilhelmus Hericke Eques auratus, ex uxore sua duas filiolas, unam post aliam suscepit, quarum singulæ circiter vigesimam ætatis suæ hebdomadam epilepticis convulsionibus correptæ, obierunt. Hinc cum tertiam ex eadem uxore natam haberet , nutricem, cuius lactis vitio reliquas obijisse existimabat, mutavit : alia in eius locum recepta. Cum hæc filiola fere decimam sextam ætatis septimanam ageret, similiter Epilectica facta est. Unde pater sollicitus de salute eius, cum audivisset meo auro potabili eiusmodi infantulos à convulsionibus sæpè curatos ; Nutricem cum infantula ruri degentes, ad se vocavit : tunc ad me quoque misit. Huic infantulæ cum de auro potabili & essentia auri aliquandiu dedissem (interim non neglecta nutricis suæ ratione) filiola benè liberata est , idque circa tempus veris. Verum cum eandem curam circa initium autumnus reiterari consulerem, ut ipsius morbi radix extirparetur penitus , parentes fortè arbitrati, cum benè se haberet, non opus fore, aut fortasse admonitionis meæ immemores quod consului néglexerunt : Unde in eundem morbum

bum recidisse suam filiolum animadvertunt. Hinc secundâ vice ad me miserunt, ut inceptam curationem perficerem : quod & cum Dei gratiâ complevi, & ab eo tempore exactis jam tribus annis, nullum paroxysmum sensit.

AD eundem modum curatus est ab eodem *Epilepsia.*
affectu filiulus Domini Georgij Write Equitis Aurati; ejusdem medicamenti efficaciam ac viribus.

JAnitor Domini Henrici Hubbard Equitis Aurati & Judicis Regij, nomine Johannes U-
net, ætatis 46. passus est ex chronicâ ægritudine tantam virium dejectionem, loquelæ privationem & sensuum debilitatem, ut pro jam-jam mortuo haberetur, ac non solum omnibus valedixisset, sed etiam campanæ pulsatio ejus nomine iterata foret. In quo quasi mortis articulo consistenti Domina Hubbard, de auto meo potabili aliquantulum adferri jussit, ei que in os infundi. A quo ille, qui morti erat deputatus, vitæ restitutus est, ex Dei vivificantis virtute & gratiâ. De ejusmodi Raymundus Lullius libro de quintâ Essentiâ loquitur :

Mortuos appellamus non illos, qui simpliciter sunt mortui, sed secundum quid, id est, secundum opinionem medicorum; illos nempe dico,
L de qui-

de quibus ultimatè desperatur, ita quòd à medicis & à vita actibus sunt derelicti in tantum, quòd etiam sensibus non utantur, &c. Pro mortuis igitur reputati, si vitam ac vires recipiant quinta auri essentia, à mortuis revixisse dicendi sunt.

*Casus de-
speratum
in senec.*

HUc quoque spectat alius vir senex, vicinus nobilis Domini Ludovici Leuknar : cujus nomen Robertus Brodebottom, qui ad similem seu extremum vitæ suæ statum erat reductus, ut pro more, Campanæ sonitus in ecclesiâ, per horas aliquot auditus ejus de causa foret; Quâ de re cum sciscitaretur dictus vir nobilis, ac senem suprâ nominatum in agone existentem animadverteret, misit ad ipsum aurum potabile quòd ipse apud se reservatum habuerat, ac hominem à morte ad vitam hoc modo revocavit. Nam eo accepto in somnum incidit, & simul in sudorem, à quo, sensus & loquela redierunt, & post, ipsa sanitas.

*Exan-
themata.*

Nobilis filia ac hæres Dni. Waltheri Coape Equitis aurati, exanthematibus sive variolis erupturis conflictata est non sine periculo, cui ad expulsionem juvandam propinatum est aurum potabile in solitis suis dosibus : atque hinc apparuerunt exanthemata, & ipsa post benè convaleuit.

Ad

A Deundem modum quamplurimis aliis in Exanthematis, variolis & morbillis hæc medicina ad faciliorem eruptionem contulit. Nomina quorū recordor, sunt sequentia.

Generosa Domina, uxor Richardi Ogle ordinis Equestris.

Generosa quadam femina à servitio Domina Barret.

Generosus Juvenis & Affecta Domini Hen. Carye Equitis aurati.

Ejusdem Domini filiola in morbillis.

Ejusdem filius & hæres in variolis.

Filiola Dni. Rich. Nortoni equitis aurati, in morbillis, qui, superveniente frigore, intro repulsi magnum periculum intentabant: Verum assumptâ essentiâ auri in lacte muliebri dissolutâ, ilico convalescit.

Filiolus Edwardi Cordwell Londinensis Civis.

Servus Magistri Marshe armigeri, qui tunc temporis habitabat in vico vocato Coleman streete.

Ancilla quadam inserviens Magistro Roberto Dixon secretario Dni. Henrici Montague Equestris ordinis.

Alia Ancilla inserviens Magistro Johanni Morris mercatori.

Infans Magistri Price servi regij.

Quotidiana experientia insuper testatur, quamplurimos difficili exanthematum eru,

L 2 ptione,

ptione, tam adultos quàm natu juniores adeò periclitari, ut, licet morbus per se non magnæ curationis læstimeretur, tamen in præsentissimum vitæ discrimen, ac ipsam mortem haud paucos conjiciat: quibus si ejusmodi medicina probatissima, quæ cordi in corroborando, & malignam exanthematum materiam expellendo, suppetias præstet, ad manum sit, ac in tempore & modo debitis propinetur; nullum erit dubium quin Divino favente numine, expulsi- vâ virtute auctâ, & materiâ expellendâ subti- liatâ, hoc uno eodemque medicamento feli- cissimè evadent. Cujus usus uti semper saluber- rimus inventus est ijs qui assumpserunt, ita multis qui eo frui non potuerunt, & immaturâ & dolendâ morte in primo ætatis flore (non- rarò medicamentis à superficie ad centrum, seu à cute ad Cor materiam revellentibus irri- tati) succubuerunt, absque dubio ex Dei nutu prosperimos effectus demonstrasset.

*Vomitio
continua.*

Nobilis Domina Dorothea Skot, vidua, æ- tatis 70. annorum, cum vomitione conti- nuâ quæ ex morbificis causis diutissimè collectis ortum habuit, affligeretur, nec quic- quam cibi ac potus retinere posset, atque hinc viribus extremè dejectis languida foret, auro potabili accepto refocillata est: Unde satis con- spicuum est, hanc unam eandemq; medicinam & interdum vomitiones, ubi à naturâ requi- run-

runtur, excitare, & easdem, ubi superfluz sunt, sedare.

MAgister Napper, Armiger, habitans Oxonia, ætatis 60. in Diarrhæam, unâ cum vomitione vehementiori incidit, quâ variè colorata & in magnâ quantitate tam per alvum, quàm os eiecit, non sine adstantium stupore. Expertus medicorum non solum ejus loci, sed quoq; quorundam Londinensium curationes, nihil aut parum operis persensit. Nam cum diu ita maceratus esset, usq; ad extremam evacuationem, & debilitationem totius corporis; licet tunc illa symptomata remiserunt ad tempus; tamen ubi cibis ac potu vires aliquatenus recuperasset, mox in idem malum incidit, per multas vices successivas per integrum annum. Tandem, quasi desperans de hæcenus usurpatis remedijs, filium suum ad me ablegavit, ut & casum patris exponeret, deque meo auro potabili quid ipsi apportaret. Hinc brevi morbus remittitur, & tandem vir dictus sanitatem recuperavit, ut Oxoniensium plurimi norunt, & hic Londini attestati sunt hoc ipsum, non sine omnium admiratione.

UXor Magistri Guihelmi Wiseman Jurisconsulti, post partum incidens in symptomata difficillima, nempe fluxum tam per matricem

*Puerpera
symptomata.*

cem quàm alvum, una cum perpetuis vigilijs & virium imbecillitate, unde in præsentissimum vitæ periculum, prout in ejusmodi puerperij casibus accidere solet, conjecta, nostro auro portabili cum essentiâ auri, quibus aliquoties per vices ordinarias utebatur, sanitati integræ restituta est.

*Febris
Endemica*

Dominus Edwardus Barret Eques auratus, in comitatu Essexiæ quandoque commorans, ubi cum ex febre endemiâ, istis locis utpote palustribus, quotannis populariter grassante, bis diversis vicibus decubuisset, toties beneficio hujus medicinæ aureæ ab ista huc perfectè liberatus est. Nec ille solùm, sed plurimi ex servis ejus, ultra denos, diversis temporibus eodem morbo laborantes, inter quos œconomia præ cæteris miserrimè afflicta est, ut omnes de vitâ ejus desperarent; nihilominus ex Dei gratiâ eodem medicamento brevissimè sana evasit. Sunt autem illæ febres istis locis satis morosæ, quæ multos menses plerumque perdurare solent, nec facile remedium huic malo accommodatius inventum est. Eodem modo innumeri ibidem ab his febribus curati sunt, quos omnes recensere non est hujus loci: veluti quoq; idem morbus in Cantix comitatu frequentissimus est, iisdem ex causis; ubi sæpissimè quoque nostræ medicinæ efficacia, eodem felicissimo effectû sat cognita est.

Magister

MAgister Temp. Savage, Juris Civilis Doctor eodem affectu endemio febrili in Essexia decumbens, me ad se. advocavit pro hujus mali curatione. Ad quem accedens, antequam quid medicinæ administralsem, video ipsum incidisse præterea in convulsiones seu contractiones partium extremarum, manuum, pedum, oris, &c. Huic cum dosim unam de quintâ essentiâ auri in pondere quatuor granorum unâ cum auri potabilis cochleari propinasssem, post paucissimas horas symptomata ista gravissima, subsequente sudore copiosissimo, cessarunt; ac mox, eadem medicinâ reiteratâ, omni morbifico affectu liber evasit.

Febris Endemia cum convulsionibus.

IDem, anno præcedenti aut eo amplius à morbo Chronico, quo diu afflictus, medicorum ejus loci, ut & quorundam Londinensium, consilio usus, nihil inde levaminis sentiens, adeò ut pro desperato haberetur, nostro medicamento, & auxilio, post Deum, non destitutus, sed integrè curatus fuit; veluti plurimi ejus ditionis, si opus sit, attestari possent.

Hoc ipso anno jam currente, cum idem vir clarissimus febris malignâ populariter grassante hic Londini corripere, ad hanc quoque medicinam confugiens Dei auxilio presentaneam inde

Febris maligna.

opem reportavit ex assumptione illius per aliquot vices repetita. Unde brevi domum ab hinc per 17. miliaria se contulit. Verùm aëris aut motus repentinâ inopportunitate concitatus, in symptomata convulsiva (qua olim quoque passus fuerat ab assumptis quibusdam medicamentis non convenientibus) incidit. Misit itaque ad me denuò pro quintâ meâ Essentiâ auri; quâ propinatâ omnes isti adfectus subitò sedati sunt & penitus sublati, valetudine integrâ mox subsequutâ.

*Obstru-
ctiones
viscerum.*

Thomas Driwood in Essexiâ, vir bene notus & sat locuples, ætatis 30. annorum, de Northokenden, ex oeculis quibusdam obstructionibus, alijsque causis, languorem sensit diuturnum, unde in maciem corporisq̃ absumptionem ultimam devenit. Hic præsentissimam Dei manum in hoc auro Potabili sentiens, sanitatem integram est consecutus.

*In difficul-
tate par-
tue.*

UXor ejusdem in difficultate partus, & imbecillitate post partum, accepit quoque hanc medicinam, atque hinc speratum effectum, nempe sanitatem.

Filia eorundem circiter quatuor annorum, diu quoque affectu molestissimo laborans, haustâ exiguâ quantitate auri potabilis, vomitione ejecit viscosam & lentam materiam
in

in notabili copiâ, unde, cum nulla alia remedia admitteret, mox benè se habuit, & valetudinem integram recepit.

Filiola Johannis Fanne Civis Londinensis in vico Aldersgate habitantis, quinque natus annos, ex inveteratâ obstructione viscerum nutritionis, & thoracis, difficillimè respirans, aurum potabile bibit unâ solummodò vice, unde per vomitum, mucilaginosam, & vitri instar liquidi lentam materiam, quæ vel cultro dissectanda foret, eiecit, atque sic sanior evasit.

Difficultas respirandi.

Magister Guilhelmus Snelling piscium mercator, in plateâ Thamisis habitans, filiolum habebat ætatis unius anni morbo caduco laborantem, sed frequentius, nempe vigesies uno die vexatum: qui cum per aliquot dies ita miserrimè affligeretur, nec quid auxilij ab ullâ alia medicina sentiret, paucis in diebus cum essentia auri à malo tam horrendo liberatus est, nec ab eo tempore (ab hinc tribus annis) unquam recidivam passus est.

Morbus caducus.

Ancilla Domini Thomæ Smyth Equitis auri, circiter ætatis 22. annorum, gravissimis Convulsionibus & symptomatibus epilepticis dies & noctes incessanter excruciatâ, remedia

Epileptica convulsiones.

media aliorum, utpote clysteris injectionem, nec non alia experta est absque fructu. Tandem itur ad nos. Ego cum hoc Arcano, sanitatem, Deo dante, morbo curato reduxi.

*Colicæ
dolor.*

Infantula ætatis anni unius cum dimidio, filia Domini Edwardi Barret ordinis Equestris, graviter diu conquesta est de magno cruciatu & tormine ventris. Domina Paget Baronissa, Infantuli hujus avia dederat ei cochlear unum potabilis auri. Illa in continenti evomuit crudam quandam materiam & pituitosam, unde benè se habuit per duas horas. Postea torquebatur ut priùs & fortasse vehementius: sumpto autem auro potabili, iterum evomuit, scilicet, viscosam materiam diversis coloribus tinctam; tunc dormivit per horam integram. Subitò autem expergefacta è somno moribunda videbatur. Omnia enim mortis signa comparuere, cum animi deliquio, faucium lapsu, &c. adeo ut Domina Paget, per totum illud tempus infantulam in amplexu & supra genua gerens, coacta fuerit cum violentiâ aperire ejus os, & tertiâ jam vice infundere de auro potabili cum cerevisiâ mixtâ, quod tum denuò vomitum promovebat. Erat autem ista materia, in formâ nigræ & malè olentis mucilaginis. Postea autem bene se habuit infantulâ.

Magister

Magister Tho. Allin armiger, 60. annos natus languebat diu. Tandem viribus omnino prostratis ad tabem usq; meam implorat opem. Hic auro potabili restitutus est integrè, idque paucis in diebus absque usitatâ Pharmaciâ.

*Ex morbo
Mara-
smo.*

Magister Robert. Small Attornatus, & studiosus Juris, de hospitio vocato Fernifalls Inde, ætatis 35. per multos menses quartanâ laborabat satis forti, ictus etiam erat: qui cum à cæteris auxilijs parum aut nihil juvaretur, auro potabili aliquot vicibus assumpto integrè curatus est.

*Quar-
tana.*

Similiter à quartana febris eodem medicamento liberatus est Antonius Tuttessham, 20 annorum, filius Antonij Tuttessham generosi, de hospitio vocato Staple Inde.

*Quarta-
na.*

Filiolus Domini Johannis Talesburrow Equitis aurati, circiter quatuor annorum, febris Endemia in Essexia populari decumbens, cum abhorreret ab omnibus alijs assumendis medicamentis, accepit essentiam auri, nec non aurum potabile aliquot vicibus, & perfectè curatus est.

*Febris
endemia.*

Filia

Filia Domini Arthuri Capel Equitis Aurati, circiter 14. annorum ætat. post ægritudinem diuturnam in tabem & virium absumptionem incidit: Pro quâ pater ad me misit, & de auro potab. aliquid expetiit, quo illa brevissimè ex Dei gratiâ, optimam valetudinem recepit.

Pestis,

Elizabetha Elward famula & cognata Edwardi Rugham, peste infecta fuit. Cum itaque nobilis vir Dominus Knevet Baro, *Aula Regia Londini* præfectus, ipsi Edwardo Rugham, qui inserviebat dicto Baroni in aulâ Regiâ, de auri mei potabilis viribus in hoc casu narrasset, ad me missum fuit pro eo, quo dicta Elizabetha perfectè reconvaleuit.

Paralyfis

Franciscus Wonnam Capitaneus de Darkin in Comitatu Surreii, Colonus, ex paralyfi & nervorum resolutione totius corporis laborabat. Huic M. Guilhelmus Radeliff de Darkin, Armiger, nonnihil de auro potabili, quod pro suo usu contra Calculum magno cum sui levamine à me acceperat, propinavit; unde ille ab affectu gravissimo liberatus est, ita ut manibus & pedibus pro libitu uti posset, ut prius.

---

*Paralyfis
lingua.*

Juvenis quidam generosus, ætatis circiter 17. annorum, nomine Johannes Studolf, moratus in ædibus matris suæ viduæ prope Darkin præ-

prædict. paralyfi linguæ unâ cum vomitione alimentorum correptus fuit. Ad quem vocatus, cum ei per tres ferè dies præfens, de auro nostro potab. iteratis vicibus propinaffem, loquela redijt, vomitus cessavit, & brevi reconvalefcit. Verùm, ut intellexi ab ejus amicis, anno inde exacto, in eundem morbum recidit: quò, antequam pro medicamento mittere potuerat, extinctus est.

MAgister Johannes Coles, alias Capitaneus Coles dictus, 44. annos natus aut circiter, incidit in graviffimum & diuturnum affectum pulmonum, cum Asthmate & tuffi, nec non fputatione purulentâ: unde in tabem & corporis abfumptionem devenerat: qui continuo auri potabilis usu perfectiffimè fanitati reftitutus est.

*Asthma
cum tuffi.*

Servus Domini Edwardi Barret Equitis auri, cui nomen Henricus Smith, loquelæ usu ex paralyfi deftitutus fuit. Ad quem curandum mifit ad me ejus Dominus jam dictus pro auro potabili. Quo recepto, eique per aliquot vices propinato, valetudo integra ipfi redijt, cum fermone.

*Paralyfis
linguæ.*

Servus Domini Thomæ Smith Equitis auri, quartanâ feбри aliquandiu afflictus, cum nihil fibi proficuum fenfiffet ex remedijs quæ

*Quarta
na.*

quæ adhibita fuerant, tandem auro potabili perfectè curatus est.

*Convul-
siones
cum stu-
pore.*

UXor Magistri Seabright generosi viri Londini benè noti, 60. annos vel circiter nata, diversis affectibus, utpote convulsio nibus, paralytico stupore & sensuum diminutione sæpenuerò vexata, aliquoties relevata fuit usu auri potabilis nostri. Quod ut eo majores vires in tanta materiæ copia exerere posset, monui, ut de essentia auri sæpe quid assumeret. Ex cujus assumptione ejecit melancholicam & nigram materiam copiosam; A quo tempore dictis symptomatibus nunquam perturbata fuit.

*Obstru-
tio visce-
rum.*

Magister Johannes Sherigton Londinensis mercator, filiolum habuit circiter tres annos natum: Cui aliquandiu ægrotanti & emaciato dederunt quædam contra vermes, sed absque effectu, quia omnia pejora reddita visa sunt. Verum postquam de auro potabili nostro per aliquot vices accepisset, vomitione materiam viscosam & crassam ejecit, unde obstructionibus viscerum reſeratis optimè reconvaluit.

*Contra
abortum.*

UXore ejusdem Johannis Sherington imprægnata, propter accidentia quædam abortum verita, idem medicamentum sumpsit, &

& bene suo tempore sanum fœtum edidit. Ex quibus apparet, hoc medicamentum esse diversissimarum virtutum : nempe fœtum mortuum, ut aliquoties retulimus, expellere : & vivum, conservare, ne ante tempus expellatur per abortum.

Similiter jam memorata recens nata filiola, sextum agens mensem ætatis, ægritudine correpta est vehementi. Cui idem, auxilium medicum præstitit.

Vidua Magistri Henrici Coles (habitans in vico vocato Colman streate) tum recens ex peste mortui, cum ipsa prægnans simul à morte mariti contagio infecta esset, & reliqua auxilia tam pro se quàm fœtu usurpanda in hoc casu nimis fortia reformidaret, (quippe quæ abortum absque dubio & mortem ipsius atque fœtus accelerassent) usa est ex Dei nutu meo auro potabili unà cum essentia ; & illa unà cum fœtu salvata & liberata est.

Pestis in prægnantibus.

Maritus obiit ; uxor eodem morbo occupata salvatur : quæ aliàs mortis causam, nempe fœtum apud se gestavit. Nihil hic nisi manus Divina videtur ; quæ per aurum potabile mirabiliter operata est. Taceant itaque invidi, & Dei miracula speculentur.

Edmun-

*Asorbus
chroni-
cus.*

Edmundus Nufum habitans propè Charin-
giam Crucem ante aulam Regiam, ætatis
40. chronico diu laborabat morbo. Tan-
dem in gravissimo suo affectu, vocavit ad se
medicum hujus civitatis, virum satis doctum
& notum : qui assistens suâ opera patienti in
præscribendis & porrigendis consuetis reme-
dijs non defuit : adeò ut nihil intentatum re-
linqueret, quod existimaret ipsi profuturum.
Interim cum nihil proficeret, uxori ægrotan-
tis mortem viro suo in propinquo esse nuncia-
vit. Tum misertus hujus, nobilis quidam vir
ægri vicinus, misit ad me suum servum ut ad di-
ctum patientem venirem. Venio, & pharma-
copœum ante ostium invenio, qui me his ver-
bis affatur : In vanum laboras. Respondeo : Et-
iam si nihil fortè profuturus sim, certè obesse
illi nolo. Ad ægrum cum accessissem, nec ali-
quam spem vitæ superesse perspexissem, nihil il-
li aut altantibus pollicitus, dedi tamen aliquan-
tulum tentandi gratiâ de auro potabili, idque
iteratis vicibus singulis ternis horis, per totam
jam instantem noctem. Undè ex Dei gratia, le-
tho propinquus & quasi destinatus, revixit, re-
valuit & restauratus est, non sine omnium ad-
miracione adhuc superstes.

*Casus de-
ploratus.*

Magister Guithel. Parkinton generosus pro-
pè ibidem habitans, & satis notus, pericu-
lose decumbens, eodem medico usus est
per

per longum tempus. Ipse quantum possibile fuit, remedijs omnis generis curationem instituit: æger tamen neutiquam levatus est. Imò deploratus est habitus à medico ipso, à conjuge alijsque amicis. Ad quem tandem vocatus, propinavi quoque ei nostrum aurum potabile, maximè verò essentiam auri; & sic Deus ille qui vulnerat & sanat, qui in fauces mortis nos inijcit, & iterum eripit, per hoc medium hunc virum integræ restituit sanitati, ut adhuc vivat.

Filius Pharmacopolæ paulò antè nominati, cui nomen Nathan Darley, correptus quoque morbo gravissimo acuto, nempe feбри ardente, usus est non solum jam nominati medici, sed plurimorum quoque aliorum auxilijs; quibus parùm proficientibus, ac omnibus cum patiente in pejus tendentibus, cum omnis sensus & loquelæ usus abesset, & mors quasi ob oculos ægroto versaretur; pater desperans & properans sub mediâ concione diei festi, ad me venit, opemque meam postulavit: cui volens cum morem gererem, egroque de auro potabili propinasse, idque aliquoties repetisse, ille mox ex Dei gratiâ refocillatus, vires & sanitatem recuperavit.

Ex quibus proximis tribus casibus, quasi ab uno eodemque medico, in uno quasi vico seu loco ac ferè tempore derelictis, & ab uno auro potabili demum curatis, quilibet perspicere potest, me non

M

nisi

nisi vocatū accessisse tum, cū omne auxilium hūanū agris denegatum esset ab aliis, & nostram medicinam singularem benedictionem à Deo optimo Max. accepisse. Unde non invidiā & calumniis prosequenda & extenuanda, sed pro dono Dei singulari honoranda & aestimanda sit. Ne quis autem ideo fastidiat hoc medicamentum, quod unum & simplex, multisq; morbis & agris accommodatum sit: sed ideo magis extollat & in pretio habeat: quia quò quid simplicius, eò veritati, quæ ipsa simplex, proximius, & e contra. Adhuc, vulgò dicitur, frustra sit per plura, quod potest fieri per pauciora, ut in omni vitā, sic quoque in medicina. Hinc Damascenus inquit, scelus est, uti composito, ubi simplex medicamentum profuerit

EX hætenus productis, & lectori candido absque ullo fūco fideliter partim ex Anglicano sermone translatis; partim in formulis suis retentis testimonijs, quilibet, (quem non à veritate fallax opinio aut prava distorta natura, invidiæ morbo penitus obsessa) judicare & discernere poterit, an non hæc nostra medicina, aurum potabile verissimè dicta, sit ex maximè salutaribus, tutis & efficacissimis remedijs, quæ hodierno die sunt in usu; tum ad morbos deploratos, spe ferè omni abjectā, humanoque auxilio denegato, curandos, viresque ægrorum mirificè refocillandas cum cordis singulari corroboratione: tum ad cuiusque sanitatem conservandam & retinendam. Quod si

ita est, videntur illi ipsi qui me hactenus contra Dei mandatum, Christianam charitatem, veritatis amorem, proximi necessitatem, & fortassis etiam contra propriam conscientiam odio plus quàm viperino persecuti sunt, meaque omnia veracissima facta & dicta pro nihilo habuerunt, & in chartis suis maledicis mille modis me hucusque onerârunt: non solum mihi, sed omnibus bonis, tam summæ quàm infimæ sortis hominibus, maximam & deplorandam injuriã intulisse; mihi; quod veritatis amanti, & opera charitatis exercenti, in faciendâ hac medicinâ alijsque communicandâ, convitia pro honore, contumeliam pro labore, & blasphemiam pro munere retulerint: Bonis quibuscunque, quod pro suo posse impedire conentur, ne hoc illis ministretur ad sanitatem recuperandam (quod multoties efficacissimè opitulatur ubi alia quæcunque remedia omnino sunt frustranea.) Verùm ille, qui cordium scrutator est & Iudex, ut illis lividis viperis secundum merita faciet recompensationem; sic synceris & benevolis donorum Dei veritatisque ipsius amatoribus, secundum gratiam & misericordiam suam, quæ est vita & salus in Christo Domino nostro, largissimè concedet. Quod si respiciamus ad antiquorum medicorum, longe supra Galenum, ætatem, & quorundam medicamenta rarissima, inveniemus à proposito nostro nõ multò alienũ illud, cuius meminit Quintus Curtius libro tertio in rebus gestis Alexandri Magni,

M 2

qui

qui cum difficillima & lethali ægritudine detineretur, & remedio præsentissimo indigeret, nec admitteret in medicando moram, quia ad certum diem cum Dario hoste manû conferrere promississet, consilium inivit cum amicis suis ac medicis, quibus uteretur remedijs in hoc perduto statu. Usitata Pharmacà invalida reputavit: ignota non admittebant medici. Unus tamen ex eis, nomine Philippus Acarnanus, pollicitus est concinnare regi medicinam & securam & satis efficacem, licet reliquis medicis incognitam. Parmenio autem, quem Alexander maximè præ cæteris suis nobilibus fidelem sibi adjunxit, regem dehortatus est, ipsique suavit ut à Philippo præcaveret; illum mille talentorum munere à Dario esse corruptum. Verùm Alexander post mirabilem sui à morbo liberationem per medicum dictum, in calumniatorem animadvertere, quem propter proditorem post occidi jussit, medicumq; fidelissimum suæ post Deum sanitatis auctorem præmijs decorare. Cuius medicinæ operationem nostræ non absimilè; dicto loco in hunc modum legimus. *Ille verò medicamentum se diffudit in venas, sensim toto corpore salubritas percipi potuit: Primo animus vigore suum; deinde corpus quoque expectationem maturius recuperavit: quippe post tertium diem quàm in hoc statu fuerat; in conspectum milium venit, nec avidius ipsum regem, quàm Philippum intuebatur exercitus; pro se quisque dextram eius amplexi grates habebant; &c.* Hæc ille.

ille. Similiter satis ab experientiâ & rei veritate innotuit, quod hoc nostro medicamento quâplures vel eodem morbi genere, quo Alexander ille relevatus, vel similibus aut gravioribus decumbentes Heroes, nobilesq; fâminas, ab alijs medicis derelictos, & desperatæ vitæ, brevissimo tempore ex Dei nutu curaverimus, & optimæ sanitati restituerimus. Idcirco vos, ut nobili profapiâ ita ingenio ornatissimi viri, quicquid à calumniatoribus contra me movetur, pro nihilo æstimabitis: qui, non tam vestrâ salutem, quàm meam perniciem: non tam rei veritatem, quàm propriam utilitatem respiciunt: vosque potius sopori perpetuo consecrarent, quàm vel tantillum ab invidiâ suâ recederent. Vestrum erit, album à nigro, falsum à vero, & lumen à tenebris discernere; meque, veritatemque ipsam patrocinio vestro defendere & vindicare. Quod si quis vestrum circa quædam jam prolatorum dubitet; En habetis nomina singulorum in quibus de veritate inquire poteritis, veluti & scripta authentica plurimorum apud me videbitis. Hoc sat scio, omnes honestas personas, hoc auro potabili curatas & sanatas, tantum Deo gratiæ habituras, ut agnoscant in hoc Dei beneficium, nec cum novem illis ingratis, à salvatore immediatè restitutis, perpetuo silentio præteritura, ne dicam contra conscientiam denegaturæ sint. Ab iisdem discere licet, quod omnibus hoc profuerit, nec ulli nocuerit; quod tam tuta, quàm efficax & ju-

cunda sit medicina, & verè regia, cuius est benefacere omnibus, & ab ingratis non benè audire. Producant calumniatores contraria, ac producta à nobis tenebris oblivionis involvant, si poterunt: aut pudoris & conscientię proprię non immemores, taceant in perpetuum. Non has curationes medicinales verè reales, & hominibus ægris derelictis utilissimas, cum suis tricis & quilibet grammaticalibus (quibus si verba subtrahes, nihil rerum dixisse videbis) ad nullam rem nisi excitandas rixas, & veritatem obfuscamdam aptis, delebunt. Imò illæ in honestorum omnium mentibus insculptæ manebunt, cum horum maledicæ chartæ non oculis aut auribus dignæ, sed alijs usibus vilioribus mancipandæ censebuntur. Ne unicum invidi illi casum referre poterunt, in quo hæc medicina occasionem noxæ alicuius præbuerit: à quâ tamen aliæ præstantissimæ compositiones veterum, ut Theriaca, Mithridatium, & innumerae aliæ non semper sunt immunes, præsertim si in manus imperiti inciderint. Non omnibus, quibus unquam propinata est, (dicent fortasse) profuit ad vitam, quoniam aliqui mortui sunt.

Solutio. Verùm his respondeo: mortis eorum, medicinam hanc non fuisse causam: Sed morbum lethalem & derelictum ab alijs. Sciant omnes (inquit Hippocrates) medicinam mala omnia tollere non posse. Fatale enim punctum evitare nemo potest. Impedimentum igitur non est in medicinâ ipsa, sed in imperscrutabili Dei consilio,

Obiectio.

Solutio.

Hipp. lib. Arte.

filio, qui non vult ut ex omnibus morbis curari possint omnes ægri; cum interdum illi nec corpus ab intemperantiâ, nec animam à peccatis (quorum merces mors est) liberari expetant.

DE TERTIA PAR- TE QUÆ CONTINET U- SUM HUIUS AURI potabilis.

Uod Philippus Macedonum Rex olim de auro dixit, eo omnes civitates, arces, propugnacula, castella etiam munitissima oppugnari & expugnari posse: id nos, utiliori ad hominum salutem modo, de auro potabili verè affirmare possumus; quòd (nimirum) vires eo corroborari, morbus ejci, velut hostis, corpus, instar castelli in sanitate conservari possit, dummodò ritè abministretur, quod est medici dogmatici. Hic enim veluti capitaneus æquè contra hostem iisdem legibus, artibus, studijs, stratagematis & apertâ acie pugnare tenetur, nec minori auctoritate aut gloriâ. Hostes autem invisibiles & ex insidijs pugnantes, quos sunt perniciosiores visibilibus & in aperto constitutis: ita & morbi atrociores.

sunt quibuscunq; alijs externis inimicis, quippe qui civile & intestinum bellū intra ipsa hominis viscera moveant. Ex quibus si medicus victoriā seu stratagemate seu apertā vi reportet, non immeritò Æsculapio debetur gallus, victoriq; brauiū. Verū prout belli gerēdi cōtra hostes armatos nunc longè aliud est institutum quàm antiquitus, inventis rot novis bellicis machinis & armis, uti stultū sit ad arietes & onagros, & eiusmodi antiquorū nostro tēpore redire: ita quoq; contra hostes corporis ipsissimos morbos, et si vetus pugnandi ratio non omnino reiiciatur: tamen si qua nova auctaria ei accesserint, quale in primis est hoc aurum potabile, inter alia rariora Chymica rarissimum, insanum videtur ea velle spernere, & ad vulgarissima & viliora & effectū & pretio, recurrere. Sint militibus macharæ, frameæ & pugiones, quia hæc vetusta arma, ut & clypei & umbones: at ne negligentur interim tormēta & bombardæ quas Muschettas vocant, cum sint nova: imò hæc illis præferantur, prout effectus mirabilis harum demonstrat. Ita in suo precio maneant electuaria, syrupi, pillulæ, & pulveres quicunque ad morborum expugnationem probati longo usu. At ne aurea vis, quæ semper celebratissima fuit, inter postrema recenseatur; quæ cum in auro potabili sese exerat, hoc medicamentum cæteris ut longè preciosius, ita efficacius existit. Antiquis militibus dura lex posita fuit, non cedendi, at graviter pugnandi contra hostes. Medicis dogmaticis.

maticis & in Academijs promotis sua conscientia Juramēto Hippocratico firmata itidem suadet, jubet & urget, non cedere morbis quocunque modo : at in eorum expugnationem vellet uti efficacissimis quibuscunque remedijs, sive veteribus, sive novis, dummodo tutis & jucundis, absque alterius præjudicio, seu invidiæ seu præeminentiæ. Hippocrates Imperator, Galenus rex, Avicenna princeps nobis omnibus placeat. Interim, dies diei magister est, nempe posterior prioris, &, qualibet ætas habet suos rivos donorum ex immenso illo omnis boni fonte, Deo, scaturientes. Inter quæ hoc nostrum aurum potabile, ad hominum morbos curandos utilissimum, non minimum est. Ideoque non nisi à momis (qui nihil probant, nisi quod ipsi fecerint) aut mimis (qui huic simile aut longè præcellens ore promittunt, re non præstant) aspernandum erit ; quales inter medicos dogmaticos, qui habentur pro strenuis & expertis viris, inveniri non opinor. Cum verò quilibet ex ægris, aut etiam sanis, qui nobiscum hoc utilissimo Dei dono ad hominum salutem concessio, uti & frui cupiunt, præsentem medicum doctum ubicunque habere nequeant, quamvis ex antè dictis epistolis & relationibus satis de usu constet : tamen hac tertiâ & ultimâ huius libri parte, de eo, seu utendi modo, adiectâ morborum & symptomatum singulorum, quibus commodissime adhiberi possit, enumeratione (velut promisimus) tractabimus.

M s

Est.

*Prima
forma.*

Est autem hæc nostra medicina in triplici differentiâ seu formâ, ne quis erret in nominibus vel administratione eius. Primò, quando solutio auri est facta suo proprio menstruo, tû, menstruo detracto usq; ad consistentiam gummi liquidi coloratissimi (ut Lullij utar verbis) & unctuosissimi, affunditur spiritus vini, qui hinc tingitur colore ruberrimo, & separatim facibus albis manētibus in fûdo, conservatur per se in vitro, vocaturque tinctura auri medicinalis. In quâ formâ potest trāsmitti & gestari etiam ad remotiora loca leviori onere, & absque sui corruptione diutissimè est perdurans. Atque hanc constituimus primam formam.

*Secunda
forma.*

Accipitur jam hujus tincturæ uncia una diluitur cum uncijis sedecim vini potentis, aut Hispanici aut alterius albi: tunc nominatur aurum illud potabile cujus toties fecimus mentionem. Et cochlear unum aut duo pro vice, vel etiam unciam unam in prædictis morbis adhibuimus, aut adhiberi debere statuimus. Sit hæc secunda forma.

*Tertia
forma.*

Tertia forma est, cum spiritus ille vini ita tinctus ruberrimo colore, lento igne balnei abstrahitur, dein vitrum trāsfertur ad cineres, & edistillatur phlegma ad siccitatem materiæ. Tum denuò recens vini spiritus superfunditur: materia solvitur: humiditas ut suprà edistillatur donec materia sicca sit ut pulverisetur: rursus facies in vitro remanebunt. Istudque opificium toties repetitur, segregatis semper subsistentijs

dentijs ac fæcibus, donec nullæ ampliùs fæces in solutione remaneant. Tum demum materia ad summam puritatem reducitur, & essentia auri nuncupatur. De quâ. 2. aut 3. grana, aut ampliùs pro morbi ratione, cum aquis aut liquoribus accõmodatis administrare sũ solitus.

Qui itaque desideraverint de hac aureâ medicinâ habere aut usurpare, poterunt eam vel ut aurũ potabile, vel ut tincturam auri medicinalem, vel ut eiusdem essentiam à nobis accipere, & suis usibus diversis accommodare.

Aurum potabile cum vino mixtum, in omnibus morbis absq; ulteriori permixtione aut additione, satis est conveniens in nostris regionibus, ubi (cum temperatior sit aër etiam æstivus) in vino datum est affectibus calidissimis, in quibus plerumque exoptatum refrigerium post id, magis quàm post ulla Julapia, aut cremores, liquores aut aquas ex violis, hordeo, amygdalis & similibus sequutum est: ut patet ex nostris & aliorum experimentis suprâ notatis. Nihilominus, ubi aër intensior, & consuetudo loci, aut medici præsentis discretio suaserit, temperari poterit hæc mixtura cum aquis appropriatis, aut in eis omninò ministrari. Ubi verò æstus vehemens, vel aliàs morbi aut personæ necessitas requirit, usus erit crebrior & aptior tincturæ ac essentiæ: quia utraque cum alijs pro libitu permisceri poterunt: nempe cum frigidis & appropriatis: tinctura cum liquidis, essentia cum siccis aut liquidis pro arbitrio sumptis.

Du-

Duplex itaque usus, primò in sanis; secundò in ægris, ut duplex medicinæ practicæ finis aut sanitatem præsentem conservare, aut amissam restaurare.

DE USU AURI POTABILIS IN SANIS,

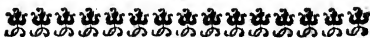
 Mnes medici, tam qui partim ex priorì nostro Tractatu, partim hìc in præcedentibus citati sunt, quam innumeri ferè alij, quos nominatim non advocavimus, conveniunt in eo, quòd aurum potabile, ad sanitatem cuiusque conservandam in quacunque temperie corporis humani, sit utilissimum: quòd imminentes morbos prohibeat: Cor, spiritus vitales & vires restauret, sanguinis boni generationem adjuvet, atque hinc virile semen augeat, & ad generandi actiones in utroq; sexu mirificè faciat, sterilitatem removeat, abortum in fæminis præcaveat, partum acceleret, canos retardet, senium immaturum emendet, juventutem

tem vegetiorem inducat & conservet. Hæc adeo sunt nota partim antedictorū rationibus, partim proprijs & secretis experiētijs, ut nullā hīc probatione egeant. Adhæc, ab epilepsia, apoplexiā, leprā, hydrope, cancro, arthritide, febribus omnis generis, tam juvenes quàm senes ex parte præservat. Et in summā, omnibus affectibus seu morbis à materiali causā orituris, quocunquē nomine appellentur, resistit, & materiam antecedentem & ex quā generari possent, subtrahit per vias naturæ convenientes.

Hi, qui ad sanitatem conservandam eo uti volunt, saltē simpliciori modo id assument: nempe; si id fieri possit aut libeat, in lecto; sin minus, extra; pro vice cochlear unum aut duo jejuno corpore, quò sæpius eo melius. Si enim quisquā id sibi utile fuisse ex binā vel ternā assumptione sentiat, eius dosin augere vel minuire poterit. Nihil enim periculi est in aucta dosi, modo omnem mediocritatem non excedat; ut est in croco, theriacā & alijs cordialibus; aut purgantibus. Si quis etiam unā horā aut duabus ante prandium aut cœnam, aut etiam vesp̄i dormiturus (conciliat enim somnum; & digestionem absolvit) eādem quantitate assumat, pro necessitatis aut instituti ratione; in eo non peccabit. In morbis qui ad motum lunæ reguntur, præcavendis, ut epilepsiā, mensium inordinatione suis temporibus; contra illam, tribus aut pluribus diebus ante novilunium & plenilunium: contra hos, quibus diebus instare solent.

Quod

Quòd si verò quis, ut evidentius operetur, non erit contentus hac simplici assumptionis formâ, sed cum quibusdam ex proprietate morbum præcavendum respicientibus uti malit, ille, ut antè dictum, ex medici præsentis consilio, eiusmodi quodlibet, adjungat.

DE USU AURI POTABILI IN ÆGRIS.

Nægris, Dosis est eadem, aut paulò major, vel etiam minor, pro personarum & morborum respectu. Communiter datur cochlear unū de auro potabili: guttæ aliquot de tincturâ permiscendâ liquori: grana 2. aut 3. de essentia. Ubi dosis maior necessaria sit, duplicanda est, aut triplicanda simplex, seu duo cochlearia vel tria, usque ad unciam unam de auro potabili dantur. De essentiâ, ad grana quatuor ac sex: De tincturâ eodem respectu. In extreme debilitatis aut nauseabundis, primo dimidia dosis, vel tertia pars eius sufficit, quæ deindè augenda pro viribus, quemadmodum hæc omnia ex antè relatis exemplis satis clarè apparent. Convenit etiam infantulis essentia auri. Accipiat eus granum unum, solvatur in lacte muliebri si placet: huius mixturæ pauxillum, & po-

Dosis.

& postea plus, securè datur secundo aut tertio post partum die : Atque æquè securè potabile aurû in mediocri quantitate cû liquore mixtû.

Singulis horis, binis aut trinis interjectis, juxta morbi exigentiam securè repetitur medicina pro libitu toties, donec effectus speratus consequatur, morbus decrescat, viresque augeantur.

Datur omni tempore, mane plerunque jejuno stomacho, aut duabus horis sub prandium aut cœnam : Etiam in nimis repleto ventriculo post epulas contra indigestionem. Digestionem enim absolvit, & morbos præcavet, qui ab indigestione proveniunt. Ad conciliandum somnum noctu datur, aut aliàs urgente necessitate, quacunque hora.

Effectus huius medicamenti sunt, cordis *Effectus.* corroboratio : spirituum vitalium atque ipsarum virium infirmarum restauratio, idq; semper quantum homini possibile : quod tam altantibus quàm ægro innotescit, & ex somno leviori insequente ut plurimum : velut etiam ex doloris mitigatione, vel symptomatum vehementium sedatione percipitur. Sæpè sudor supervenit : nonnunquàm vomitio : aut urinæ copiosa emissio : aliquando, licet rarius, alvi subductio : eaque omnia pro morbi, partium, & ægri differentiâ ex naturæ motu, qui motus hoc medicamento adjuvatur, contingunt.

Atq; hæc de simplici eius administratione sufficiunt. Verû etiâ hæc medicina sua virtute ad

ad

ad quoscunque morbos curandos ex Dei gratiâ multum præstet auxilij, veluti ex adductis exemplis, ubi rarissimè quid aliud præter hoc adjectum est, satis constat: tamen cum sit diversitas ingeniorum, naturarum, morborum, temporum, locorum & gentium, & suus cuique mos laudabilior videatur, ne accusemur ab alijs, tanquam omnium aliorum pharmacorum usum negligamus aut contemnamus; nos pro ut antehac sæpè protestati sumus, committimus hanc medicinâ quibuslibet rationalibus (non invidis) dogmaticæ sectæ artificibus & medicis, ut pro suo arbitrio & iudicio, quæ videbuntur ex utilitate ægri futura remedia, huic adjungât & usurpent, quemadmodum in alijs magnis medicinis factitatum fuit. Illis enim nihil præscribimus, nec quicquam contra rationem aut methodi ordinem imponimus: dum tamen nostræ medicinæ operationem non interrumpi aut impediri patiantur ab alijs. Hi noverunt ubi præsentibus sint, qualia, quâ quantitate, ordine, tempore & loco, cui morbo & ægro cuique convenient, aut non: quid faciendum, quid omittendum fuerit. At ubi eiusmodi non

sint ad manum, veluti in prædijs

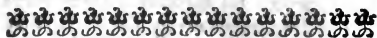
aut rure, alijsve locis, nos bre-

vem quandam admoni-

tionē hinc ad-

demus.

Norum

Notum est medicis, qui Chymicos libros vel leviter attigerint, ijsque non omnem fidem (veluti increduli quidam prapostere faciunt) abrogarint, quid de effectu, efficacia & usu medicina illius universalis multis in locis decantatum sit; ita ut a nobis ejus rei testimonia produci non sit opus. Ea medicina, ut antebac confessi sumus, supremum suum finem consecuta est. In mineralibus enim, non solum humanis corporibus, suos effectus laudabiles exerit: Ut patet in illis Raymundi verbis: Quinta essentia auri remanebit in fundo vasis purissi. & separata, spissa ad modum mellis sive gummi coloratissimi & unctuosissimi, valens mirabiliter ad omnem humanam scilicet & alchymisticam medicinam. Hac autem nostra non tam sublimem in gradum est exaltata, sed saltem humanorum corporum curationi est destinata. Veruntamen cum utraque quicquid laudabilium virtutum habeat, ratione aurea forma equata.

De medicina sacrosissima.

N

& tem-

Et temperatissima possideat, (quum ubi uno
 fonte & fundamento utraq. deducta sit) binè
 non immeritò eundem usum huic nostro auro
 potabili, quem Lullius suo lapidi, aut medici-
 na, ascribendum putamus. Si enim causa a-
 gens & effectus conveniunt, & non sunt ge-
 nere dispares, quis de usu dubitabit? Quic-
 quid igitur Lullius in libro Mercuriorum,
 cap. 26. de modo administrationis sue medi-
 na seu aqua aurea, seu lapidis dixit, hoc ad-
 ducendum non abs re censemus, cum differen-
 tiam quandam specialem usurpandi hanc me-
 dicinam præscribat, quæ hoc loco necessaria
 est. Multa sua verba in pauca contraham.
 • Sanis igitur ad conservandam valetudinem
 hoc regimen instituit: Misc e cum quantita-
 te vini albi, & da Phlegmatico in hyeme.
 Si est Cholericus, da cum aqua simplici:
 & melancholico da cum brødio, ubi sit
 coctus muto. Et si est sanguineus, in vino
 albo simplici. Et erunt securi ab agri-
 tudine, & rectificati contra qualitatem
 temporis. Et si vis dare infirmis, sit mix-
 tura efficacior. Nec cures cognoscere in-
 firmitates (inquit ille) quia sapiens natura
 per suum instinctum, dedit virtutes lapi-

di dissoluto ad rectificandū seipsam. Fili,
ista medicina habet potestātē contra in-
firmitates calidas & frigidas, naturales &
accidentales. *Hæc & alia Lullius de usu bu-
jusmodi medicina prodit: quæ nos huic ne-
gotio apprime convenire, ab experientia ipsa
didicimus. Tamen ad symptomata magis ur-
gentia quog; respici interdum debere nos ag-
noscimus, quæ nonnunquam patientem in
presentissimum vita discrimen precipitant.*

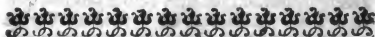
*Qualia sunt viriū imbecillitas, vigilia, astus,
rigor, fluxus alvi, uteri, appētia dejectio, de-
liriū, sitis, & his similia. Hæc omnia & alia bu-
tusmodi ex Dei nutu hac unicā medicinā mi-
tigata fuerunt etiā primis vicib. repetitis. Ni-
hilominus multa adduci possunt appropriatā
& conveniētia cuilibet morbo. Quod si igitur
eger tantā materia copiā gravetur, ut etiam
per alvumeductio eius adjuvāda sit, eccopro-
tica & leviter alvum subducentia, pro cuius-
que delectu approbamus. Interdū morbus per
urinam aut sudorē evacuari desiderat: quod
utrumq; licet ab auro potabili effectū detur,
tamen in casu hac excretio judari posset. Si sit
alvi profluvium, aut dysenteria in intestinis*

inferioribus, ad qua medicina per os sumpta non ita penetrare posset, & antequam descendat, rapiatur à venis, Clyster conveniet abstergens cum adstrictione. Somnus cum sit reparandis viribus maximè requisitus, & interdum à dolore, fumis calidis aut siccis Cerebrum petentibus, Catbarro, & alijs causis impediatur, ad hunc inprimis respiciendum. Qui licet virtute hujus medicamenti occultà sapissimè concilietur, tamen si opus sit, adjuvetur. Sanguinis missio opportuna non negligenda.

*Cetera discretionis
surpantis com-
mittimus.*

CON-

CONCLUSIO

LIBRI.

Nunc ad te, Lector benevole, redeo, cui omnia mea studia, labores omnes do, dico, dedico, cōsecro, voveo : obnixè rogans, ut hæc quæliacunque sint dextrè accipias : inque quibusdam, liberioris meæ mentis excursum, candidè interpreteris. Quæ hîc exposita sunt testimonia, in nullius præjudicium aut ignominiam cedere poterunt, cum detrectatione aliorum, quantum in me fuerit, penitus abstinuerim : nec illis, quibus ex lege talionis deberem, per convitia responderim. Habeant sibi suam loquentiam maledicam : ego meâ simplicitate veridicâ contentus sim. Vivat interim veritas, & ex vulnere recipiat vires, ex attritu odorem spargat instar aromatis suaveolentis : Amaracique suavitatem æmuletur. De quâ narrant, quòd sues si fragrantiam eius cogantur apertis naribus haurire, emoriantur : stupendo naturæ miraculo : quòd res per se bona & innoxia, ex malitiâ suillæ naturæ ei cedat in venenum. Sic mihi contigit circa hoc medicamentum : quod cum omnibus saluti fuerit, nulli da-

damno; nihilominus, sunt quibus odio sit, quibus virtute suâ internecinum videatur. Verum ut Philosophi dicunt, quòd nutriendus convertatur in naturam nutriti, & non contra: ita malevoli, quicquid inimicò respiciunt oculo, aut manu tractant invidâ, licet per se optimum sit, suæ tamen naturæ, hoc est, pessimæ assimilare student. Ut in ape & araneo manifestè videtur: quorum illa mel, hic venenum fugit ex iisdem floribus. Conferat omnia inter se æquus & eruditus lector, & maturo judicio perpendat, quid verum, quid falsum, quid sincerum, quid fucatum inveniat, & non in alicuius odium aut favorem inclinet: sed mente libera, quasi balance æquitatis singula exactius pendat: juxta commune dictum: *Inter bonos bene agere oportet*. Nullum est mihi dubium, quin multi ex antè relatis, totiusque libri tractatione, plurima ambigua movere possint: quæ tamen homini ægro nec utilia nec proficua sunt, utpote qui salutaribus remedijs, non verbis subtilibus curari desideret. Quocirca nos, singulis captionibus otiosorum si respondere vellemus, & otio nostro, & benevolorum patientiâ abuteremur. Pauca saltem sunt, quæ te admonere volui, candide & amice lector, ne, ut in præfatione huius tractatus præmissi, hoc nostrum institutum aliter, quàm dextrè interpreteris. Nec te statim ad de-honestationem rei aut personæ, per verbales aut scriptas injurias, accingas aut conferas. At si quæ inveneris, quæ vel tuo captui aut judicio, non

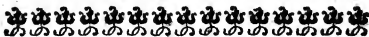

non satisfecerint, ut me, velus ingenuum decet,
eorum pramoneas & certiozem facias, hoc est,
per facialem prius nuncies, antequam verita-
tem oppugnes. Adhæc, si cui nostra viluerint, il-
lum obnixè rogatum velim, ut meliora sua in
medium hominum usum (attamen non mino-
ri experientiâ & temporis usu probatissi-
ma) benevolè proferat, ac interim,
dum ea expectemus, his ho-
mines frui ne im-
pediat.

FINIS.

N 4 APPEN-

APPENDIX L E- CTORI CANDIDO RESERVATA.

Non te fugit, Candide lector, Mattheum Guinium in libri sui illius in me inductivi praefatione, Regiam Magnae Britanniae Majestatem sollicitare, & majorem in modum precibus orare, uti & mihi praxis medica, & auro potabili usus & aestimatio interdicere-
tur, dum inquit: Tolluntur una medici, Chirurghi, Pharmacopœi, si una obtineat unius Antonij universalis medicina. Et paulò post. Firmet hunc ordinem Majestas tua, ne ordo medicorum architectonicus, ne ordo chirurgorum polychrestus, ne ordo Pharmacopœorum Londinensium, honestus, doctus, dives, vel invicem distinctus confundatur, vel in vasoribus Chymicis confundetur. Verùm quàm iniqua

qua sit hac ejus petitio, ne dicam, præjudicialis veritati, nemo non videt. Si Deus aliquod singularis medicina donum concesserit, quod præ multis alijs medicamentis utilissimè usurpari possit, an hoc rejiciendum, propterea quòd aliorum aestimatores, hinc non aequè lucrentur? An vas illud electum justè silere & vapulare cogitur, quia ex ejus sermone idolorum fabricatores, non tantum lucri capturi essent, quàm aliàs? (ut sacris profana consecram) neutrum, nisi iniquissimè, liceat. At vice versa, si una obtineat unius Antonij universalis medicina, florebunt magis medici, chirurgi, & Pharmacopœi. Non confundetur triplex ille ordo; medicorum, licet Architectonicus; Chirurgorum, licet Polychrestus; Pharmacopœorum Londinensium, licet honestus, doctus, dives: sed magis stabilietur, & confirmabitur. Si enim illi terni, dum ad agri curationem accedunt, amulationem, invidiam, & sordidi lucri odorem ante ostium deponerent, (ut Ethnici illi antiqui senatores consultaturi de repub.) tùm medici in hac medicinâ si non universali, tamen ei proximâ, invenirent morbis deploratissimis auxi-

*Ium baud aspernandum & utilissimum. Tum
 Chirurgi, veluti in animi deliquiis, & in ca-
 sibus, ubi requies, somnusque abest, ac virium
 dejectio comitatur, experirentur maxime
 Polychreston hoc remedium. Tum Pharmaco-
 pœi, in honestate, in doctrinâ & divitiis ni-
 bil amitterent, si & hanc medicinam apud
 se in agrorum commodum inveniri pateren-
 tur. Apud quos tamen etiam utilissima baud
 pauca, & à quibus assumendis multi abhor-
 rent, in singulis angulis & thecis prostant.
 Nolim ego enim hac meâ medicinâ illis quid
 detractum, sed plurimum potius adjectum;
 idque in communem reipubl. utilita-
 tem, cui me, meaque omnia, di-
 co, confecto, offero.*

Vale.

INDEX

INDEX MORBORUM HOC TRACTATU
CONTENTORUM, QUI AURO
potabili tanquam unâ & universali medicinâ
feliciter curati sunt, & ex innumeris
alijs hic citati.

A.

- A** Bortus præcau-
tio. 174
Alvi fluxus con-
tinuus. 122
Appetitus amissus. 110
Ardores corporis. 122
Asthma cum tussi. 173

C.

- C** Alculi præcautio. 125
Capitis dolor. 126
Casus desperatus in senē.
162.
Casus deploratus. 176
Colicus dolor. 103. 170.
Congelatio. 100
Cordis tremor. 103.
Cordis dolor. 134

Convulsiones cum stupore. 174

Causos. 108
Cruciatus intolerabiles.
110.

D.

D Elixirum. 100
Diaphoreticum. 129
Desperatus. 161. 162
Diarrhæa cum vomitione.
163
Difficultas respirationis.
169.
Dysenteria. 103. 104. 111.

E.

EPILEPSIA. 103. 104. 105.
160. 161. 169.
Epile-

Epilepticus Paroxysmus.

126.

Exanthemata. 104.106

136.162.163

F.

F*ebriis maligna.* 123.

157.167.

Febriis Causos. 108.117

Febriis ardens. 111.177

Feb. quartana. 101.116.158

Febriis continua. 130.133

Feb. continua ardens. 132

Febriis acuta ardens. 132

Febriis quotidiana. 132

Febriis tertiana. 133

Febriis Epidemica. 134

Febriis post. infelicem

partum. 154

Feb. Endemia. 166.167.171

Febriis Endemia cum

convulsionibus. 167

G.

G*onorrhæa.* 144.11

Gonorrhæa cum ma-

cie corporis. 154

H.

H*epatis & Lienis ob-*

structio. 152

Humores maligni. 129

Hydrops. 152

I.

I*nfans recens natus.* 149

Intestinatorum excoria-

tio. 110.

L.

L*oquela amissa.* 117.

124.125.155

M.

M*ania.* 124.137

Marasmus ex mor-

bo. 171

Matricis affectus. 104

Matricis suffocatio. 103

Melancholia hypochon-

driaca. Ibid.

Menstrua immodica. 103

Membrorum tumor. 122

Morbus maligni mori.

131.

Morbus Chronicus. 120

134.167.176

Morbus caducus. 169

Moribundus. 117.131

Moribunda. 120

Morbi recidivi. 111.112

Morbilli. 104

N.

N*ausea.* 119

O.

O*edema.* 155

Obstru-